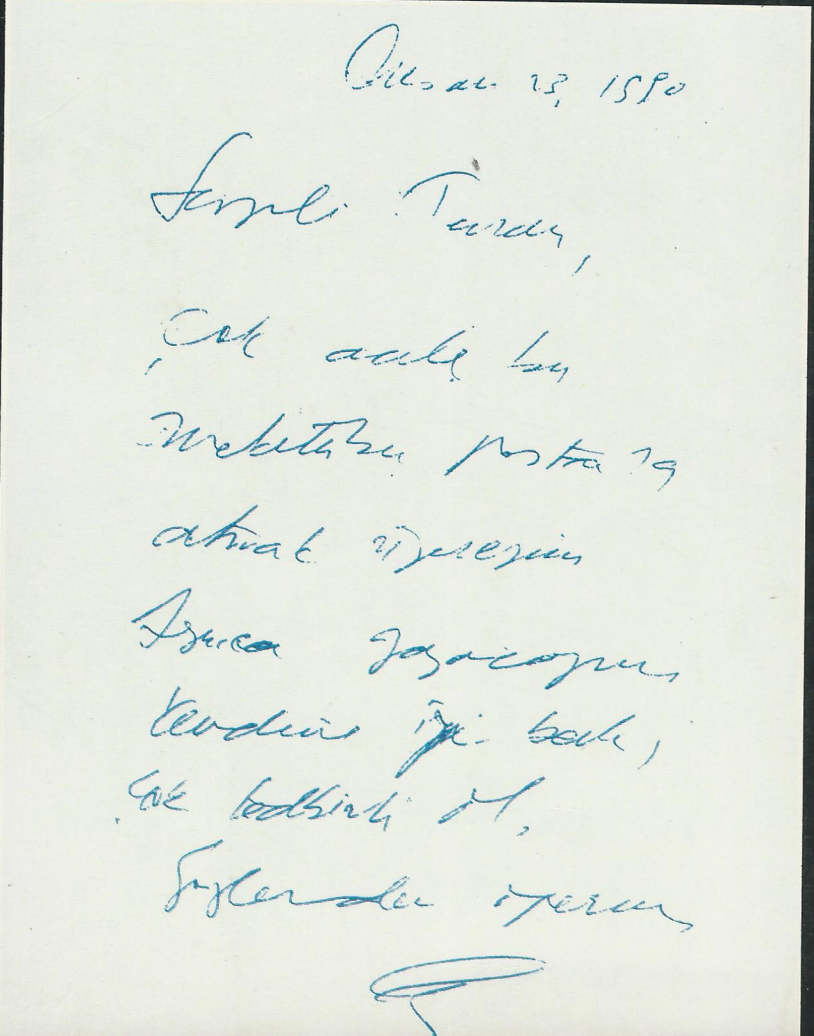
İLHAN ARSEL

Turan Dursun'a Mektuplar

KAYNAK YAYINLARI

İLHAN ARSEL

Turan Dursun'a Mektuplar

Bu kitabın yayın hakları
Analiz Basım Yayın Tasarım Uygulama Ltd. Şti.nindir.

Birinci Basım: Ekim 1996
Dizgi ve Teknik Hazırlık: Analiz Basım Yayın
Baskı: Sistem Ofset

ISBN: 975-343-134-1

KAYNAK YAYINLARI: 194

ANALİZ BASIM YAYIN TASARIM UYGULAMA LTD. ŞTİ.
İstiklal Caddesi 184/4 80070 Beyoğlu-İstanbul
Tel ve Faks: (0212) 252 21 56 – 252 21 99

İLHAN ARSEL

Turan Dursun'a Mektuplar

SUNUŞ*

19. yüzyılın büyük düşünürlerinden biri olan Feuerbach, *"Ben Tanrısız bir dindarım"* derdi. 20. yüzyılın aynı çapta bir başka düşünürü sayılan Einstein, *"Ben inanmayan koyu bir dindarım"* diye eklerdi.

Bu sözler, Batı dünyasını bir uygarlıktan bir başka uygarlığa götüren ve insanlığı sınırsız gelişmelere doğrultan düşünür ve bilginlerin, bir bakıma "yazıt"ı ("düstur'u") sayılır ki, kökenini "aklın" yüceliği (egemenliği) ve bunun oluşturduğu "insan sevgisi" duygusunda bulur.

Bundan 2500 yıl önceleri, Tanrı fikrini, "Kutsal" bilinen kitaplara ters düşercesine, "sevgi denizi" şeklindeki bir tanıma oturtan Aristo'lardan başlayıp, Batı dünyasını 1500 yıllık karanlık çağdan "aydınlığa" ve sınırsız bir uygarlık aşamasına doğrultmak üzere, Tanrı'yı "akıl" ve "aklı" Tanrı ile yer değiştirten ve böylece "Kutsal" kitaplara ve bu kitaplardaki Tanrı anlayışına karşı çıkanlar (örneğin Voltaire ve benzerleri) ve onları bugüne dek izleyenler (örneğin Bertrand Russell'lar vb...), hep bu "yazıt"ın insanları olmuşlardır. Daha başka bir deyimle, uygarlık gelişmesi tarihi, "inanmayan" bu tür "dindarlarla" doludur ki, sayıları çok az olmakla beraber, Batı dünyası bakımından, birbirinden parıltılı simaları kapsar: kim ki tüm insanlığın gelişmesine, insan şahsiyetinin haysiyeti ve insanlararası sevgi duygusunun yerleşmesine hizmet etmiştir; kim ki, deha, zekâ ve düşünce özgürlüğü ile bezenmiştir; o mutlaka *"inanmayan dindar"*lardan olmuştur.

* İlhan Arsel, bu yazıyı, Turan Dursun'un 6. ölüm yıldönümü nedeniyle, "Turan Dursun'u Anarken" başlığıyla kaleme almıştır. (Y.N.)

"İnanmayan dindarlar" için *din* ve *dindarlık,* "kutsal" sayılan kitaplara boyun eğmek değil, fakat aklın vicdan süzgecinden geçirmiş olduğu verilere uymaktır. Daha doğrusu onlar, "Tanrı" sözüdür diye insanlara belletilen kitapları ve verileri "Tanrı yapısı" değil, fakat "insan yapısı" şeyler olarak tasnif edip buna göre değerlendirirler ve bu kitaplarda yer alan "Tanrı" tanımını geçersiz bilirler. Çünkü bu kitaplarda tanımlanan Tanrı, insan kılığında, insana özgü niteliklere sahip bir varlıktır: kindardır, acımasızdır, kıskançtır, keyfîdir, insanları dilediği gibi şekillendiren ve sonra birbirleriyle dövüştürendir, vs...

Onlar için "kutsal" olan şey "*akıl*" ve aklın oluşturduğu "*yaratıcı zekâ*"dır. Bundan dolayıdır ki, onlar, bir Tanrı'nın kalkıp da, "Kutsal" diye kabul edilen kitaplarda yazıldığı şekliyle:

> *"Bir şehre karşı cenketmek için onu barışıklığa çağıracaksın. Ve vaki olacak ki eğer sana barış cevabı verirse ve kapılarını sana açarsa o vakit vaki olacak ki içinde bulunan bütün kavm sana angaryacı olacaklar ve sana kulluk edecekler. Ve eğer seninle musalaha etmeyip (barış yapmayıp) cenketmek isterse o zaman onu kuşatacaksın ve Allahın Rab (bu şehri) senin eline verdiği zaman onun her erkeğini kılıçtan geçireceksin; ancak kadınları ve çocukları ve hayvanları ve şehirde olan her şeyi, bütün malını kendin için çapul edeceksin ve Allahın... sana verdiği düşmanlarının mallarını yiyeceksin"* (*Tevrat,* Tesniye Kitabı, Bap 20:10-14).

diye konuşabileceğini düşünemezler. Bir Tanrı ki, bütün yarattığı insanlar içerisinden sadece bir grubu (örneğin İsrailoğullarını) seçip kendisine "kavm" edinsin ve sonra bu kavmi başka milletlere karşı savaşa ve "çapula" kışkırtıp ele geçirilen esirlerin kellelerini kılıçla doğratsın, kadınları ve çocukları ve malları çapul ettirsin ve sonra bu dehşeti devam ettirmek için;

> *"Bu milletlerin şehirlerinden olmayıp senden çok uzakta bulunan bütün şehirlere böyle yapacaksın"* (*Tevrat,* Tesniye, Bap 20:15)

diye emir versin! Hayır, "İnanan dindarlar"a göre olmaz böyle bir şey; "Yüce" olduğu söylenen bir Tanrı, bunları emretmiş olamaz.

Yine bunun gibi, *"İnanmayan dindarlar"*, Tanrı'nın, insanları dilediği gibi şekillendirip "Putperest" ya da Müslüman ya da kâfir kılacağını (örneğin En'âm Suresi, ayet 125) ve kıldıktan sonra, onları birbirlerine boğazlatacağını, örneğin;

> *"Müşrikleri nerede görürseniz öldürün"* (*Kur'an*, Tevbe Suresi, ayet 5)

ya da

> *"Kendilerine kitap verilenlerden* (Yahudiler'den, Hıristiyanlar'dan)... *hak dini* (İslam'ı) *kendine din edinmeyen kimselerle, küçülerek elleriyle cizye verinceye kadar savaşın"* (K. Tevbe Suresi, ayet 29)

şeklinde emir verebileceğini düşünemezler.

"İnanmayan dindarlar", "peygamber" diye bilinen kimselerin değer ve önemlerinin, öldürdükleri insana göre hesaplanmak gerektiğini kabul edemezler. Oysa ki, "Kutsal" bilinen kitaplarda, örneğin Tevrat'ta, hangi peygamber daha çok insan öldürmüş ya da öldürtmüş ise o, o kadar önemli sayılmıştır. Tevrat'a göre **Saul** kral ve **Davud** onun emrinde asker olarak iş görürken, her ikisi de çok sayıda insan öldürmekle ün salmışlardı. Saul binlerce, Davud ise on binlerce insan öldürtmüştü. Bundan dolayıdır ki, İsrail kentlerinde halk bayram etmiş; kadınlar, *"Saul vurdu binleri, Davud da on binleri"* diyerek, karşılıklı olarak oynayıp şarkı söylemişlerdir (Bkz. *Ahd-ı al-atik*, I Samuel, Bap 18:7).

"Kutsal" bilinen kitapta, Tanrı'nın dahi Saul'u bırakıp Davud'dan yana olduğu ve çünkü **Davud**'un, **Saul**'dan daha çok sayıda insan öldürüp kahraman kesildiğini düşündüğü yazılıdır (Bkz. 1 Samuel, Bap 18:12).

"İnanmayan dindarlar", Tanrı'nın, sırf kendisine tapsınlar, boyun eğsinler diye insanlara mükâfatlar vereceğini kabul etmezler ve böyle bir Tanrı tanımını, Tanrı fikrindeki "kutsallık"la bağ-

daştırmazlar. Oysa ki, "Kutsal" bilinen kitaplarda Tanrı'nın boyun eğen kendi kullarına nimetler, huriler, güzel kızlar, ölümsüz cennetler vaat ettiği yazılıdır.

"İnanmayan dindarlar", Tanrı'nın, vahy gönderip kendi elçilerini savaş, yağma ve talan yolu ile dini yaymaya memur edeceğini, insanları birbirlerine boğazlatacağını ya da onları oğulluklarının karılarına âşık kılıp evlendireceğini ya da kendi öz kızları ile cinsî münasebette bulunduracağını ya da bunlara benzer daha nice davranışlarda bulunabileceklerini kabul etmezler. Bütün bu tutum ve davranışları Tanrı fikrindeki "yücelikle" bağdaştırmazlar; akla, vicdana ve ahlâka ters bulurlar. Oysa ki, "Kutsal" bilinen kitaplarda, bütün bunlar din verileri olarak yer almıştır. Örneğin *Tevrat*'ta, Yakub'un oğlu Yahuda'nın, kendi oğlunun karısıyla zina ettiği ve Yahuda'nın oğlu **Onan**'ın ise, kendi kardeşinin karısıyla yattığı yazılıdır (Bkz. *Tevrat*/Tekvin, Bap 38:1-30). Yine *Tevrat*'ta, Davud'un, eski ve çok yakın bir arkadaşının karısı olan Bat-şeba'yla zina ettiği, sonra arkadaşını ölüme gönderip kadınla evlendiği ve her ne kadar Tanrı'nın azarlamasına maruz kalmakla beraber, sonunda Tanrı tarafından günahsız kılındığı yazılıdır (Bkz. *Tevrat*/2 Samuel, Bap 11-12).

Bu doğrultuda olmak üzere *Kur'an*'da Tanrı'nın, Muhammed'i kendi oğulluğu Zeyd'in karısı Zeynep'e âşık kılıp onunla evlendirdiği, bu suretle, kişilerin kendi oğulluklarının eşleriyle evlenebilmeleri olanağını sağladığı yazılıdır (K. Ahzâb Suresi, ayet 37-38).

"Kutsal" bilinen kitaplarda yazılı bütün bu ve buna benzer şeyler, "İnanmayan dindarlar"ın benimseyemedikleri şeylerdir.

Oysa ki "inanan dinliler", bütün bu hususları; *"Mademki Tanrı'dan gelmedir, o halde kabul etmek gerekir"* diyerek benimsemeyi "dindarlık" bilirler. Her ne kadar bunlar, her zaman için yeryüzü nüfusunun çoğunluğunu oluşturmuş olmakla beraber, insanlığı uygarlık vadilerine, büyük gelişmelere ve daha güzel ve mutlu yarınlara sürükleyenler, her zaman için sayıları az *"inanmayan dindarlar"* olmuştur.

Ancak ne var ki, *"inanmayan dindarlar"*, tarih boyunca bağnaz ortamın hışmına uğramışlar ve bu yüzden çoğu zaman kendi gerçek hüviyetlerini ortaya vuramamışlardır; çoğu kez yapmacık bir kılığa, daha doğrusu "inanan dindarlar" kılığına bürünmüş, kalmışlardır.

Eğer siz Tanrı'nın keyfî ve gaddar olabileceğine inanmıyorsanız; eğer siz Tanrı'nın kıskanç ve intikamcı olabileceğini sanmıyorsanız; eğer siz Tanrı'nın öfkeye kapılıp insanlara küfürler savuracağına inanmıyorsanız; eğer siz Tanrı'nın eşitsizlikler yaratamayacağına ihtimal veremiyorsanız; eğer siz Tanrı'nın her ne suretle olursa olsun olumsuzlukta bulunabileceğine yer veremiyorsanız; bu demektir ki, siz de *"inanmayan dindarlar"*dansınızdır.

Hemen eklemek gerekir ki, akılcı yeteneğe sahip her insan, "Kutsal" diye bilinen kitapları akıl süzgecinden geçirmek ya da "peygamer" diye benimsenen kişilerin yaşamlarını incelemek suretiyle kendisini kolaylıkla *"inanmayan dindarlar"* sınıfı içinde bulur. Nitekim tarih içerisinde, "insan sevgisiyle" dolu kişileri "inanmayan dindarlar" haline getiren şey, "Kutsal" bilinen kitapların eleştirisidir. Evet, kim ki akılcıdır ve akıl rehberliği ile düşünmesini öğrenmiştir; o mutlaka "inanmayan dindarlardan" olmuştur. İnsanlığı "insanlık" sevgisine, gelişmeye ve gerçek ahlakîliğe sürükleyenler onlardır; onlar için *"din"*, aslında, *"sevgi"*nin ta kendisidir. Şu bir gerçektir ki, en büyük "insan severler", en büyük "ahlâkiyatçılar", Tanrı'yı "sevgi" simgesi şeklinde benimseyen bu tür "İnanmayan dindarlar" arasından çıkmıştır.

Turan Dursun'u her anış'ta, böyle bir sevgiye şeriat yolu ile değil fakat ancak "akıl" yolu ile gidilebilir olduğunu bir kere daha anlarım. Her ne kadar kendisini "Ben dinsizim" diye tanımlamış idiyse de, Turan Dursun, aslında sınırsız bir "insan sevgisi" ve "akıl" gücü ile dolu ve bu sayede insanlığa en büyük hizmetlerde bulunmuş olan nice "İnanmayan dindarlardan" biriydi. Bir gün gelip bu toplum, akılcı yörüngeye girip onun değerini anlayabilecek midir acaba?

Eylül 1996
İlhan Arsel

MEKTUPLAR

28 Aralık 1987 (New York)

Aziz Dostum Turan Dursun,

Yıllar var ki sizi arar dururum. Daha birkaç ay önce Ankara'daki bir tanıdığımdan, ne yapıp yapıp sizi bulmasını rica etmiştim. Kardeşim (...) geçenlerde telefon ettiğinde, sizin (beni) aradığınızı söyleyince fevkalade sevindim ve derhal adresimi size vermesini tenbih ettim.

Kaç yıl oldu hatırlamıyorum, fakat Ankara'daki görüşmelerimiz hâlâ hafızamda canlı durmakta. Siz, tanıdığım insanların en uygar ve en rasyonel düşünenleri arasındasınızdır. Yayımladığım kitapları okudunuz mu bilmiyorum; fakat sanırım ki bunlar, akılcı düşüncenin bu ülkeye girmesi doğrultusunda bazı etkiler yaratacak nitelikte şeylerdir. Bana lütfen en kısa zamanda neyle meşgul olduğunuzu, ne yaptığınızı, adresinizi ve telefonunuzu bildirmenizi rica ederim. Bu satırları çok acele ve postaya yetiştirmek üzere karalamaktayım.

Selam ve sevgilerimle.*

İlhan Arsel

* Arsel ile Dursun'un tanışmaları 1977 yılına rastlar. Bu tanışma, Turan Dursun'un *Din Bu* adlı kitabının birinci cildinde yer alan "Prof. Dr. İlhan Arsel'in Önsözü"nde anlatılmıştır.
Bu ilk tanışmadan sonra birkaç görüşme daha olur. Fakat Arsel'in Amerika'ya gitmesiyle iki dost arasındaki ilişki kesintiye uğrar. 1987 yılında Arsel'in *Şeriat ve Kadın* adlı kitabının yayımlanması üzerine Dursun, uzun araştırmalardan sonra Arsel'in New York'taki telefon numarasını bulur ve kendisini arar. Yukardaki mektubu Arsel, bu telefon görüşmesi üzerine yazmıştır.

25 Ocak 1988 (New York)

Aziz Dostum Turan Dursun,

Biz Profesörler adlı kitabımın bir yerinde "Medenî cesaret" sorununa değinirken şöyle demiştim:

> "Medenî cesaret, atâlet ve betâeti kabullenmiş, tüm benliğiyle batıl itikadler bataklığına gömülmüş bağnaz yığınlar çoğunluğunun ilkel din inanışlarına, ilkel geleneklerine ve ilkel yaşamlarına karşı savaşmaktır; toplumun geriliklerini hiç çekinmeden toplum sınıflarının yüzüne haykırmaktır; toplumu bu ilkelliklerde bırakanlara, örneğin din adamlarına ve aydın geçinen çevrelere çatmaktır; onlarla boğuşmaktır; (fakat asıl) ve tek başına kalmayı göze almaktır."

Zamanla anlar oldum ki, bütün durumlar içerisinde bu sonuncusu, yani *tek başına kalmak*, en fazla üzüntü yaratanıdır. Gerçekten de daha Fakülte'de ders verdiğim yıllarda, sık sık tehdit mektupları, ya da telefonda korkutmalar aldığım çok olmuştur. Hatta Erzurum'da bir camide gençten bir imam'ın: *"İlhan Arsel'in katli câizdir"* diye fetva verdiğini de duymuştum. Fakat hiçbir şey beni "ideal" ve "fikir" savaşımımda yalnız kalmak kadar rahatsız etmemiştir. Her ne kadar bilgisine ve açık görüşlülüğüne değer verdiğim bazı kimselerin beni destekleyen, çoğu kez öven yazılarına tanık olmak bana rahatlık sağlamakla beraber yalnızlığımın (yarattığı huzursuzluğu) gidermemiştir. Çünkü her şeye rağmen bu kimseleri, yalana karşı savaşım açısından ya da gerçek idealizme bağlılık ya da şeriatın içyüzünden habersiz olmak bakımından gerçek anlamıyla yeterli bulamayıp hayal kırıklığına uğramışımdır.

Örneğin uzun yıllar boyunca beni öven ve destekleyen Velidedeoğlu'nun –her ne kadar şeriatçıya karşı savaşım veren biri olarak takdir etmekle beraber– bazı yazılarında sezer olduğum şeriat yönlü görüşlerinden dolayı, huzursuzluk duyduğum olmuştur. *Biz Profesörler* adlı kitabımın ilk baskısının bir yerinde (s.72-73) bu huzursuzluğumu nazikâne bir şekilde ortaya vurmuştum. Fakat itiraf ederim ki, (son mektubunuzda) söz konusu ettiğiniz yazısını okumamıştım; okumadığıma da memnunum.

Yine aynı şekilde, hakkımda iltifatkâr satırlar yazan Cemil Sena'nın, tarihin yetiştirdiği en kültürsüz kişilerden birinin felsefesinden söz etmesi ve "Hazret" sözcüğünü kullanması, tıpkı sizin gibi beni de fazlasıyla rahatsız etmiştir. Kendisiyle konuşup bu görüşlerimi belirtmek ve demek isterdim ki: "Eğer felsefesi olsaydı İslamiyet olmazdı; Hazret olsaydı, o yaptıklarını yapmazdı..." Ne yazık ki kendisini aradığım tarihte vefatı haberini almıştım. Örnekleri çoğaltmam mümkün; fakat söylemek istediğim şudur ki, nadir diyebileceğim birkaç kişi hariç, yalnızlığımı giderebilecek ortamdan daima yoksun kalmışımdır. Siz bu kişilerden biri olduğunuz içindir ki, sizi yeniden bulmak benim için çok sevindirici olmuştur. Telefonda da ifade ettiğim gibi, mektubunuzda benim için yazdıklarınız, benim sizin için düşündüklerimin aynıdır. Temennilerinize aynen katılırım.

(...)

Göndermiş olduğunuz inceleme yazınızı (*"Nasıl yakıldım"*) zevkle okudum. Güçlü bir kaleminiz ve geniş bilginiz var. Benzeri bir tema'ya ("Aydınlar") konusunda hazırladığım (fakat henüz yayımlamadığım) kitabımda değindim. Bunun dışında hazırlamakta olduğum üç ayrı kitap var ki, geldiğimde açıklarım.

Arap Milliyetçiliği ve Türkler adlı kitabımın dördüncü baskısı İnkılâp Kitabevi tarafından bundan iki ay kadar önce yayımlandı. Bu yeni baskıda önemli bazı değişiklikler bulacaksınız. (...) Yaptığım değişikliklerde Arap'ın tarihî Türk düşmanlığının Muhammed'e inen kökenleri konusuyla ilgili her türlü olumsuzluğun şeriatın özünden gelme olduğu hususlarını biraz daha vurgulamaya çalıştım.

Biz Profesörler adlı kitabımın ikinci baskısında da bir iki kısaltma ve değişiklik bulacaksınız. (...)

Şeriat ve Kadın adlı kitabıma gelince, her ne kadar satışa arz edilmeyen nüshaları bulunmakla beraber, bunu da yeniden bastırmak istiyorum. Çünkü (mevcut olanın) ne baskı(sı) ve ne de dizgi (si) tatmin edici değil: dizgi hataları pek çok; birkaç notun da numarası tutmamakta. Bütün bunlar, kitabı (yayımlama cesaretine sahip) bir matbaa bulamama endişesinden doğmuştur. (...)

Yakında görüşmek üzere en candan sevgi ve selamlarımı iletirim.

İlhan Arsel

20 Şubat 1988

Sevgili ve Aziz Dostum Turan Dursun,

İki gün önce elime geçen 9 Şubat 1988 tarihli yazınızı okurken, aynı değer ölçülerine ve aynı ideallere bağlı olmanın, aynı vicdan sesini paylaşmanın zevkini bir kez daha tatmış oldum. Ve bir kez daha anladım ki, müştereken yapacağımız ve yapmamız gereken çok şeyler vardır ve bunlardan hemcinslerimiz çok yararlanacaklardır.

Yüz yüze görüşmemizin gereğine inandığım içindir ki, İstanbul seyahatimi, mutadım hilafına bu mevsime almıştım. Fakat hareketim arefesinde rahatsız oldum. İstanbul ikliminin bu tarihlerde ne kadar berbat olduğunu bildiğim için (eşimle birlikte) gelişimizi Nisan ya da Mayıs'a talik zorunluluğu doğdu. Görüşmemizin gecikmeye uğramasından dolayı son derece üzgünüm. Bununla beraber eşim, bazı işlerin takibi maksadıyla bu akşam hareket ediyor. Daha doğrusu bunun böyle olmasını bilhassa ben istedim, çünkü yapacağı işlerin başında sizinle görüşmek geliyor. (...)

Ansiklopedi'nin yayımlanması konusunda bir hayli düşündüm. (...) Yazdıklarınızı yayımlatabilmek için maddi olanaklara sahip bulunsak bile bunları yayımlama cesaretini gösterecek yayınevi ya da dizme cesaretini gösterecek matbaa bulmak kolay değildir. Hatırlarım, yıllarca önce *Cumhuriyet* gazetesinde devamlı olarak yazarken, Yazıişleri Müdürü S.K., bir defasında, *"Aman hocam, şeriat konusunda biraz yumuşak yazmaya çalışın; mürettipler yazılarınızı dizmek istemiyorlar"* demişti.

Şeriat ve Kadın adlı kitabımı dizdirebilecek bir matbaa bulamayacağımı tahmin ettiğim içindir ki, daktilo ile kendim yazmak zorunda kaldım. Baskının kötü ve dizginin yanlışlarla dolu olması

bundandır. Fakat şimdi D.P. marifetiyle baskı işini üzerine alabilecek bir yayınevi buldum. Fakat hazırlığını bitirdiğim ve bitirmek üzere olduğum iki kitabım var ki, aynı sorunlar bunlar için daha da belirli olarak ortadadır.

Bu nedenle kaç zaman var ki, kendi kendime, "Acaba ufak çapta bir matbaa kurmak düşünülemez mi?" diye sormaktayım. (...) Bu işin maliyeti kaça çıkar bilemiyorum, fakat malî imkânlarımın içine sığdırabilirsem, gerçekleştirmeye kararlıyım. Bu konudaki görüşlerinizi bilmek isterim. Eşim Cumartesi sabahına kadar İstanbul'da kalacak; mektubunuzu ona verirseniz aynı günün akşamı almış olurum.

İlhan Arsel

28 Şubat 1988 (New York)

Aziz ve Sevgili Dostum Turan Dursun,

Bu satırları çok acele olarak yazıyorum: (Eşime) karşı göstermiş olduğunuz candan ilgi ve yardımlardan dolayı teşekkürlerimi hemen bildirmek istedim. Sabırsızlıkla beklediğim haberlerinizi onun ağzından dinlemek bana zevk verdi. Sizin son derece nazik ve fevkalade ince düşünceli bir insan olduğunuzu zaten bilmekle beraber, bu güzel niteliklerinizi onun ağzından işitmek, bana ayrıca mutluluk verdi. Gönderdiğiniz dergileri henüz gözden geçirmeye vaktim olmadı, fakat şöyle bir karıştırdım. İlk olarak (dergide) çok ilginç görünen yazılarınızı okuyacağım. Aradığım iki kitap konusundaki ilginize de teşekkür ederim. Fakat çok rica ediyorum, (...) zahmetlere kalkışmayın. (...) "*el-Luzumiyet*"in Fransızca ve İngilizce çevirileri burada var. Ben, Türkçe çeviriyi bunlarla karşılaştırmak maksadıyla aramaktaydım. Aydınlar'la ilgili kitabımın bir yerinde el-Maarri'den söz ederken onun "Tanrı" ve "din" konusundaki görüşlerine değindiğim için bazı şiirlerinden alıntı yapmıştım. Bu kısımla ilgili yazımı size ayrıca gönderirim. (...)

S...'la yapacağımız konuşmanın sonucunu merakla beklemekteyim. (...)

En candan sevgi ve selamlarımla.

İlhan Arsel

12 Mart 1988

Sevgili Dostum Turan Dursun,

Muhtemelen mektubunuz yoldadır ve benim bu (mektubumla) karşılaşacaktır. Fakat ben, geçen gün unuttuğum bir hususu belirtmek üzere bu satırları yazıyorum ki, o da, göndermiş olduğunuz zarif hediyelere teşekkürdür. Fevkalade güzel fincanlarla ara sıra karıkoca karşılıklı kahve içiyor ve kulaklarınızı çınlatıyoruz. (...)

Şu son iki hafta boyunca günlük çalışmalarımı adeta ihmal ettim ve vaktimi, Talât Halman'ın (kitabım lehinde *Milliyet*'te çıkan) yazısı üzerine Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayınladığı fetva'ya ve *Tercüman* gazetesinin gerici bir yazarının saldırısına karşı yazılar hazırlamakla geçirdim. Bunlardan birer suret gönderiyorum. Bilmem bunları yanıtsız bırakmak daha mı iyi olurdu? Bu arada *Hürriyet* gazetesi yazarlarından Coşkun Kırca ile Oktay Ekşi'nin, Diyanet Başkanlığı'na hitaben yazmış oldukları yazılar vesilesiyle kendilerine gönderdiğim mektubun suretlerini ekliyorum. (...)

Saçak dergisinin Mart nüshasında bir yazı yazacağınızı söylemiştiniz. Merakla beklemekteyim.

Selam ve sevgiler.

İlhan Arsel

19 Mart 1988

Sevgili ve Aziz Dostum Turan Dursun,

10 Mart 1988 tarihli mektubunuzu biraz önce aldım. Ben de size birkaç gün önce yazmıştım. Bu satırları çok acele olarak ve kitabıma eklenmesini istediğim ilişik sayfaları göndermek üzere karalıyorum. İstememin nedeni: "Hıristiyan veya Musevi kadınlarla evlenen Müslüman erkekler, onları İslam yapamazlar" şeklindeki iddialara sarılan ve bu yoldan İslam şeriatını sanki "hoşgörüye dayalı" imiş gibi göstermeye çalışan "din üstatlarımızın" kurnazlıklarını ortaya vurmaktır.

Bilmem ilişikte yolladığım sayfaların (yeşil kalemle çerçevelediğim kısımlarının) kitaba eklenmesini, siz yararlı bulacak mısınız? Şeriatçı'nın her yalanını çürütme hırsıyla belki teferruata fazla yer vermiş olabilirim. Fakat eğer yarar sağlamayacaksa ya da okuyucunun kafasını karıştıracaksa, hiç koymayabilirim; ya da kısaltarak not şeklinde belirtebilirim.

Kitabın baskı, dizgi ve sair işleri vesilesiyle gösterdiğiniz yakın ilgi beni çok mutlu etti. Bunu bir bakıma büyük bir şans bilirim. Fakat tashih işlerinin pek yorucu ve zaman alıcı olduğunu bildiğim için bir şartım var. Bu şartımı şimdi burada değil fakat görüştüğümüz zaman açıklarım. (...)

Bülent Ecevit'e yazdığınız nefis mektubu zevkle okudum. Daha önce de belirttiğim gibi insan varlığının gelişmesine engel yaratıcı her şeye karşı isyankârlıkta, şayanı hayret bir benzerliğimiz var. İnanır mısınız ki onun, sırf oy toplama hevesiyle şeriatçılara ödün vermesi ve küçülmesi hususunda ben de aynı şeyleri düşünmüş, aynı üzüntüyü duymuşumdur. Hatırlarım, vaktiyle, şurada burada rastlaştığımız her defasında, *"İlhan Bey yazılarınızı okuyoruz"* diyerek il-

tifatlar yağdırırdı. Ben de her defasında kendisine şer güçlerinin melanetinden örnekler vererek bir şeyler söylerdim. Fakat ne zaman ki bir gün gazetelerde (sanırım bir fabrikanın açılış merasimi vesilesiyle) din adamının arkasında, ellerini açmış dua eder olduğunu gördüm; işte o zaman değerlememi yapmıştım.

Yazmak istediğim daha çok şey var; fakat bu mektubu akşam postasına yetiştirmeliyim.

(Eşimle) birlikte size en candan sevgilerimizi ve iyilik dileklerimizi yeniliyoruz.

İlhan Arsel

5 Nisan 1988

Sevgili Dostum Turan Dursun,

(...)'la konuşmanızı anlatan 22 Mart tarihli mektubunuz şimdi elime geçti. Ne kadar üzüldüğümü tahmin edemezsiniz. (...)

Üzüntümün bir kısmı, biraz da kendimi suçlu bulmuş olmamdandır. Şu bakımdan ki, daha önce size, kendisine ayrıca yazacağımı bildirmiş ve fakat bu tasavvurumdan sarfınazar etmiştim. İstemiştim ki, önce siz konuşasınız ve onu fikren hazırlayasınız. Hatırlayacağınız gibi 20 Şubat tarihli mektubumda aynen şöyle demiştim: "Ancak ne var ki, gerek (...), gerek (...) ve gerek (...), şeriat konusunda bizlerden çok farklı bir dünyanın insanlarıdır. (...)

(...) Kendisine verilmek üzere (eşim)le göndermiş olduğum yazıda:

"Sana Turan Dursun Bey'i takdim ediyorum. Olağanüstü bir insandır. Kendisini dinlemeli ve mümkün olanı yapmanı rica ederim" şeklinde bir şeyler yazmıştım.

Bu satırlardan kendine göre bir "yardım" anlamı çıkararak mı, yoksa körü körüne saplı bulunduğu inançlarına ters düşen *Şeriat ve Kadın* adlı kitabımın yayımlanmasından doğma bir infial ile mi o şekilde davrandı, kestiremiyorum. (...)

(...)

Her şey için sizden özür dilerken, bana, en yakınlarımdan da çok daha yakın olduğunuzu tekraralamak isterim.

Saçak dergisinde çıkan güzel yazınız hakkındaki görüşlerimi ve takdirlerimi bildirmiştim. Elinize geçmeyen mektuplarım var mı bilmiyorum ve fakat bundan böyle her yazdığımı numaralayacağım. Zaman zaman mektuplarımın kaybolduğuna ya da bana gönderilenlerden bazılarının elime geçmediğine tanık olmuşumdur.

Birkaç ay önce Doğu Perinçek, Yazıişleri Müdürü'nün bana yazdığını bildirmişti. Elime geçmedi. Şimdi de sizden, (...) Bey'in daha önce yazmış olduğunu öğreniyorum. O da gelmedi.

(...)

Tercüman gazetesi yazarının ilkelliğine karşı cevap vermenin zûl olduğunu düşünmekle beraber, okuyucuyu aydınlatmak bakımından yararlı olur diye o *Yanıt*'ı* hazırlamıştım. Fakat biraz daha düşününce ve sizin haklı ikazınız üzerine vazgeçtim.

(...)

İlhan Arsel

* "Cevap" başlıklı bu yazı için bkz. "Ekler" bölümü. (Y.N.)

19 Nisan 1988

Sevgili Dostum Turan Dursun,

Telefon görüşmemizden bir iki gün sonra P...'ten mektup aldım: "Kitap her zaman güncel, ama şu sırada daha da güncel, o nedenle dört gözle bekliyorum" diyor. Çok memnun oldum. (...)

Bu mektubuma, Ankara'da öğrencilik yaptığını ve 18 yaşında olduğunu söyleyen bir gençten aldığım yazının suretini ekliyorum. Kendisinden beklenmeyecek bir açık görüşlülüğün ve hatta olgunluğun yer aldığı satırlar beni hem sevindirdi ve fakat hem de, bilmem neden, kuşkuya sürükledi. Yapmacık tümce bozukluklarına sokulmuş gibi görünen bu satırların, 18 yaşındaki genç kılığına bürünmüş bir şeriatçıdan gelebileceğini düşünmek istemiyorum. Fakat bu tür kurnazlıkların kaynağının bin dört yüz yıl gerilere, "Hazret'in" günlük siyasetine indiğini ve daha o dönemde Ka'b b. Eşref'in katli örnekleriyle zenginleştiğini ve cennete kısa yoldan girmeye azimli softalarımıza cüret sağladığını unutmamak gerek. Beni hiç tanımayan bu delikanlı adresimi nereden öğrendi, pek merak etmekteyim. Muhtemelen Zafer Çarşısı'ndaki (T) Yayınevi sahibi (R.İ)'tan almıştır. Bulunduğu öğrenci yurduna çeşitli gazeteler geliyorsa, aleyhimdeki yazıyı muhakkak ki oradan okumuştur, diyelim. Bir yandan Uğur Mumcu'nun yazılarını okuması, diğer yandan *Tercüman* (gazetesi) yazarlarını izlemesi takdire şayan doğrusu!

Temenni ederim ki bu mektubumu aldığınız zaman prostat ameliyatını geçirmiş ve nekâhete erişmişsinizdir. Darısı başıma (çünkü bende de prostat var).

(...)

İlhan Arsel

2 Haziran 1988 (New York)

Sevgili Turan Dursun Dostum,

Bugünkü telefon görüşmemiz, telefon hattındaki arıza nedeniyle yarım kaldı. (...)

Kitabın baskısıyla ilgili olarak yazdıklarınıza teşekkürler ederim. (...)

(...)

Doğu Perinçek, kitabımla ilgili olarak vaktiyle *2000'e Doğru*'da çıkan yazı vesilesiyle savcılığın soruşturmaya geçtiğini yazmıştı. Sonuç ne oldu, merak etmekteyim.

Ankara'da 50. Yıl Yetiştirme Yurdu'ndaki genç arkadaşın, Muammer Aksoy'un bürosunda çalışır olduğunu öğrenmek beni sevindirdi. Açık görüşlü, idealist bir insan olmasının nedenini şimdi anladım. Eğer Muammer ile beraber olduğunu bilseydim, kendisine daha uzunca yazardım. Bununla beraber ilk fırsatta Muammer'e bir şeyler karalar, böyle bir eleman yetiştirdiği için kendisini kutlarım. Muammer'le çok eski yıllara inen bir tanışmışlığımız var. Gerek 27 Mayıs ihtilalinden sonra "Anayasa Öntasarısı"nı hazırlamakla görevli on kişilik İstanbul Komisyonunda ve gerek daha sonra "Kurucu Meclis Tasarısı"nı hazırlamak üzere kurulan 5 kişilik Komisyonda aylarca yan yana çalışmıştık. Özgürlüğe âşık, mücadeleci bir kimsedir. Yanında çalıştırdığı kimseleri de bu değer ölçülerine göre seçmesi doğaldır.

Ansiklopedi işinizin gecikmesinden dolayı üzüntü duymaktayım. Nasıl bir çözüme bağlayabileceğimizi devamlı olarak düşünmekteyim. Nedir mali hacmi ve ne yapabiliriz dersiniz?

İnsanlarımızı şeriat bataklığından kurtaracak yayınlara ne kadar muhtaç olduğumuzu, aydın sandığımız kişilerin yazılarına zaman zaman rastlamakla, biraz daha iyi anlamaktayım. Her ne kadar gerici olayları duymamak için gazete getirtmiyor ve böylece devekuşu örneğini izliyor olmakla beraber, ara sıra kulağıma gelen haberler yüzünden, yine de üzüntüye düşmekten kendimi kurtaramıyorum. Birkaç gün önce kardeşimin gönderdiği *Cumhuriyet* gazetesinde "Nakşibendi Örgütü" başlığıyla yayımlanan bir yazıyı okurken, aydın bildiğimiz yazarlarımızın gafletine bir kez daha tanık oldum. Sanırım bu gaflet, İslam'ın özünün ne olduğundan habersizlik öğesinde düğümleniyor. İslam-Türk sentezine sarılanların yaptığı da bundan doğma değil mi?

Söz konusu yazıda, yazar, Nakşibendi örgütüne girişini ve orada geçirdiği günleri anlatarak tarikatın içyüzünü ortaya vuruyor. Örneğin tekke'de halkın "cuma namazının halife tarafından kılınmadığı bir ülkede din yoktur. Cuma dinlenme günüdür. Kadınların okutulmaları, kurumlarda görev almaları, yeni yazının öğrenilmesi, şapka giyilmesi suçtur. Erkekler bol şalvar giymeli, sakal uzatmalı, uzun kollu geniş yenli üstlükle dolaşmalı... Birkaç kadın almak yasaldır, buna karşı çıkan dinsizdir... Tekel ürünlerinin bir teki bile satılmamalı; kızlar dokuz yaşından önce çarşafa sokulmalı; ilkokul yerine Kur'an okuma yerleri açılmalı..." şeklindeki dinsel bilgilerle eğitildiğini söylüyor. Bütün bunların gericilik olup İslam'a yabancı şeyler olduğunu belirtiyor. Şu bilgiçliği eklemekten de geri kalmıyor: *"İslâm dininde yeri olmayan bir tarikat hangi güçle kazanabilir? Medrese tasavvufa karşı olduğundan, onun öğretim düzeninde tarikatın yeri yoktur. Kur'an'a göre dinde ayrılıkçı bir yol tutan bütün kuruluşlar yasaktır."*

Aklınca çağdaş uygarlığa ve yaşama aykırı şeyler, hep tarikat hareketleri yüzünden ortaya çıkmaktadır; ülkenin geriliklere sürüklenmesi de bundandır!

Hele yazarın, "Medrese tasavvufa karşı olduğundan, onun öğretim düzeninde yeri yoktur" diyerek savurduğu saçmalıklara gülmemek mümkün değil. "Tasavvuf" denen şeyin, Aristo felsefesinin dayalı bulunduğu Tanrı/Kişi ayniyetine yer verdiğinden ve bu

itibarla İslamın Tanrı anlayışına ters düştüğünden ve bu felsefeyi işleyenlerin, İslama sarılı imiş gibi görünüp, hiç belli etmeden ya da bilmeden, İslama karşı vaziyet aldıklarından, bu nedenle zındık ilan edildiklerinden, zindanlarda çürütüldüklerinden ya da al-Hallac gibi "ana'l-Hakk" feryatlarıyla ölümü aradıklarından haberi yoktur. Muhtemelen "mu'tezile" deyimine yabancıdır ve mu'tezile mensuplarının yazdıklarının bir satırını bile okumamış, onların tasavvuf'a karşıt ya da tasavvuf'un yanında yer alan görüşlerini ve çoğu kez "zındık" olarak tanımlandıklarını duymamıştır. Bu bilgisizlik içinde medrese'nin tasavvuf'un aleyhinde, İslam'ın ise lehinde olduğunu sanır.

Bütün bunlar bir yana, fakat "aydın" diye geçinen yazarlarımızın "tarikat hastalığı" diye ortaya atmaya çalıştıkları çağdışılıkların tümünün İslamın özünde yattığını bilmem onlara nasıl öğretebileceğiz? Bütün ilkelliklerin ve insan beynini işlemez hale getiren ve insan şahsiyetinin haysiyetini yok eden musibetlerin ve akla, vicdana ve akılcı ahlâka aykırı verilerin ve insanlar arası sevgi yerine kin tohumlarını eken zihniyetin hep şeriat kökenli olduğunu nasıl belleteceğiz onlara?

Bütün sorun şeriat kaynaklarını ve verilerini önlerine serebilmekte. Kuşku etmiyorum ki biraz merak ve biraz da sabır gösterip bu verileri inceleseler ve 1400 yıllık yalanların ne olduğunu anlasalar, gaflet ve dalâlet içerisinde bulunduklarını fark ederek kendi kendilerine, gerçekleri öğrenmekte geciktikleri için, söyleneceklerdir.

Evet yapacağımız çok şey var daha, aziz ve sevgili dostum.

(...)

İlhan Arsel

28 Haziran 1988

Sevgili ve Aziz Dostum Turan Dursun,

21 Haziran tarihli mektubunuz elime çabuk geçti. Kitabımdan sayfa haline getirilmiş olan kısmın postalanacağına dair verdiğiniz habere de sevindim.

20 Temmuz'a kadar bazı çalışmalar vesilesiyle yurt gezisine çıkacağınızı bildiriyorsunuz. Hazırlamakta bulunduğunuz senaryonun çok yararlı ve ilginç olacağından kuşkum yok. Bu arada *2000'e Doğru*'da çıkan yazınızı da merakla beklemekteyim; ortalığı karıştırdığını ekliyorsunuz. Tepkilere önem vermemekle beraber, dergiyi "tehlike" olarak görmeye müheyya çevrelerin melânetinden endişe etmekte olduğumu yadsıyamıyorum.

Geçen gün (kardeşim) telefon ederek *Kadınca* dergisi muhabirlerinden bir hanımın benimle "mülâkat" yapmak istediğini ve kendisine telefon numaramı verdiğini söyledi. Ertesi gün bu hanım yazar telefon ederek sormak istediği soruları yazılı olarak ileteceğini bildirdi. (*Şeriat ve Kadın* adlı) kitabım hakkında birçok kişiyle konuştuğunu, bunlardan bazılarının hakkımda pek düşmanca duygulara sahip olduklarını, beni "zındıklıkla", "Tanrısızlıkla" suçladıklarını belirterek, onların görüşlerini de yayımlayacağını ekledi. (Böyle yapacağı için) çok memnun olduğumu ve hakkımdaki bu tür değerlendirmelere şaşılacak bir şey bulunmadığını, akıl rehberliğine yönelenlerin tarih boyunca hep aynı "iltifatlara" nâil olduklarını kendisine belirttim. Düşmanlıkların sadece bana karşı değil, fakat beni savunanlara da yöneltildiğini ve örneğin kitabımla ilgili olarak *Milliyet* gazetesinde yazan Talât Halman'ın küfür ve tehdit dolu yazılara muhatap kaldığını hatırlattım.

On beş günlük bir seyahate çıkacağınızı söylediğiniz için, hareketinizden önce elinize geçebilmesini sağlayabilmek üzere bu mektubu biraz aceleye getirdim.

(...)

İlhan Arsel

30 Haziran 1990

Sevgili ve Aziz Turan,

Bilirsin, Londra'da "Hyde Park" diye, oldukça büyük yeşillik bir yerdir; bir nev'i mesire yeri. Sınırları belli olması için parmaklıkla çevrilmiştir. Birkaç köşesine konuşma kürsüleri konmuştur. İster kürsülü ister kürsüsüz, orada herkes, başka hiçbir yerde söyleyemeyeceği (ve hatta yanılmıyorsam Park'ın dışında bir yerde söylediği takdirde kanunların suç sayabileceği) her şeyi hiç çekinmeden, korkmadan söyleyebilir; her düşüncesini dile getirebilir. (Sanırım sadece Kraliyet ailesine küfredemez, o kadar).

Bu suretle yurttaşlar orada diledikleri gibi içlerini dökebilirler. Bu bir bakıma, daha henüz fikir ve düşünce özgürlüğünün tam manasıyla demokratik boyutlara erişmediği dönemde iktidarların büyük bir kurnazlıkla buldukları rahatlama usulüdür ki, yurttaşları Devlet ve Hükümet için tehlike olmaktan çıkarmaya yaramıştır. Çünkü yurttaş, kafasının içine çöreklenen sorunları ya da içine birikmiş üzüntülerini, dertlerini, kinlerini ortaya vurup da boşalttığı zamanlardadır ki, herkes için ve herkesten ziyade *iktidar*'lar için, gerçek bir tehlike olmaktan çıkar. "Hyde Park usulü özgürlük" uygulaması, daha sonra çeşitli kanunlarla Park dışına aktarılmış ve tüm yurttaşlara "Boşalma" olanağı sağlamış ve bir bakıma halkı iktidar yapmıştır.

Biraz önce senden *2000'e Doğru*'nun süresiz olarak kapatıldığı haberini duyunca, şu bizim iktidara getirdiğimiz insanların "Hamakatının" sınırsızlığını ve toplum çıkarları duygusundan yoksunluğunu bir kez daha anladım. Avrupa Birliği'ne girmek için nerede ise dilenmeyi göze aldığı halde, özgürlük kısıtlamalarına yö-

nelmişlik nedeniyle bu Birlik'ten gelen yermeleri ve tepkileri göz önünde tutmak şöyle dursun ve fakat daha da artırmak için ne varsa, her şeyi yapmaktan geri kalmıyor.

Bana öyle geliyor ki, bu kapatma kararı, Dergi'nin şeriat konularıyla ilgili yayınları karşısında kendisini pek zavallı hisseden ve yalanlarının sergilenmesine tahammül edemeyen Diyanet'in etkisiyle verilmiştir. Pek muhtemeldir; seninle ilgili nüshanın yayımlanması bilhassa önlenmek istenmiştir. Ne hazindir ki Dergi'nin kapatılmasıyla, şeriatçının yalan ve melanetine karşı sesimizi duyurtacak bir araç kalmamışa benzer.

Dergi için hazırladığım yazıyı, istenilen gün itibariyle fakslamıştım. Fakat yazıyı son dakikada ufak tefek bazı değişikliklere soktum. İlişikte yolladığım, esas ve asıl olan metindir; kenarında işaret gördüğün yerleri, belki Dergi'ye bir zarar gelir endişesiyle çıkartmıştım. Basın adamları sınıflarıyla ilgili eleştirilerin "Belli bir sınıfa karşı işlenmiş suç" şeklinde yorumlanması mümkün müdür, onu da bilemiyorum. Bu nedenledir ki gördüğün değişikliği yaptım.

Telefonda da bildirdiğim gibi Diyanet'in yazısına karşı hazırladığım 51 sayfalık yazıyı milletvekillerine, Temyiz ve Anayasa Mahkemelerine, gazetecilere, üniversite öğretim üyelerine göndermek için ne yapmak mümkünse yapmak istiyorum.

Biraz önce Hayri Balta ile görüştüm. Kendisine, yargıcı red hususundaki kararımı bildirdim. Esasen daha önceki dilekçelerimden birinde bunu önermiştim. Fakat bu kez daha geniş bir şekilde ele alacağım.

Bir kere her şeyden önce Yargıç'ın:

a) Kitabımla ilgili bir yazı vesilesiyle Fatma Yazıcı aleyhinde karar vermiş ve kanaatini açıklamış olup, rü'yet etmekte olduğu bu davada tarafsız kalamayacağını;

b) Esasen bu kararı ile şeriat yönlüsü bir kimse olduğunu ve üstelik de şeriat konularında yetersiz bulunduğunu ve bu yetersizliğini Diyanet'in verdiği rapora dayanmak ve rapordaki yalan ve yanlışları anlayamamakla ortaya koyduğunu, şu hale göre şeriat kaynakları açısından değerlendirme olasılığına sahip bulunmadığını;

c) Atatürk aleyhtarı yazıları beraat ettirmek gibi bir eğilimi olduğunu, bu itibarla Atatürk ilkelerini savunan bir kimseyi yargılayamayacağını;

d) Bilirkişi raporları ve çeşitli otoritelerin beyanlarıyla suç niteliği taşımadığı açıklanan *Şeriat ve Kadın* aleyhinde, sırf politik mülahazalarla dava açtıran Adalet Bakanlığı'nın, hukuk dışı bahanelere sarılıp, istinabe yolu ile ifademin alınmasına engel olmasına göz yumduğunu ve böylece savunma hakkımın ihlaline yardımcı olduğunu;

ve buna benzer hususları öne süreceğim.

Bundan başka bir de Adalet Bakanlığı'na yazı yazarak istinabe yolu ile ifademin alınmasına engel olmalarının savunma hakkımı ihlal eder olduğunu belirterek karardan dönmelerini isteyeceğim. İdarî kararlar aleyhine Danıştay'a gitme olasılığı bulunduğu için, bu suretle hem kararı değiştirmek ve hem de Bakanlığın kötü niyetini sergilemek mümkündür diye düşündüm.

Selam ve sevgiler.

İlhan Arsel

3 Temmuz 1988

Sevgili Dostum Turan Dursun,

Dün sabah (kardeşimden, eşimin) annesinin vefatı haberini aldık. Her ne kadar çok yaşlı ve yatalak durumda bulunmasına rağmen, yine de haber şaşırtıcı oldu. Bu nedenle (eşim) dün akşam alelacele İstanbul'a hareket etti. Biraz önce telefonla görüştüğümde metin görünmekteydi.

Ne yazık ki, İstanbul'da bulunmadığınız için, sizden haber getiremeyecek. Oysa ki sizinle görüşmesini çok isterdim. Hazır gitmişken baskıdaki kitabımla da meşgul olmasını kendisinden rica ettim. Tashihler henüz elime geçmediği için, gelirken ilk çıkış'ı getirmeye çalışacak.

(Kardeşim), "Atatürk, Tanrı Fikri ve Bilirkişi Raporu" başlıklı yazımın yer aldığı *2000'e Doğru* dergisinin 26 Haziran 1988 tarihli sayısını göndermiş. Gericiler ne diyecek bilmem, ama dilerim ki değindiğim sorunlara eğilenler için malzeme işini görsün.

Son mektubunuzda, *Saçak* dergisindeki yazınızla ilgili olarak bir okuyucunun belirttiği görüşleri bildirmişsiniz. Bunları gözden geçirdim. Kur'an'daki çelişkilerin, kafalarda sorular yaratır olmaya başlamasını sevinçle karşılamak gerekir.

(...)

Hazırlığıyla meşgul bulunduğum kitabımın, belli bir bölümü üzerinde çalışırken, Kur'an'ın "Hâkka" Suresi'nin 40. ve "Tekvîr" Suresi'nin benzeri nitelikteki 19-21 ayetleriyle ilgili bir hususa takıldım. Ömer Rıza Doğrul ve Gölpınarlı çevirilerinde yer alan: *"Kur'ân... bir elçinin sözüdür"* şeklindeki tümce Diyanet Başkanlığı'nın çevirisine:

"Kur'ân... bir elçinin getirdiği sözdür" diye geçmiştir. Bildiğiniz gibi söz konusu ayetlerdeki "elçi" sözcüğünün "**Cebrail**"e mi, yoksa "**Muhammed**"e mi taalluk ettiği pek bilinmez. Öte yandan ***"sözüdür"*** ya da ***"getirdiği sözdür"*** şeklindeki deyimlerden hangisinin isabetli olduğu da tartışmalıdır. Her ne kadar bazı yorumcular birinci şekli yani ***"Bir elçinin sözüdür"*** tümcesini ihtiyar etmek halinde Kur'an'ın Muhammed'in sözleri olduğu anlamına geleceğinden endişe duyar görünmekte ve bu nedenle ***"elçi"*** sözcüğünü "Cebrail" karşılığı almaya eğilimli iseler de, bu aynı endişeyi "Tanrı ve melekleri Muhammed'e salavat getirirler" şeklindeki ayet vesilesiyle dile getirmezler; getirmeyi de düşünmezler. Oysa ki Tanrı'nın Muhammed'e salavat getirmesiyle, Kur'an'ın Muhammed'in sözleri olması arasında fark olmamak gerekmez mi?

En iyi dileklerimle...

İlhan Arsel

22 Temmuz 1988

Sevgili ve Aziz Dostum Turan Dursun,

Bu mektubu önümüzdeki günlerde İstanbul'a gelecek olan birisiyle gönderiyorum. Çoktandır haberlerinizi alamadığım için merak eder oldum. Tahmin ederim ki bugünlerde postadan bir şeyler çıkar.

Bu arada (eşimin) İstanbul'dan dönerken getirdiği metni gözden geçirdim ve (baskı hatalarından doğma) bazı tashihlerle matbaa'ya iade ettim.* Gerek Perinçek'e ve gerek (...)'ya yolladığım mektuplarda da belirttiğim gibi tashih işinde büyük bir titizlik göstermişsiniz. Size ne kadar teşekkür etsem azdır. Bazı yerlerin gözden kaçması çok normaldir. Yıllar boyu kendi tecrübemle bunun böyle olduğunu çok iyi bilirim.

Ne zaman İstanbul'da olacağınızı bilirsem size telefon etmek isterim.

Eğer bu mektubu postaya verinceye kadar sizden bir şey alırsam, ayrıca ekleme yaparım bu satırlara.

Sizi çok yakından tanıdığını söyleyen İ... Bey'le tanıştım. Aydın görüşlü ve mert karakterli bir insan. Sizi tanır olması nedeniyle kendisine karşı bilhassa yakınlık duydum. Selamlarımı getirmiştir herhalde.

(...)

İlhan Arsel

* *Şeriat ve Kadın*'ın 3. basımı.

25 Temmuz 1988

Yukardaki mektubu bitirdikten hemen sonra 16 Temmuz 1988 tarihli mektubunuz geldi. Yeni bir geziye çıkacağınızı, Antalya'ya ve daha birkaç yere uğrayacağınızı, aybaşına İstanbul'a dönmüş olacağınızı yazıyorsunuz. Sanırım bu mektubum sizi İstanbul'da bekleyecek.

Bu arada (...)'in 6 hafta önce postaladığı paket geldi. Uçak postasıyla göndermediği için çok zaman kaybetmiş olduk. İçinden 320 sayfalık kısım çıktı. (...) Bu arada gönderilen (bölümün) "dizin" kısmını hazırladım. Şimdi 320. sayfadan sonrasını bekliyorum. (...)

(...) bana, kapak numunesi olarak Muhammed'le ilgili iki resim göndermiş. Fakat size de yazdığım gibi ilk baskıda kullandığım kapak resminin anlamlı olduğunu düşünmekteyim. Öte yandan Muhammed'le ilgili bir resmin kitabımda yer almasını da pek istemiyorum; bildirdiğim nedenlerle!

Her ne kadar (...)'in yolladığı kapak resminin, kitap satışını artıracağı muhakkak olmakla beraber gönlüm yine de benim ilk kullandığım (resimde).

Gelen paket içinden Doğu Perinçek'in bir notu çıktı. Kur'an'ın yakılmasıyla ilgili yazı nedeniyle *2000'e Doğru* dergisine girişilen saldırı yayınlarının fotokopilerini göndermiş. Bu yazılardan her biri, ülkedeki çoğu Profesör ya da Doçent unvanlı aydın acubelerinin ilkelliğini bir kez daha sergilemekte. Bağnaz çevrelerin desteğine dayalı bu ilkel insanların "kahpeliğinden" kuşku etmemek gerekir. Öyle hissediyorum ki, bilgisizliklerinin ortaya vurulmasını önleyebilmek için her şeyden önce Dergi'yi ve sonra da bizleri yok etmek hususunda gözleri dönmüş durumdadırlar. Size karşı yapılan saldırıları tiksintiye kapılmadan okumak mümkün değil! Dergi hakkında soruşturma açan Savcı, taş devrinin insanları arasından kim bilir nasıl bir baskı altında kalmış olmalıdır; ya da muhtemelen kendisi de taş'tan bir kafa taşımaktadır. Ve ne hazindir ki, bütün bunlar *"Kur'an'ın aslı yakıldı"* şeklindeki sözler için! Batı kervanına katılmak isteyen bir Türkiye'nin zavallılığını, bilmem ki Batı dünyası ne zaman fark edecek.

Öte yandan gerici çevrelerin bana karşı saldırıları da sinsi sinsi devam etmekte. *Kadınca* dergisi (muhabiri Seda Hanım), cevaplandırılmak üzere sorularını gönderirken, *Milli Gazete*'de aleyhimde yazan birinin yazdıklarını iliştirmiş. Yazının bir yerinde şöyle deniyor: *"Arsel'in bazı şeyleri anlaması için herhalde çok zaman geçecek. Ömrü yetmeyecek bu işe. Bir Ebû Leheb gibi, bir Ebû Cehl gibi ölüp gidecek..."* Ve daha buna benzer neler!

Nasıl ki Muhammed, *"Beni kim Ka'b b. Eşref'ten kurtarırsa, o kişi mutlaka cennete gidecektir"* diyerek kendisini hicveden bu şâiri öldürttü ve buna benzer çeşitli usullerle etrafını sindirtti ise, 1400 yıl boyunca şeriat ülkelerinde en etkili şekilde iş gören ve fakat Türkiye bakımından Atatürk sayesinde etkisini yitiren bu aynı usuller, yeniden denenmeye başlanmış gibidir. Kuşkusuz ki 31 Mart ortamı yaratılmakta. Bence yapılacak şey din verilerinin ve "kutsal" bilinen kitapların eleştiri konusu yapılmasının uygarlık sorunu olduğunu ve Batı örneğinin bunu kanıtlamakta bulunduğunu ortaya vurmaktır. Bu konuda gerek *Cumhuriyet* ve gerek *Milliyet* gazetelerine, şu son dört beş ay içerisinde yazılar gönderdim; fakat yayımlanmadı.

(...)

İlhan Arsel

27 Ağustos 1988

Sevgili ve Aziz Dostum Turan Dursun,

Bu mektubumun gecikmesine sebep, telefon görüşmemiz sırasında gönderdiğinizi söylediğiniz mektuba intizar edişimdir. Ağustos'un 18'inde postalamış olmanıza rağmen, (ancak) bugün elime geçti. Hiç belli olmuyor, bazan 5-6 günde bazan da çok gecikerek alıyorum Türkiye'den gönderilenleri.

(18 Ağustos 1988 günlü yazınızda adı geçen kişiyle) yaptığınız konuşmayı (yansıtan satırlarınızı) zevkle okudum; beni çok duygulandırdı. Her fırsatta belirttiğim gibi, benim için en büyük mükâfat (bu gibi kişilerin çoğaldığını) görmektir. Anadolu'nun uzak yakın birçok yerlerinden aldığım mektuplardan anlamaktayım ki, bu ülkede nice (...)'ler var. Burada da İ... ... diye sizi yakından tanıyan birisiyle tanışmıştım. Hiç beklemediğim derecede açık ve geniş görüşlü olduğunu görmekle sevinmiştim. Sonra düşündüm ki onu bu (kerteye) getiren muhtemelen siz olmuşsunuzdur.

Melih Cevdet Anday'ın yazısına memnun oldum. Fakat isterdim ki yazısını, biraz daha kendinden bir şeyler katmış olarak tamamlasın. Bununla beraber yine de nankörlük etmiş olmak istemem. Bu yazdıklarını bile yazmayabilirdi; diğerlerinin yaptıkları gibi!

Vaktiyle beni hemen her vesileyle destekleyen, hatta yüceltenler (bugün hani sanki), adımı zikrederlerse zındıklar sınıfına sokulacaklarmış gibi, kaç zaman var ki susmaktalar.

2000'e Doğru dergisine birkaç yazı hazırlamak istiyorum: Her şeyden önce din sorunlarına eğilenleri yıldırmaya matuf mevzuatın Anayasa'ya aykırılığını belirtmek ve sonra da dini eleştiren her yazıya karşı soruşturma açan makamlara bir şeyler söylemek için. Fakat bunu yaparken Dergi'ye karşı diş bileyenlere saldırı

fırsatı bırakmak istemiyorum. Doğu Perinçek'e yazdığım gibi, dergi kapatılacak olursa serbest düşünceye yayım olasılığı kalmaz. Bundan dolayıdır ki, gönderdiğim yazıların, her ne sebeple olursa olsun yayımlanmamasından dolayı gücenmeyeceğim; bilakis rahatlık hissedeceğim. İlişikteki yazımı okuduktan sonra, yukardaki "kayd-i ihtirazi" ile, lütfen Perinçek'e vermenizi rica ederim. Savcılığı harekete geçirmeyecek nitelikte ise yayımlayabilir.

Öte yandan hazırlamakta olduğum kitaplar yüzünden başka şeylerle uğraşmaya fazla zaman da bulamıyorum. Bu hazırladıklarım, benim için çok önemli; şimdiye kadar yayımladıklarımın hepsinden daha önemli. En kısa zamanda mutlaka yayımlamam şart. Ömrüm yetmez de yayımlayamazsam, gözlerim açık gidecekmiş gibi bir telaş içerisindeyim. Çoğu günler çalışmalarım fevkalade verimli gidiyor ve (**zaman**'ın önüne geçmişçesine) seviniyorum. Fakat bunun böyle olmadığı da oluyor; ve işte o vakit üzülüyorum. Daha doğrusu, zaman ile adeta yarış halindeyim. Bazan ben onun, bazan da o benim peşimde koşmakta.

Şeriat ve Kadın'ın 2. basımının bitmesini dört gözle beklemekteyim. (...)'dan (öğrenmekteyim ki) dizgi ve baskı işlerini bir an önce bitirme kararındadır. Sanırım müjdeyi vermekte gecikmeyecektir.

Sizden gelen her yazı bana zevk ve huzur vermekte. Bu nedenle haberlerinizi eksik etmeyin.

(...)

İlhan Arsel

16 Eylül 1988

Sevgili Turan Dursun,

Bugünlerde herhalde mektubunuzu alırım. (...) Size *Kadınca* dergisindeki Söyleşi'yi hazırlayan Seda Hanım'a gönderdiğim mektubun suretini iletmek istedim. Bu derginin Eylül 1988 nüshasını gördünüz mü bilmem.

(...) Kitabın baskı işlerinin ne durumda olduğunu çok merak etmekteyim. Umudumu bu aya bağlamıştım. Sizden gelecek mektupta herhalde bilgi edinirim diye sevinmekteyim.

Gerici çevrelerin hezeyanı dindi mi Kur'an konusunda? Soruşturma açıldığı doğru mu? Bu konuda hazırlamakta olduğum yazıyı yakında gönderebileceğimi sanmaktayım.

Sağlığınızın iyi olduğunu bilmekle beraber prostat işini nasıl bir sonuca bağladığınızı merak etmekteyim. Bu işinizin bir an önce halledilmesini temenni etmekteyim.

(Eşim) ve ben iyiyiz; her ikimiz de pek meşgul sayılırız. O (...) çalışmaları içinde, ben ise sabah 9 ya da 10'dan akşam 5'lere kadar masa başındaki uğraşılarımla, günlerin geçtiğini fark edemiyoruz.

Hazırlamakta olduğum kitapları kısa tutmaya çalıştıkça, aksine sonuç alıyorum. Hem mufassal ve hem de muhtasar baskılar halinde mi yayımlasam diye tereddüde düştüm. Fakat her halükârda zaman kazanmak için elimden geleni yapmaktayım.

(...)

İlhan Arsel

6 Ekim 1988

Aziz ve Sevgili Dostum,

28 Eylül 1988 tarihli yazınızı şimdi aldım. Ben de size, üç beş gün önce, 2 Ekim tarihinde yazmış ve baskı işleri sona ermekte olan kitabımın dağıtım ve satışı işleri konusunda ne yapmam gerektiğini sormuştum. Vaktiyle Doğu Perinçek bana, bu konuda endişe etmememi söylemişti. Fakat ben kararı size bırakmak istiyorum. Mektubumda da belirttiğim gibi, benim namıma siz, en geniş yetkiye sahip olarak, dilediğiniz gibi karar veriniz.

Kadınca dergisi yazarı Seda Hanım'ı ziyaret etmeniz, beni çok mütehassis etti. Hele "Söyleşi" vesilesiyle okuyucularından olumlu mektuplar alması haberi daha da sevindirici. Fakat bütün bunlara tekaddüm eden sevincim, kitabımla ilgili olarak *Kadınca* dergisine yazı yazmış olmanızdır. Sizin şahsınızda ben, hem bilgili, hem mert ve cesur, hem idealist ve bütün bunlardan gayrı, hem de candan bir dost bulmanın zevkini bulmaktayım.

Kasım ya da en geç Aralık ayı içerisinde geldiğimde konuşacak çok şeylerimiz olacaktır.

Anlıyorum ki "Ansiklopedi" sorununun henüz bir çözüme bağlanmamış olması, sizi bir hayli üzüntüye sokuyor. Haklısınız, fakat azminizin sınırsızlığını bildiğim için ben iyimserliğe eğiliyim.

(...)

İlhan Arsel

15 Aralık 1988

Sevgili Turan Dursun,

Biliyorum sizi bir hayli meraklandırdım. Hemen her gün Avukat'tan bir haber gelir de hareket tarihini ona göre bildiririm diyerek bekledim. (Kardeşimle) bile telefonda görüşme olanağını bulamadım bu yüzden. Dün beni aradılar da görüşebildik. Aslında mazeret (söz konusu değil, benim tarafımdan) ihmalkârlık oldu. Sanırım siz de kendisini aramış ve merak ettiğinizi bildirmişsiniz.

Sizlerden özür dilerim; fakat öyle anlaşılıyor ki 29 Aralık'ta hareket edebileceğiz; yerlerimiz ayırtıldı. Umut olunur ki bir aksilik çıkmaz ve biz 30 Aralık (Cuma) akşamı İstanbul'da oluruz. Eğer siz (İstanbul'da) iseniz Cumartesi günü görüşebiliriz. Yok Ankara'ya gidecek iseniz, lütfen planınızı değiştirmeyin. Biz sanırım 9 Ocak gününe kadar (İstanbul'da) olacağız. Ankara dönüşünüzde bol bol konuşuruz.

Türkiye haberleri, kulaktan duyduğum kadarıyla, gittikçe kötüleşmekte. Hele düşünce'ye karşı düşmanlıkların artması pek korkutucu...

Yakında yüz yüze gelmek üzere selam ve sevgilerimi iletirim.

İlhan Arsel

19 Ocak 1989 (New York)

Sevgili Turan Dursun,

(İstanbul'dan) Geleli bir haftayı bulduğu halde size yazamadım. Saat farkı yüzünden, her Türkiye'ye gidiş ve dönüşte böyle bir hareketsizliğe uğrarım.

Kısa da olsa bir arada bulunmak ve konuşmak beni çok mutlu etti. Sanki uzun yıllar hiç uzak kalmamış ve hep beraber bulunma havası içerisinde söyleyebileceklerimizin birçoğunu söylemiş olduk sanırım.

İstanbul'dan ayrılırken (...)'a iletilmek üzere bir mektup hazırlamış ve (kardeşime) bırakmıştım; sizinle görüşürken hazırlıklı olsun diye. Konuşmalarınızın sonucunu merakla beklemekteyim.

Son bir haftadan beri yalnızdım. (Eşim) ancak dün gelebildi (hem de işlerini bitiremeden).

Bu satırları sırf haberlerimi iletmek ve size en iyi dileklerimi yenilemek için acele yazmaktayım. Selam ve sevgilerimle.

(Ankara'ya bir gidişinizde S.Ö. ile tanışıp görüşebilirseniz çok memnun olacağım.)

İlhan Arsel

27 Ocak 1989 (New York)

Sevgili Turan Dursun,

Haberlerinizi alamadım. Bundan on gün kadar önce göndermiş olduğum mektubum, muhtemelen elinize (yeni) geçmiş olmalıdır. (...)

Bu arada S.Ö., sizinle tanıştığını bildirdi; memnunluk duydum. 18 Ocak 1989 günlü mektubunda: *"(Turan Dursun'la) tanıştık; kısa bir görüşmede anlaştık. Ankara'ya geldikçe yine görüşürüz umarım"* diye yazmış. Sizler gibi insanların sayısı biraz artsa Türkiye ne olmaz!

Ankara'da avukatlık yapmakta olan Hayri Balta, Ankara Asliye Hukuk Mahkemesi'nde. TRT ve Ankara Üniversitesi aleyhine dava açmış. Atatürk'ü İslam dininin savunucusu gibi gösterme çabaları karşısında bu kuruluşların tutumunu dava konusu yapmış. Bana da dava layihasından bir suret yollamış. Aydın görüşlülüğü ve (medeni) cesareti beni çok sevindirdi. Kendisine tebrik mektubu gönderdim. Bu davadan haberdar bulunan S.Ö., bu arkadaşın benim öğrencilerimden biri olduğunu ve bütün kitaplarımı topladığını bildiriyor.

Ankara'da bulunduğunuz bir sırada kendisiyle görüşebilirseniz, sizi tanımakla büyük sevinç duyacağından eminim.

İstanbul'da iken bana D.A. ile G.T. adındaki iki hanım kızımızın mektuplarını vermiştiniz. Bunlardan G. hanımın adresi mektupta yazılı bulunduğu için kendisine doğrudan doğruya (teşekkür) mektubu yazabildim. Fakat D. hanımın adresini bilmediğim için, ilişik mektubu lütfen kendisine iletmenizi rica ederim.

(...)

Sevgi ve selamlarımla.

İlhan Arsel

28 Şubat 1989

Sevgili Turan Dursun,

Bu kez (mektubumu) biraz geciktirdim. (Eşimin) ani olarak İstanbul'a hareketi sırasında (size iletilmek üzere) bir şeyler karalamak istememe rağmen olmadı.

Salman Rüştü'nün kitabına karşı girişilen vahşet davranışları beni bir hayli sarstı. Talât Halman'a yazdığım mektupta da belirttiğim gibi, "The Satanic Verses" vesilesiyle cereyan eden üzücü ve esef verici olaylar, İslam ülkelerinin ilkelliklerini bir kez daha ortaya vurmakta. Kuşku edilmemelidir ki, bütün bu "hezeyan", şeriatın akla ve vicdana ters düşen yönlerinin... gözler önüne serilmesine engel olma ihtiyacından doğmaktadır. Öte yandan, daha henüz akıl çağına ulaşamamış Müslüman yığınların, her alanda akılcı Batı'ya el açmaktan mütevellid aşağılık duygulara kapılmalarının da bunda büyük etkisi olduğu muhakkaktır. Humeyni'nin (...) savurduğu tehditler, *"Müşrikleri nerede bulursanız öldürün"* şeklindeki şeriat hükmünün tekrarından başka bir şey değildir. İnsanın insana karşı sevgisini yok etmek ve farklı inançtakilere karşı kin ve düşmanlık salmak hususunda şeriatın daha buna benzer nice emirlerini benden iyi bilirsiniz.

(Salman Rüştü'nün kitabı için) Batı dünyasının fikir özgürlüğü uğruna giriştiği davranış beni mutlu etti. Daha zecrî bir şeyler yapmalarını çok isterdim. Bununla beraber şuna sevinmekteyim ki, Avrupa Birliği'ne girme özlemi içerisinde kıvranan Türkiye, bundan böyle fikir ve düşünce insanlarını fazla rahatsız etmeyecek, kitap toplatma işini sürdüremeyecektir. Aksi takdirde Avrupa Birliği dışında kalıp yok olabilir.

Şeriat ve Kadın adlı kitabımın yayımlandığı günden bu yana içimde, "Acaba toplatmaya cesaret ederler mi?" diye bir kuşku vardı. Şimdi biraz rahatladım. Ancak "fanatik" gericilerin ne yapacaklarını kestirmek kolay değil. Hükümetten teşvik gördükleri an sokağa dökülebilirler.

Kitabımın ikinci baskısının bir hayli rağbet gördüğünü öğrenmek, bana sevinç verdi. (...) Bu arada pek çok okuyucudan olumlu mektuplar gelmekte. (...)

İstanbul'dan hareketim sırasında tanınmış bazı kadın yazarlarımız, kadın şahsiyetinin haysiyeti konusunda Cumhurbaşkanı'na bildiri göndermek üzere harekete geçmişlerdi. Bu girişimi oluşturan nedenler arasında, kitabımın etkisinin rol oynadığını öğrenmek benim için en büyük manevi mükâfat oldu.

(...)

Her zamanki düşüncelerimle...

İlhan Arsel

21 Mart 1989 (New York)

Aziz ve Sevgili Turan Dursun,

Dün *2000'e Doğru*'dan gelen fakslar arasında ilk sizin yazınızı okudum: dört başı mamur, nefis bir yazı idi. Sizinle başa çıkamayacaklarını çok iyi bildikleri içindir ki, (şeriatçılar) Dergi'nin çağrısına yanıt vermemişler ve tartışma cesaretini gösterememişlerdir.

Benimle ilgili güzel satırlarınız için söyleyecek söz bulamıyorum; candan teşekkürler.

Biraz önce (kardeşimle) telefonda görüşürken Dergi'nin toplatıldığı haberini almakla çok üzüldüm, fakat şaşmadım. Sırtlarını devlete dayamış bu mel'ûn insanların, acz içerisinde yapabilecek başka neleri var ki? Fakat asıl üzücü olan nedir biliyor musunuz? Bizim aydın "acubelerinin" susmuşlukları. Hep onların bu yüz kızartıcı ve utanç verici tutumları yüzündendir ki Türkiye bugünkü noktaya gelmiştir.

Uğur Mumcu'yu hemen her gün evinde ve iş yerinde aradım; bir türlü yakalayamadım. Geçmiş yıllar içerisinde o, her zaman için yanımda yer almıştır; bu kez âtıl kalması beni hayal kırıklığına uğrattı.

İ.S.'la görüştüm: bana *"İlhan Bey, sakın kendinizi yalnız (kalmış) hissetmeyin"* şeklinde birtakım laflar etti. (...) Velidedeoğlu (konuya) birkaç satırla değindi. Hükümeti ya da hafifçe de olsa orduyu eleştirmek, yazarlarımız için "cesaret" sayılmakta. Ancak ne var ki bu cesareti, şeriatı ve şeriatçıyı karşılarına alarak sürdürmekten kaçınıyorlar. Oysa ki asıl savaşılmak gereken büyük düşman o, yani şeriat.

Bu sabah bazı kimselere iletilmek üzere Doğu Perinçek'e yolladığım kısa yazının bir suretini ekliyorum.

Elele adlı dergiden bir bayan yazar, (benimle söyleşi yapmak üzere) serbest düşünce insanına yaraşır sorular sordu. Bunların cevaplarını hazırlamakla meşgulüm. Yazdıklarımı tüm olarak yayınlarlar mı, yoksa kaçınırlar mı? Bilemiyorum. Fakat *Nokta* dergisi, bana verdiği sözü tutmayarak söyleşiyi yayımlamaktan çekindi...

Bununla beraber birkaç yazar olumlu bir şeyler yazdılar. Her şeye rağmen, öyle hissediyorum ki, toplumu bir dönemeç noktasına getirebildik.

"Kara Ses" olayından bu yana kendime bir an olsun vakit ayırıp sizinle sohbet edemedim. Çeşitli dergi ve gazetelerden gelen söyleşi istekleri vs... yüzünden zamanın nasıl geçtiğini fark edemedim.

Bu satırları burada kesip, mektubumu bu akşamki postaya yetiştirmeliyim. Kısa zamanda tekrar yazacağım...

(...)

İlhan Arsel

24 Mart 1989 (New York)

Aziz ve Sevgili Dostum Turan Dursun,

Üç gün önce (kardeşimle) yaptığım konuşmada *2000'e Doğru*'nun toplatıldığı haberini aldıktan bu yana her gün sizi telefonla aradım. Hattınız devamlı meşgul idi. Tahmin ettiğim gibi, uygunsuz kişilerin rahatsız etmelerinden kurtulmak için ahizeyi boşta bıraktınız. (...)

Dergi'nin toplatılmasına şaşmadım, çünkü fikre fikir yolu ile karşı çıkamayanların bu tür ilkelliklere başvurmaları, zaten onlardan beklenen bir şey. Fakat "Toplatma kararını nasıl bir gerekçeye dayatabilirler ki?" diye kendi kendime sormaktayım. Sizin ve benim yazdıklarımızın hepsi, İslam kaynaklarına, özellikle Diyanet İşleri Başkanlığı yayınlarına dayalı. Toplatma kararını verenler ya bunlardan habersizdirler ya da İmam-Hatip okulundan çıkma kimseler. Üzüldüğüm şey, okuyucuların sizin yazılarınızdan yoksun kalmalarıdır. (...)

Biraz önce 20 Mart tarihinde postaladığınız mektubunuz geldi. Belli ki toplatma olayından önce postalamışsınız. *Cumhuriyet* gazetesindeki yazınız, tıpkı *2000'e Doğru*'daki yazılarınız gibi nefis. İftihar edilecek bir insansınız.

Milliyet gazetesi yazarı N. Doğru'yu tanımıyorum. Fakat yazısı hoşuma gitti. Kendisine duygularımı bildirmek isterim. Şeriatçıların oluşturdukları dehşet havası içerisinde bu tür cesareti göstermesi takdire şayandır. Ülke'nin iyice terör ortamına sürüklendiğini şuradan anlamaktayım ki, vaktiyle yayınlarımı yüceltenler,

şimdi, ne son (*Şeriat ve Kadın* adlı) kitabım hakkında görüş belirttiler ve ne de kitap vesilesiyle bana yöneltilen saldırılara karşı seslerini yükselttiler. Oysa ki bunlardan bazıları, örneğin (...) ya da (...) gibiler, geçen yıl gönderdikleri mektuplarında sitayişkâr sözler sarf etmişlerdi...

(...)

İlhan Arsel

1 Nisan 1989 (New York)

Aziz ve Sevgili Dostum Turan Dursun,

2000'e Doğru'nun toplatıldığı haberini aldıktan hemen sonra yazdığım 24 Mart tarihli mektup, pek muhtemelen sizin Ankara'da bulunduğunuz sırada gelmiş olmalı. (Kardeşim) bana derginin yeniden satılmaya başlandığını söyledi. Fakat satılan nüshaların toplatılan sayı olup olmadığını bildirmedi. Toplatma kararı mahkemeden bozdurulabilirse çok sevineceğim. Bozdurulamaz ise, temenni ederim ki o sayıdaki yazılarımız yeniden yayımlanır.

(Almanya'daki Kara Ses'in hakkımda çıkardığı ölüm fermanı konusunda) Cumhurbaşkanı'na yazdığım mektuba yanıt gelmedi; geleceğini de pek tahmin etmem. Alman elçiliğine (aynı konuda) yolladığım mektubun bir suretini Washington'daki Büyükelçi Şükrü Elekdağ'a göndererek Dışişleri Bakanı'na iletmesini istemiştim. Geçen gün kendisinden cevap geldi. Mektubumu ilettiğini bildiriyor, ayrıca da kitabımı "Çok ilginç ve eğitici" bulduğunu ekliyor.

(...)

Kendinize iyi bakın..

İlhan Arsel

8 Nisan 1989

Sevgili Turan,

Nokta dergisi Yazılışleri Müdürü A.Ö.'a gönderdiğim mektubun bir suretini ekliyorum.*

(...)

Diğer bazı yazarlara gönderdiğim mektuplar etki yaratmış olmalı ki, gerek Velidedeoğlu ve gerek Uğur Mumcu konuya el atmışlar.

Selam ve sevgiler.

İlhan Arsel

* "Azizim A.Ö." başlıklı ve 8 Nisan 1989 tarihli bu mektup [illegible]

19 Nisan 1989

Aziz ve Sevgili Dostum Turan Dursun,

(...)

(Eşimle) birlikte bir hayli zamandır düşünmekte olduğumuz bir husus var ki, o da yardıma muhtaç kız öğrencilere yararlı olabilmektir.

Bu konuyu, aramızda kalmak üzere, size açıkça yazmak hususunda (eşimle) karara vardık. Durum şudur:

Hayat merdivenini bir hayli tırmanmış bulunuyoruz. Ölümümüzden sonra arkamızda bırakacağımız varlığımızın, bu maksat dairesinde kullanılmasını istiyoruz. (Evlat edinmiş olduğumuz) E...'i, en iyi bir şekilde yetiştirmeye çalıştık ve sanırım oldukça başarılı olduk. O, şimdi, daha henüz çok genç yaşta olmasına rağmen, mali bakımdan iyi durumdadır. Bizden bir şey beklemez. Esasen kendisine de, öğrenci okutmak üzere vakıf şeklinde bir şey kurmak istediğimizi yıllar önce bildirmiştik. O da bu tasavvurumuzu çok iyi karşılamış, memnun olmuştu.

Fakat bütün sorun vakıf kurabilmekte. Bir aralık, varımızı yoğumuzu Türk Eğitim Derneği'ne bırakalım dedik. Bu dernek Koç grubuna ait olup öğrenci okutma işleriyle meşguldür. Babam, bu derneğin yararlı olduğunu düşünerek, ölümünden sonra her türlü "teberru"nun bu derneğe bırakılmasını vasiyet etmişti. Nitekim de öyle oldu: tahmininden çok kabarık miktardaki meblağlar bu derneğe verildi. Fakat şimdi öğrendik ki, dernek, din kuruluşlarıyla da işbirliği halinde imiş; hatta bazı camilerin avlusunda masalar kurup adam bulundurmuş. Bu itibarla kararımızı değiştirdik. Başlı başına bir vakıf kurma yolunu deneyeceğiz.

Ancak ne var ki, bu, özel hukuk alanına girdiği ve benim de bu alanda pek bilgim olmadığı için, böyle bir vakıf nasıl olur, nasıl kurulur bilemiyorum. Vakıf, bir işletme niteliğinde ve geliri ile öğrenci okutma işlerini yürütür şekilde de olabilir; kuşkusuz birçok formülleri vardır bu işin.

Aklıma Avukat Hayri Balta'ya yazmak geldi. Her bakımdan en uygun kişi o'dur diye düşündüm. Fakat hizmet karşılığında benden para almak istemeyeceğini bildiğim için, bu yola da gidemiyorum. Kendisini ikna eder de ücret karşılığı bu işi kabul ettirebilirsem, sorun kalmayacaktır.

Fakat her ne şekilde kurulursa kurulsun, bu vakfın başına sizden başkasını getirmeyi düşünemiyorum. Fazlaca vaktinizi alacak bir şey olmadığı ve esasen vakfın gelirleriyle yardımcı tutmak da mümkün olacağı için, bunu kabul edeceğiniz umudundayız. Fakat lütfen kendinizi serbest bilin. Bizi asıl sevindirecek olan şey, hiç çekinmeden vereceğiniz karar olacaktır.

(...)

İlhan Arsel

9 Haziran 1989

Aziz ve Sevgili Turan,

Bu mektubu geciktirdiğim için üzgünüm, fakat (eşimin) İstanbul'a hareket tarihindeki değişiklik sebep oldu buna. (...)

Benim davanın safahatını (kardeşimden) öğrendim. Daha sonra (...) telefonla bana savcının "sahtekârlığa" yönelik olduğunu ve çünkü kitabın ikinci baskısının tarihini birinci baskı tarihi imiş gibi gösterdiğini bildirdi. Şaşmadım, çünkü bu aynı savcılık, kitabımda mevcut bulunmayan "sübyancılık" sözcüğünü, sanki mevcutmuş gibi gösterdikten gayrı, Muhammed'in cinsel yaşamıyla ilgili verileri de sanki kafamdan uydurmuşum havasını yaratmaya çalışmıştır. Sanıyorum ki bundan böyle İslamî kaynakları ve özellikle Diyanet'in yayımladıklarını, Arapça asıllarıyla birlikte okuyucuya sunmak daha uygun olacak.

Fakat her ne olursa olsun şu muhakkak ki, savcılık, gerici çevrelerden gelme büyük baskılar altında ne yapacağını bilemez durumdadır. Esasen (*Şeriat ve Kadın*)'ın her iki basımı vesilesiyle (hem de bilirkişi raporlarına dayanarak) takipsizlik kararı vermiş iken birdenbire saldırıya geçmesi pek olağan görünmüyor bana.

Öte yandan *2000'e Doğru* aleyhinde daha önceki mahkeme kararının temyiz edilmediğini söylüyorsunuz. Bunu nasıl ve ne maksatla yapabildiklerine akıl erdiremedim.

Bir din adamı'nın kitabımla ilgili dört sayfalık "incilerini" okudum... Aynı konuda daha önce benzeri bir iki yazı çıkmıştı. *Biz Profesörler* adlı kitabımın *"Pîr, Pire, Hülle ve Üniversite"* başlıklı bölümünde, genel olarak konuya değinmiştim. Sineğin bir kanadında "şifa" diğer kanadında "hastalık" bulunduğuna ya da (ağaç)

kütüğünün konuştuğuna, ya da buna benzer nice akıl ve bilim dışı saçmalıklara inanan Ebû Suud Efendi'nin, Hülle'yi "Pîr"e ya da "Pire"ye yaptırıp yaptırmamasında şaşılacak bir şey bulunmadığını, asıl akla, ahlâka ve vicdana aykırı düşen şeyin bizatihi "hülle" kuruluşu olduğunu ve nitekim söz konusu olayda hataen karısını boşayan kişinin pişmanlık duymasına rağmen karısına kavuşamamasına, akıl ve vicdan'dan yoksun Ebû Suud'un verdiği kararın sebep olduğunu ve çünkü "ille de cinsî münasebet olacak ve duhûl vuku bulacak" diye tutturduğunu ve eğer hayalî ve sembolik şekilde olmak üzere "pire'ye hülle yaptırmak" gibi bir çözüme yönelebilmiş olsa *"her ne kadar mantık dışı kalmakla beraber, hiç olmazsa yıkılmış bir yuvayı mutluluğa kavuşturmak gibi hayırlı bir iş yapmış olurdu"* sorununa (biraz da şaka yollu bir dil ile) değinmiştim.

Öyle anlıyorum ki, şeriatçılar bütün umutlarını "pire"ye bağlamışlar, belki bu yoldan *Şeriat ve Kadın*'ı "itibardan düşürürüz" diye beklemekteler.

Yine bunun gibi beni güya çürütmek için, "uğursuzluk"la ilgili hadis'in var olmadığını iddia ederek Gazali'yi, hani İslam dünyasının "Hüccet-ül İslâm" diye yücelttiği, hattâ "Peygamberden sonra en önemli kişi" diye bildiği kimseyi, hadis alanında "güvenilir" olmaktan çıkaracak kadar kendilerini unutmuş görünüyorlar.

Fakat siz, (*2000'e Doğru*'daki) son derece olgun ve bilgili yanıtınızla onlara gereken dersi vermişsiniz. Dergi'nin bu sayısını merakla bekliyorum. Candan ilginize ve kardeşliğinize ne kadar teşekkür etsem azdır.

(...)

İlhan Arsel

22 Haziran 1989 (New York)

Aziz ve Sevgili Turan,

Yeni adresinize iki mektup göndermiştim. Elinize geçip geçmediğini bilmiyorum. Bir süreden beri mektuplarınızı alamadığım için merak içerisindeyim. (Eşim) yarın akşam İstanbul'a uçuyor. Sizinle görüşecek ve aleyhimde açılmış bulunan dava vesilesiyle gösterdiğiniz candan ilgi için teşekkürlerimi iletecek. Bana sağlık ve iyilik haberlerinizi gönderin lütfen onunla.

(Kardeşimden) öğrendiğime göre dava dosyasına konmak üzere İslam kaynaklarından fotokopi belgeler hazırlamakta imişsiniz. Çok memnun oldum. Ben de buna benzer bazı hazırlıklar yapmaktayım.

(Avukatım) Hayri Balta'nın söylemesine göre, dava'nın zamanaşımı bakımından düşmesi gerekmektedir. Öyle anlaşılıyor ki, savcılık, hukuk ve ahlâk bakımından olduğu kadar adalet görevi bakımından da son derece çirkin ve utanç verici bir taktiğe başvurarak kitabın ilk basımının savcılığa veriliş tarihini Mahkeme'den gizlemiştir. Bununla da yetinmemiş, bir de kamuoyunu kitap aleyhinde kışkırtma kurnazlığıyla, hiç kullanmadığım bazı sözcükleri iddianameye sıkıştırmış; kuşkusuz gazetecilere malzeme teşkil etsin diye. Ya da belki de kitap aleyhinde dava açmış görünmek ve böylece gerici çevrelere şirin görünmek için bu yola gitmiştir. Muhtemelen Bakanlık çevrelerinden gelme bir zorlama ile bu işe girişmiştir. Bildiğim kadarıyla Diyanet İşleri Başkanlığı ve ayrıca Meclis'ten bazı kişiler, her ne pahasına olursa olsun kitabın toplatılmasını, kendi çıkarları bakımından "hayatî" bir çözüm bilmekteler. Dava şu ya da bu şekilde reddedilse bile, bu çevrelere karşı savcılık (ve dolayısıyla Bakanlık) görev ifa etmiş duruma girmiş olacaktır.

Her ne kadar Hayri Bey, davanın zamanaşımı bakımından düşeceği görüşünde ise de, ahlâk ve vicdan duygusu olmayan şeriatçıların hile ve desise usullerine yönelmekteki kurnazlıklarını unutmamak ve "olmaz" gibi görünen şeylerin "olabileceğini" hesaplamak gerekir.

Fakat her ne olursa olsun savcılığın bu tutumunu sergilemek hususunda kararlıyım... Adalet Bakanlığı'na dilekçe vererek savcı hakkında soruşturma açılması istenebilirmiş. Fakat bu yolun verimli olacağından şüphedeyim. Kuşku edilemez ki (...) Bakanlık, kendi amacına araç edindiği adamlarını sorumlu tutmayacak, olsa olsa göstermelik bir işleme girişecektir...

(...)

İlhan Arsel

19 Temmuz 1989 (New York)

Sevgili ve Aziz Turan,

Birkaç gün önce hazırladığım mektubu, sizden bugünlerde mutlaka bir şeyler gelir düşüncesiyle bekletmiştim. Nitekim merakla beklediğim mektubunuzu şimdi aldım. Adresinizin ve telefon numaranızın kesinleşmesine de sevindim. Yeni verdiğiniz numaranın "açılış merasimini" yapmak için biraz önce İstanbul'a telefon ettim. Oğlunuz çıktı ve Ankara'da olduğunuzu bildirdi. Kendisiyle ahbaplık ettik.

Mektubunuzda dava safahatıyla ilgili satırlarınızı dikkatle okudum; çok haklısınız. Dediğiniz gibi, kitabın Dergi'deki tanıtımından dolayı verilen kararın, aleyhime dava açmak için dayanak teşkil etmemesi gerekirdi. Kullanmadığım sözcükleri dahi bana atfeder görünen iddianame, esas itibariyle dergide çıkan yazıya karşı hazırlanmış gibi bir şey. Hayri Bey'in hazırladığı dilekçelerde, mizacıma uygun düşmeyen noktalar bulunduğu halde, kendisine en ufak bir sitemde bulunmak istemedim. Büyük bir içtenlik ve idealizm ile bu davaya sarılmış olmasından dolayı kendisine müteşekkirim. Fakat dediğiniz gibi, bu dava artık bizim davamız değil, Türkiye'nin (fikir) özgürlüğü davasıdır. Her şeyi en titiz şekilde ele alıp hazırlamamız gerekir. Bundan dolayıdır ki, candan ilginiz ve çabalarınız için size teşekkürler ediyorum.

(Kardeşim) bana Muammer Aksoy'un davaya katılacağını bildirdi. Muammer, benim kırk yıllık eski bir arkadaşımdır. 1961 Anayasasının hazırlığında yan yana çalıştık. (...)

(Eşim) size zaman zaman *Cumhuriyet* ve *Milliyet* gazetelerini göndermenizi rica etmiş. Fakat hoşuma gitmeyen haberlerden dolayı üzüntü duyduğum için vazgeçtim; şimdilik bana gazete göndermeyin. Esasen, gözünüze önemli bir haber iliştikçe, bana bildirmektesiniz.

(...)

İlhan Arsel

14 Temmuz 1989

Aziz ve Sevgili Turan,

(Eşimin) İstanbul'dan dönüşünden bu yana size yazmak istediğim halde, adresinizin kesinleşmesini beklemem yüzünden geciktirdim. İstical edişimin nedeni, her zamanki candan ilginize teşekkürlerimi yenilemek arzusuydu. Bu yetmiyormuş gibi bir de benim için, çeşitli vesilelerle birtakım masraflar ihtiyar etmektesiniz. Her zaman tekrarladığım gibi, eğer rahat etmemi istiyorsanız, bu masrafları karşılama olanağını veriniz bana. Biliyorum ki siz de benim gibi, bu konularda titiz ve hassassınızdır: ne başkalarına karşı minnettar kalmak ve ne de başkalarını minnet altında tutmak istersiniz.

(...)

(Eşimle) bana yolladığınız mektupta, izlenmek gereken dava taktiğinden söz etmektesiniz; size tamamen katılırım. Nice avukatı cebinizden çıkarabilecek hukuk bilgisine ve mantığına sahip bulunduğunuzu görmekle iftihar ediyorum.

(Kardeşim), "Mümkün olsa da tanınmış bir iki avukatı daha davamıza katabilsek iyi olur" diyor. "Gövde gösterisi" niteliğini taşıyabilecek bu tür bir taktiğin etkili olabileceğini kabul etmekle beraber, son derece idealist ve samimi gayretlerle bu işi üstlenmiş olan Hayri Bey'i incitebileceğim düşüncesi, beni bir hayli tereddüde sevk ediyor. Böyle bir endişeye sürüklenmemiş olsam Muammer Aksoy, Faruk Erem, Uğur Alacakaptan gibi, bana karşı her zaman için en büyük sevgi ve ilgi gösteren dostlarımın, sadece yardımcı olmak itibariyle değil, fakat asıl, Türkiye'nin hayatî bir sorunu sayılan "fikir özgürlüğü"nü savunmak açısından, bu işi seve seve üzerlerine alacaklarından kuşkum yok.

Bununla beraber, eğer önümüzdeki celsede, dava, zamanaşımı yönünden reddedilmeyecek olursa, daha sonraki celselere yukarda adını belirttiğim kimseleri ithal yolunu ihtiyar edebiliriz, diye düşünmekteyim. Karakterce son derece olgun, hukuk ve din bilgisi açısından yine son derece yetkili bir kimse olan Hayri Bey'in, bunu alınganlık sorunu yapmayıp biraz önce söylediğim gibi olgunlukla kabul edeceği muhakkaktır.

Geçen gün E.B. telefon etti. Sizinle mutlaka haberleşmek dileğinde. Kendisine adresinizi ve telefon numaranızı verdim ve fakat sizden haber gelinceye kadar bunları kullanmamasını bildirdim. Dayanamamış olacak ki, bana, size iletilmek üzere Dergi adresine mektup göndereceğini söyledi.

(...)

İlhan Arsel

27 Temmuz 1989

Sevgili ve Aziz Turan,

Yeni adresinize göndermiş olduğum mektubu muhtemelen almışsınızdır. İçine Muammer Aksoy'a hitaben yazdığım mektubun bir suretini de eklemiştim.

(Kardeşimden) aldığım habere göre Muammer, zamanaşımı konusunda, bu işin ehli olan bir profesörden mütalaa isteyecekmiş; sanırım bu taktik etkili olacaktır.

İlişik olarak, Hayri Balta'ya bugünkü tarihle yazdığımın suretini gönderiyorum. Bu mektup, hem onun bana kurban kesimi, namaz ve kulluk gibi konularda yazdıklarına cevap ve hem de aynı zamanda Muammer'in davaya katılmasından doğabilecek alınganlığı önlemeye matuftur. Bilmem bu ikinci sorunla ilgili olarak yazdıklarım, başarı sağlayabilecek mi?

Dergi'ye yazmak istediğim yazıları bir türlü ele alamıyorum. Fakat bir an önce tamamlamak istediğim o kadar başka yazılarım var ki, her zaman tekrarladığım gibi, zamanımın yetişmeyeceğinden korkuyorum. Fakat beni teskin eden düşünce, sizin genç oluşunuzdur.

Yakında daha teferruatlı yazacağım. Bu mektubu bugün İstanbul'a hareket eden birisiyle gönderiyorum.

(...)

İlhan Arsel

16 Ağustos 1989

Sevgili ve Aziz Turan,

10 Ağustos (1989) tarihli yazınızı şimdi aldım. Her zamanki gibi, zevkle ve istifadeyle okudum.

Her şeyden önce "reform" konusundaki satırlarınıza değineyim. İslamda, tıpkı Yahudilikte olduğu gibi, reform yapılamayacağına dair söylediklerinizde çok haklısınız. Çünkü İslam, "din" ve "dünya" işlerini, "Tanrı sözleridir" diye iddia olunan kitaba göre, iç içe düzenleyip insan aklına ve zekâsına yer bırakmamıştır. Her ne kadar İslamın "içtihad"a yer verdiği ve bu sayede vaktiyle bir gelişme çağı yarattığı söylenir ise de yalandır. Çünkü İslam, Tanrı'nın ağzından çıkma diye kabul ettiği Kur'an'ın, insan aklı ile değiştirilemeyeceğini öngörür; gerçek anlamda "yorum"a olanak tanımaz; çünkü yorum yapmak demek, aklı (akılcılığı) işe karıştırmak demektir. Bu yapıldığı an İslam temelinden çöker, yok olup gider; çünkü *"Akıl"*, Tanrı'nın yerini almış olur. Batı'da, 17. ve 18. yüzyıllarda "Akıl Çağı"nı hazırlayan düşünürler, "aklı", "Tanrı" olarak almışlar, "Tanrı'yı da "akıl" yerine koymuşlardır (Yani "akıl" ile "Tanrı"ya, yer değiştirtmişlerdir). Bu sayededir ki, Fransız İhtilali'ni hazırlayanlar, insan haklarını ve insanlık şahsiyetinin haysiyetini sağlamak maksadıyla, din ile ilgili ne varsa (din adamı, kilise, vs...) her şeyi yok bilmişler, böylece "aklı" işlerlikten yoksun kılan pislikleri temizlemişlerdir. Aynı düşünceye ve inanca'ya sahip bulunduğum içindir ki, çoğu yazılarımda "kişi'yi şeriat'tan kurtarmadıkça özgürlüğe, insanlık şahsiyetinin haysiyetine ve asıl önemlisi insanlık sevgisine kavuşturamayız" tema'sını (hatta bıkkınlık yaratırcasına) işlemişimdir.

Öyle anlıyorum ki *"Bu işi, şeriat'ın ibadetle ilgili hükümleri dışında, yani sadece dünyevî yaşamlarımız bakımından yapabilmiş olsak dahi, şimdilik yeter. Bu bizi kısa zamanda* ***akıl çağı'na*** *yöneltebilir"* şeklindeki sözlerim, yanlış kanı yaratmaya müstait'tir. Ben o sözleri, her ne vesileyle olursa olsun, akıl yordamı ile iş görme alışkanlığı yerleşecek olursa, şeriat'ın akıldışılıkları nasıl olsa sırıtmaya başlar, bu da kişi'yi akla ters düşen hiçbir şeyi kabul etmeme yoluna sokar düşüncesiyle sarf etmiştim. Bununla beraber, (...) Başkan Vekili (...) Bey'e yazdığım ilişik mektupta, bu satırları çıkardım. Kitabımdan bir nüshayı ona göndereceğinizi bildiriyorsunuz. Kitapla birlikte ona ait mektubumu da lütfen kendisine verir misiniz? Zarfı açık bıraktım; okumanızı rica ederim.

(Kardeşimden) öğrenmekteyim ki kitabım bir hayli aranmakta imiş. Bu arada (...) adındaki bir mimar hanımdan aldığım son yazıda, bazı kitapçıların kitabımın toplatıldığı haberini yaydıkları ve el altından iki-üç misli fiyata sattıkları belirtiliyor.

Bir iki gün önce (kardeşimle) gazeteye ilan verme işini görüştük. Kendisine özellikle tenbih ederek, verilecek ilanda, kitap gelirlerinin yoksul kız öğrencilere harcanacağı hususunun belirtilmesini istedim.

Bundan önceki mektubunuzda TRT Müdürü aleyhine olmak üzere savcılığa yaptığınız suç duyurusunu okudum; çok beğendim. Her vesile ve fırsatta aynı düşüncenin insanları olduğumuzu görmekle memnun oluyorum. Fakat tek bir endişem var ki, o da gözü dönük (yobazlardan) gelebilecek kötülüklerdir. Ben yaşlandım; geriye ne kadar zamanım kaldı, elbette ki bilemem; fakat künyemdeki rakam giderek sırıtmakta. İstiyorum ki, "sancağı", siz dalgalandırmakta devam edesiniz; yayımlama fırsatını bulamayacağım şeyler olursa, onları siz değerlendiresiniz.

(...)

İlhan Arsel

7 Eylül 1989 (New York)

Sevgili ve Aziz Turan,

21 Ağustos tarihli yazınıza ve o güzel satırlarınıza teşekkür ederim. Benim de aynı duygularla size hitap etmekte olduğumu biliniz lütfen.

Bu arada *2000'e Doğru*'nun gecikmeli olarak gelen son üç sayısında Kur'an'la ilgili yazılarınızı zevkle okudum. Bunların fevkalade yararlı ve eğitici olduğunu ve mutlaka kitap halinde yayımlanması gerektiğini söylemek isterim. Öyle sanıyorum ki "Kur'an Ansiklopedisi" büyük bir ihtiyacı karşılayacaktır. Ne yapıp yapıp bunu bir an önce gerçekleştirme yollarını bulmak koşuldur. Hele yabancı dillere çevirip yayınlatma olasılığı bulunursa, büyük rağbet göreceğinden kuşku etmemekteyim.

Elele dergisinin bu haftaki sayısında "Din Tartışma Masasında" başlığı altında benimle yapılan söyleşiye yer verilmiş. (...) Yayımlayacaklarını pek tahmin etmediğim için sürpriz oldu. Söyleşiyi hazırlayan Hülya Vatansever; *"Demokratik bir ülke olmanın başlıca koşulu, tabuları yıkmak, her şeyi tartışabilir kılmaktır. Ancak o zaman sağlıklı değerlere kavuşulur. Biz de bu amaçla dinimizi tartışma masasına getiriyoruz. Suların dibini görmek, bulanık sularda yüzmemek için..."* şeklinde bir giriş yapmış ki, takdire değer.

Bugünkü postadan, (...) adında birisinden bir mektup çıktı. Ankara'da oturduğunu, antropolog olduğunu, (...) adresinde İş Bankası sanat galerisinde (...) tarihleri arasında resim sergisi açtığını bildiriyor ve şöyle diyor: *"...**Biz Profesörler** adlı kitabınızı okumaktayım. Tebrik eder, azminizin ve medenî cesaretinizin devamını dilerim. Öğretim üyeleri konusunda sizinle aynı fikirdeyim."* Mektubunu İnkılâp Kitabevi'ne yollamış; onlar da bana göndermişler. (...)

Geçen hafta (kardeşim), "(...) Basın Yayın Dağıtım" şirketinin bana hitaben yazdığı mektubu iletti. Mektupta *Şeriat ve Kadın*'ın Almanca çevirisini basmak istedikleri yazılı. Çok memnun oldum. Kendilerinden teklif almasını ve fakat maddî sorun üzerinde ısrar etmemesini bildirdim. (...)

Dava dilekçesini dün tamamladım: Eski metni bir hayli değişikliğe sokarak 47 sayfalık bir şey hazırladım. Çoğu dayanakları, genellikle Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayınlarından fotokopi çıkarmak suretiyle dilekçeye *ek* olarak iliştireceğim. En kısa zamanda, size bir kopya ileteceğim ki, bana lütfen görüşlerinizi bildiresiniz diye.

(...)

İlhan Arsel

22 Eylül 1989 (New York)

Sevgili ve Aziz Turan,

Size yollamış olduğum 7 Eylül tarihli mektup, şimdiye kadar herhalde elinize geçmiştir. Sizin 9 Eylül tarihli yazınızı dün aldım. Bugün de (...) Bey'in mektubu geldi. Bir kardeşten daha yakın şekilde sağlığımla ilgilenmeniz, beni fevkalade duygulandırıyor. On gün kadar önce kan tahlili yaptırmıştım: iyi çıktı. Kolestrol miktarı da 190'a düşmüş ki sevindirici. Eskisi kadar değilse de gıdama dikkat etmekteyim. Bütün mesele, hazırlamakta olduğum birkaç kitabımı baskıya verebilecek zamanı kazanmak...

Size karşı girişilen saldırıların, parayla tutulmuş ilkel kişilerden geldiği muhakkak. Yoğun çalışmalarınız arasında bir de bu işlerle uğraşmanız üzüntü verici. Telefon numaranızı değiştirmekte isabet etmişsiniz. Lütfen çok ihtiyatlı olunuz.

Benim duruşmaya fazla zaman kalmadı. Fakat henüz buraya bir şey yazılmamış olmalı ki çağrılmadım. Öyle görünüyor ki dava talik edilecek. Bununla beraber Mahkeme'ye verilmek üzere oldukça uzun bir layiha hazırladım. Aşağı yukarı 60 sayfa tuttu. Ayrıca 27 *Ek* var. Başta Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayınları olmak üzere çeşitli kaynaklardan alıntılar hazırladım ki yazdıklarım ağırlık kazansın diye. Buradan bir gelenle, yakında size bir nüsha göndereceğim. Sanıyorum ki beğeneceksiniz. Bana görüşlerinizi bildirmenizi rica ederim. Yalnız şu şartla ki fazla yorulmayasınız ve kendi işlerinizi geriye bırakmayasınız.

Dava'yı rü'yet eden hakim, kitabımla ilgili olmak üzere yazı yazanları bundan önce birçok defa mahkûm etmekle kanaatini zaten

izhar etmiş olduğuna göre, reddedilmek gerekir. Bu hususu Hayri Balta ile görüşmüş idim. Muammer'e yazarak onun da görüşünü almak isterim.

Elele dergisinde çıkan Söyleşi'yi herhalde görmüşsünüzdür. Derginin Yazıişleri Müdürü'nün başyazısı pek ilginç. Din tartışmasına bayrak tutuyor. Kendisini bir iki satırla tebrik etmek için yazdım.

Bu arada Hıfzı Veldet ile *Sosyal Demokrat* dergisi yazarlarından Yetkin Bey'in Kitap'la ve benimle ilgili yazıları çıktı. Belki gözünüzden kaçmıştır diye birer suret ekliyorum.

Dün akşam üstü E.B. telefon etti. Sizden mektup aldığını ve fevkalade memnun olduğunu anlattı. Çok ateşli ve ileriye umutla bakan bir insan. Gerçekleştirmek istediği şeyler ilginç.

Biraz önce (kardeşimden) faks geldi. SHP'li bir Belediye Başkanı'nın, din tartışması için, 29 Ekim tarihinde "panel" tertiplemek üzere girişimde bulunduğunu; Bahriye Üçok ile Aziz Nesin'i, beni ve dinci kesimden bazı kişileri davet ettiğini bildiriyor. Kardeşim Türkiye dışında bulunduğumu kendisine söylemiş; o da, *"Toplantıda okunmak üzere bir şey hazırlarsa okuruz"* diye cevap vermiş.

(...)

İlhan Arsel

30 Eylül 1989

Sevgili ve Aziz Turan,

25 Eylül tarihli mektubunuzu dün aldım; dört günde gelmiş. Mektuplar her zaman böylesine çabuk ulaşmıyor.

Elele dergisine giderek Hülya Hanım'la görüşmüş olmanıza sevindim. Söyleşi'yi hiç "budamadan", olduğu gibi yayınlaması nedeniyle ben de kendisini bir iki satırla tebrik ettim. Öte yandan, Dergi'nin Yazıişleri Müdürü Zeliha Midilli'ye de... *"Dinde Glasnot"* başlıklı yazısı için ayrıca tebrik mektubu yolladım. (...)

(Kardeşimden) öğrendiğime göre bu söyleşi vesilesiyle gerici cephe yaylım ateşine geçmiş. Bu saldırılara, *Elele* dergisi, yine geçen haftaki sayısında, karşılık vermiş. Henüz bu nüshayı almadım, bekliyorum. Fakat bu tür kıpırdanmalar bana umut veriyor.

Velidedeoğlu'na yazdığınız mektubu zevkle okudum. "İslam uygarlığı" yalanlarına karşı ben de birçok yayımlarımda, özellikle *Arap Milliyetçiliği ve Türkler* adlı kitabımda tiksintimi dile getirmiştim. Yalanlara ve sahtekârlıklara karşı aynı "baş"ın iki ayrı bedendeki tepkisinin aynı olması kadar doğal ne olabilir ki?

4 Ekim'e tâlik edilmiş olan davam, öyle görünüyor ki yeniden tâlik edilecek. Çünkü buraya henüz talimat çıkarılmamış olmalı ki, henüz çağrılmadım. Bununla beraber karşıt yazıyı hazırlamış bulunmaktayım. Geçen mektubumda sözünü ettiğim dilekçeyi biraz daha genişlettim; şimdi 64 sayfa oldu. Daha önce mahkeme'ye ibraz ettiğim dilekçeyi de kapsar olmakla beraber, farklı bir tertip içerisinde; söylenmesi mutlaka gereken bazı şeyleri de içermekte. Bu şekle sokmamın nedeni, bunları bir kitap halinde yayımlama amacına dayalıdır. Mahkeme'de söylenen şeylerin aynen yayımlanması halinde toplatma kararı verilemeyeceği için bu yolu seçtim.

Bugün siz olmak üzere Muammer Aksoy'a ve Hayri Balta'ya birer nüshu elden göndereceğim. Çok mahmul olduğunuzu bilmekle beraber, müsait bir zamanınızda okuyup bana lütfen görüşlerinizi bildirmenizi rica ederim.

Biraz önce S.Ö.'den mektup aldım. Her zaman olduğu gibi sizin hakkınızda hayranlığını dile getiriyor ve şunları yazıyor:

"Turan Dursun'la tam anlaşmış iken, korkarım ki, bizim dergidekilerle birlikte bana da gücenmiş olmasın. Çok ilginç bir yazı vermişti. Herkes beğendi, ancak başlığı ve son cümlesi dolayısıyla tereddüt ettiler... Dergi salt bana ait olsaydı tereddütsüz basardım. Telefonla kendisine bildirdim, müsveddesinin bende kalması için rica ettim... Bütün endişem bana da kızmış olmasıdır... Onu yitirmek istemem... Ödün verdiğimi sanmasın. Bundan sonra Ankara'ya geldiğinde beni aramazsa, bu benim için bir kayıptır. Siz de, yazmalarınızda –lütfen– kendisine anımsatın. Dinsiz diye aleyhimde yazılar yayımlanmış bir kimseyim. Türkiye'de bu tür suçlanan kişiler çok azdır... Ortamın verdiği sıkıntı ile her sabah, sanki idama gidecekmişim gibi, erkenden uyanıyor, uyuyamıyorum. Yaşamım boyunca, inandığım değerlere bağlı kaldım, ödün vermedim. Tek onurum, bana düşeni –kendi çapımda– yerine getirmek oldu. Bu yüzden hep olduğum yerde kaldım, hep tutumlu bir yaşam geçirdim. Bununla onur duyuyor, ölümü bekliyorum..."

Öyle anlaşılıyor ki (S.Ö.), son derece takdir eder olduğu sizin gibi bir insanı kaybetme korkusu içerisinde çok üzgündür. "Bizim dergidekiler" diye sözünü ettiği kişiler kimlerdir, bilemiyorum; fakat kim olursa olsunlar, gerçekten affedilemez bir tutum izledikleri anlaşılıyor. Bu tür korkaklıklarla iş görmenin mümkün olmadığını takdir edemedikleri muhakkak. Bizim insanlarımızı olumlu yola sürüklemenin güçlüğünü kabul etmekle beraber, S. Bey'in onlar üzerinde etki yaratamamış olmasını bir türlü anlayamıyorum.

Bununla beraber, cevap yazdığımda, sizin ne kadar ince ve asîl ruhlu bir insan olduğunuzu bilen bir kimse olarak, kendisine kızmış olabileceğinizi tahmin etmediğimi belirtmek istiyorum. Ne dersiniz?

Şeriat ve Kadın'ın 4. basımına bugünlerde geçilecek. Fakat "A. Dağıtım Şirketi", polisten gelen tehdit ve baskılar nedeniyle, kendi adının kitaba konmasını istememiş. Nasıl bir terör rejimi içerisinde yaşadığımıza bir kez daha tanık olmak ne kadar üzücü!...

(...)

İlhan Arsel

6 Ekim 1989 (New York)

Sevgili ve Aziz Turan,

Telefonda belirttiğim gibi yarın, yani 8 Ekim Pazar günü, İstanbul'a hareket edecek olan bir tanıdıkla size ve Muammer Aksoy'a ve Hayri Balta'ya verilmek üzere üç zarf halinde, Savcılığın iddianamesine karşı hazırladığım metni gönderiyorum. Bu vesileyle Muammer'e yazdığım mektubun bir suretini aşağıya çıkardım:

"Aziz Muammer,

"İlişik olarak sana, savcılığın iddianamesine karşıt olmak üzere hazırladığım dilekçe metnini gönderiyorum: 64 sayfa tuttu. Ayrıca İslam kaynaklarından ve özellikle Diyanet'in yayınlarından alınma 29 kadar ek var. Bu 'Ek'ler, savcılığın *'hakaret'* ya da *'dinsel duyguları rencide eder'* dediği şeylerin, Muhammed tarafından söylenmiş sözler ya da Kur'an'da yer almış hükümler olduğunu göstermekte ve bunların devlet tarafından insanlarımıza belletildiğini kanıtlamaktadır. (...)

"Bu arada savcılığın, hukuk ve ahlâk ilkelerine sırt çevirerek, kitabımda yer almayan sözcükleri dahi (örneğin 'sübyancılık' gibi), sanki varmış gibi gösterme gayretkeşliğini vurgulamak istedim. Sonuç kısmında, Anayasa'ya aykırılık hususunu da ayrıca belirttim. Dilekçem, daha önce Mahkeme'ye ibraz etmiş olduğum dilekçe metnini de kapsar olmakla beraber, farklı bir tertip içerisinde ve söylenmesi mutlaka gereken bazı şeyleri de içermiş olarak hazırlanmıştır. Bu şekle sokmamın nedeni,

metni ilerde kitap halinde yayımlama amacında olmamdır. Mahkeme'de söylenen şeylerin, aynen yayımlanması halinde, toplatma kararı verilemeyeceği için bu yolu seçtim.

"Davaya bakmakta olan yargıç, daha önce kitabım hakkında görüş belirten yazı sahiplerini mahkûm etmiş bir kimsedir. Önyargı'ya saplanmışlığı nedeniyle kendiliğinden çekilmesi gerekirken çekilmedi. Henüz olgunluğa erişemediği anlaşılıyor. Bu itibarla ret talebinde bulunmak bize düşer.

"Öte yandan, sırf politik amaçla ve hukuku zorlarcasına davayı açan savcılık (ya da Bakanlık) aleyhine tazminat davası açma yolunu denemek isterim. Bu, her şeyden önce, devleti ortaçağ zihniyetiyle yönetenlere bir ders olacaktır. Dava sonucu herhangi bir tazminata hükmedilecek olursa, bu meblağın, doğrudan doğruya fakir kız öğrencilere harcanacağının dava layihasına kaydedilmesiyle, maddî bir kazanç elde etme niyetimin söz konusu olmadığı da açıklanmış olur. Bilmem ne dersin?"

Hepinizin (ve benim için özellikle önem taşıyan sizin) görüşlerinizi aldıktan sonra metne son şeklini verip eklerle birlikte Mahkeme'ye vereceğim.

(...)

İlhan Arsel

17 Ekim 1989 (New York)

Sevgili ve Aziz Turan,

5 Ekim tarihli mektubuna cevap vermek üzere iken, 8 Ekim tarihli mektubun geldi. Her zaman olduğu gibi, bana rahatlık veren, beni sevindiren candan satırlarla dolu.

Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in Diyanet yayınlarını Meclis'te soru önergesi yapması gerçekten önemli bir olay. Sanırım bunun pek olumlu bir gelişmesi olacaktır.

(...)

Kolaylıkla tahmin edebileceğin gibi, soru önergesine karşı Diyanet'in ve Bakanlığın yetkilileri, yani "yalan" sanatının sıkılmaz temsilcileri, kamuoyunu laf cambazlıklarıyla kandırabilmek için ellerinden geleni yapacaklardır. 1400 yıllık yalanların savunucularını da kendilerine destek edineceklerinden kuşkum yok. Karşılarında, nasıl olsa, kendi söylediklerini cerhedebilecek bir aydın sınıf bulunmadığını ve aydın geçinenlerin de özellikle şeriat alanında bilgisiz ve üstelik cesaretsiz olduklarını hesaba katarak, yine aynı küstahlıkla çalım satacaklardır.

Cüneyt Canver'e, bu uygarca tutumu vesilesiyle mektup yazdım. Mektubun ilk sayfasını ekliyorum. Geri kalan sayfalar, (...) Başkanı (...) Bey'e yazdığımın aşağı yukarı aynısı. (...)

Cüneyt Canver'le görüşmek istediğini bildiriyorsun; çok isabet edersin. Meclis'e vermiş olduğu soru önergesine karşı Devlet Bakanlığı'nın vereceği yanıtlara karşı kendisini gerekli bilgilerle teçhiz edebiliriz.

(...)

İlhan Arsel

2 Kasım 1989

Sevgili ve Aziz Turan,

Dün göndermiş olduğun ve Atatürk'ün el yazısını muhtevi faks için teşekkürler ederim. Bazı kısımları (özellikle Atatürk'ün el yazısı ile gönderdiğin sayfalar) faksta iyi çıkmamış, okuyamadım. Fakat tümü itibariyle çok yararlandım. Esasen ben de, birazdan belirteceğim bazı değişiklikler yapmaya hazırlanmaktaydım.

Paragraf başlıklarından bazılarını tekrar okuduğumda değişiklik yapma gereğini duymuştum. Fakat sen beni iyice ikna ettin. Yalnız hem birçok masrafa giriyor ve hem de kendini çok yoruyorsun diye üzülüyorum.

Atatürk'ün el yazısını ihtiva eden sayfalar da çok ilginç. Onları da değerlendirip yerlerine koydum. Afet İnan'ın 1988 yılında yayımladığı bu kitabı henüz görmemiştim.

Bunlar dışında karşıt yazımın ilk başlarına bazı önemli eklemeler yapıyorum. Buna, H. Balta'nın bana göndermiş olduğu ve Fatma Yazıcı ve *2000'e Doğru* aleyhine daha önce açılmış olan davalarla ilgili dosyaları gözden geçirdikten sonra karar verdim. Her iki dava dolayısıyla gerek Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından ve gerek üniversite öğretim üyelerinden oluşturulmuş bilirkişilerce hazırlanmış raporlar var ki, fikir ve düşünce seviyesi bakımından henüz ne ilkel kertede bulunduğumuzu bir kez daha bana anlatmış oldu. Bu raporlara dayanan örümcek kafalı hakimlerin kararları ise daha da utanç verici.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın raporları, kendi yayınlarıyla çatışır nitelikteki yalanlarla dolu. Öyle sanıyorum ki bunları ortaya vurmak, hem Dergi ve hem de Fatma Yazıcı lehine "İade-i Muha-

keme" yolunu açabilir. İstanbul'a döndüğünde bu hususu Doğu ile görüşebilir misin? Dava'ya mesned teşkil eden raporların bu yönlerini belirtir nitelikte yazıyı hazırlayabilirim.

İlişik olarak (...) adındaki İzmir'li seksenlik bir vatandaşımızın Diyanet İşleri Başkanlığı ile olan yazışmasının kopyalarını gönderiyorum. Bunları bana burada Talât Halman iletti. Onun ve benim (...)'ya yazdığım yazının birer sureti eklidir.

Pek çok işlerin olduğunu biliyorum. Ama yine de bunları yollamaktan kendimi alamıyorum. Bu yazıda biraz değişiklik yaparak Dergi'de yayımlamam nasıl olur dersin?

Dergide çıkan yazıların, telefonda da belirttiğim gibi fevkalede ilginç ve toplum için ışık tutucu, yararlı. Bunları bir kitap haline getirmek mutlaka şart.

(...)

İlhan Arsel

4 Kasım 1989 (New York)

Sevgili ve Aziz Turan,

31 Ekim tarihli mektubu ve eklerini aldım. (...) Gazetesine yazdığın satırları okurken, medenî her insanın hayranlığını kabartmak gereken şahsiyetinin dürüstlüğüne ve ahlâkiliğine bir kez daha tanık olmakla mutluluk duydum. Beni daima heyecanlandıran şey, senin tipindeki insanların varlığından haberdar olmak ve kendileriyle dostluk kurmaktır. Gerçeklerin tahrifi ve insanların yalanlar siyasetine kurban edilmeleri karşısında, vicdan sahiplerinin ne kadar azap çekebileceklerini çok iyi bilirim. Bu azabın yarattığı umutsuzluk içerisinde ne gibi sonuçların doğabileceğini de bilirim. Fakat eğer insanlığa yararlı olmak istiyor isek, kendimizi karamsarlığın korkutucu pençesinden uzak tutmamız gerektiğini de takdir ederim. Bu nedenle, çoğu zaman, kafamın içine çöreklenen kara düşüncelerden sıyrılmaya çalışırım.

Gazete yöneticilerine gönderdiğin yazı asîl duygularla dolu ve çok etkili. Fakat bu seviyesiz, bilgisiz ve ilkel insanların bunu anlayıp yola geleceklerini sanmam. Onları, maddî ve manevî tazminat davasına muhatap kılmak suretiyle "etkilemek", bilmem nasıl olurdu?

Olan bitenleri (özellikle babanın senin hakkında söylediklerini) nakleden satırlarını okuduktan sonra, öylesine asabım bozuldu ki, din uğruna ana-baba ve evlatlar arasında dahi düşmanlıklar yaratmayı marifet bilen ve buna kendinden örnekler veren Arap (...)'ya karşı hıncım daha da arttı. Bu kişi'yi kendilerine "ideal" edinen kimselerden başka ne beklersin?

Bu satırları çok acele olarak, sırf üzüntünü paylaşmakta olduğumu belirtmek için yazıyorum. Kendine iyi bak, çünkü topluma ve insanlığa çok lazımsın.

E.B.'nin projesi hakkında ne diyeceğimi pek bilemiyorum. Çok yoğun bir çalışma içerisinde bulunduğum için, planlamaya çalıştığı işlerde fazla yardımım dokunamayacak. (...)

Gerek Fatma Yazıcı ve gerek *2000'e Doğru* dergisi aleyhinde, bundan önce açılan davalarla ilgili dosyaları inceledim. Her iki davada yargıç kararına dayanak sağlayan raporlar (özellikle Diyanet'in raporu) yalanlar ve saptırmalarla dolu. Öyle sanıyorum ki bu yalanların sergilenmesi, aleyhlerinde mahkûmiyet kararı verilenler için "iâde-i muhakeme" vesilesi yaratabilir. Bu raporlar doğrultusunda olmak üzere dilekçemin bazı kısımlarına, önemli eklemelerde bulunuyorum.

(...)

İlhan Arsel

25 Kasım 1989 (New York)

Sevgili ve Aziz Turan,

İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nden henüz buraya bir yazı gelmedi. Fakat ben (cevap) hazırlığımı neredeyse bitirmiş gibiyim. Altmış sayfalık bir eklemeyle 130 sayfayı bulacak olan dilekçemi, ekleriyle birlikte yakında ileteceğim. Telefonda da belirttiğim gibi, bu ilaveleri, daha önceki davayla ilgili tutanakları, raporları ve kararları gözden geçirdikten sonra gerekli buldum.

Zira anladım ki, savcılık, *2000'e Doğru*'da yayımlanan ve Muhammed'in cinsel yaşamıyla ilgili bulunan yazı hakkında Diyanet tarafından Mahkeme'ye sunulmuş olup da Dergi'nin mahkûmiyetini hükme bağlayan karara destek yapılan Rapor'u, kendisine rehber edinmiştir. Bu Rapor'da Muhammed'in, şehevî duygulardan tamamen uzak ve sırf "insanlık" adına, ya da "acıma" duygularına kapılarak, ya da bazı "düşmanlıkları yumuşatma" vs... amacıyla evlilikler yaptığı anlatılmakta ve dergi'deki anlatımlar (örneğin Zeynep'le, ya da Safiyye ile, ya da Ümm-ü Seleme ve Ümm-ü Habibe ve benzeri kadınlarla evlenmeleri, ya da "İfk olayı") yazar tarafından saptırılmış ve uydurulmuş şeyler olarak gösterilmeye çalışılmaktadır. Çalışılırken de olmadık yalanlara başvurulmaktadır. Diyanet'in bilgisiz elemanları, bu işi yaparlarken Arap ve Mısırlı yazarların (özellikle Muhammed Heykel'in) kitaplarına sarılmışlar; üstelik kafasızlıkları yüzünden bu kaynaklardaki mantıksızlıkları, biraz daha gülünç kılığa sokarak ve kendi yayımlarıyla dahi çelişkide kalarak tekrarlamışlar. Çok sayıdaki örneklerden sadece birini belirtmek gerekirse: Diyanet, Reşâme kızı Safiyye ile Huyey bin Ahtab'ın kızı Safiyye'yi birbirleriyle karıştırırken, ya da (bu ikinci) Safiyye'nin kocasını savaşta ölmüş gibi gösterip, Mu-

hammed'in hem acıma duyguları ve hem de Yahudileri kazanma amacıyla evlilik yaptığını ileri sürerken, bu söylediklerinin kendi yayımlarıyla bile çelişir olduğunu fark edememiştir.

Diyanet'in raporunu okuduğun zaman, her bir satırın altında yatan yalanlar ve kandırmalar, seni çılgına çevirecektir.

İstanbul Üniversitesi öğretim üyeleri arasından seçilmiş olan bilirkişilerin raporları ise ayrı bir utanç konusu. Ne şeriatın içeriğini araştırmışlar ve ne de beyinlerini kullanmışlar. Şeriat yalanlarına gözü kapalı şekilde uymuşlar ve "yazıda dine hakaret vardır" deyip işin içinden çıkmışlar.

İşte, hem bu yalanları ve beyinsizlikleri ve çelişmeleri İslam kaynaklarına ve genellikle Diyanet'in kendi yayımlarına dayalı olarak, daha dava'nın ilk başından itibaren ortaya vurmanın ve hem de bu konulara yabancı olanları fikren hazırlamanın gerekli olduğunu düşündüğüm içindir ki, söz konusu ilaveleri yaptım. Her ne kadar kitabımda buna benzer değinmeler bulunmakla beraber, bu ilaveler yolu ile konuya biraz daha açıklık getirmeye çalıştım.

Bütün bunları gözden geçirdikten sonra göreceksindir ki, Diyanet, hem bilgisizlik ve hem de kötü niyete dayalı bir kurnazlıkla, Mahkeme'yi yanıltmış ve olumsuz yönde karar verme zorunluluğunda bırakmıştır. Sanırım ki bu durum, daha önce aleyhlerinde mahkûmiyet kararı verilmiş olan kimseler için "iâde-i muhakeme" sebebi yaratabilecektir. (...)

(...)

Konuyu *2000'e Doğru*'da dile getirebilirsek, hem Diyanet'in sahteciliğe yönelik tutumu, hem (bazı yargıç ve savcıların) bilgisizlik ve düşünme yoksunluğu içerisinde karar verme alışkanlığı sergilenmiş ve hem de haksız yere mahkûm edilmiş olan kişiler için "temize çıkma" olasılığı sağlanmış olur. (...)

(...)

İlhan Arsel

5 Aralık 1989

Sevgili ve Aziz Turan,

28 Kasım tarihli mektubun, benim sana yolladığım 25 Kasım tarihli mektup ile yolda karşılaşmış olmalı. Haberlerine teşekkür ederim.

(...)

Diyanet'in benimle ilgili (ve aleyhimde) olarak H...'ya yazdığı mektup konusu beni de düşündürdü. Bir devlet dairesi'nin, sokak çocuğu misali, böyle bir davranışa yönelmesinin, örneğin bir vatandaşı "din düşmanı" şeklinde tanımlamasının (...) sorumluluk yaratmak gereken bir yönü olmalı. (...) Bu olay hakkında üç sayfalık bir yazı hazırladım. Bunu dergi ve gazetelerden birinde yayınlatmak isterim. Fakat tereddüde düştüğüm için, fikrini almak üzere ekte gönderiyorum. Zira yazdığım yazıları, az bir zaman sonra tekrar gözden geçirdiğimde "beğenmemek" ya da mutlaka üzerinde değişiklik yapmak gibi bir alışkanlığım var; bundan kendimi bir türlü kurtaramıyorum. Bu durum, çoğu zaman acele verilmiş kararlarımı engellemek ya da duygusallığa kapılmamı önlemek bakımından faydalı olmuyor değil, fakat bazan da beni "atalete" sürüklüyor.

Diyanet'in akıldışı nice din verilerini halka belletmesiyle ilgili olarak birkaç yazı daha hazırlayacağım.

Dün gelen *Hürriyet* gazetesinde, Cüneyt Canver'in soru önergesine, Devlet Bakanı'nın verdiği cevap yer almış; gerçekten şaşırtıcı. Bu ancak, bizim gibi ilkel şeriat ülkelerinin, şeriatçı kafa yapısına sahip siyaset adamlarında görülebilen bir şey.

"Yalan" denen şey şeriatçı'nın günlük ruh gıdası; onsuz olamıyor, hem de haysiyetsizliğe bile bile katlanarak.

Hürriyet gazetesinin 30 Kasım tarihli nüshasının 2. sayfasında, "Bir Günün Hikâyesi" başlıklı sütunda, Canver'in, cilt ve sayı belirtmek suretiyle bazı hükümleri belirttiği yazılı. Eminim ki bunları ona sen verdin. Çok isabet etmişsin. Kendisinin, Meclis'te yapacağı konuşma için hazırladığı metni ilgiyle okudum. Okurken de kendi kendime, "Milletvekili olarak Meclis'te bir iki Turan Dursun bulunsa ne fevkalade bir şey olurdu" diye düşündüm. Keşke hazırladığın metnin içine, Diyanet'in (akla ve müspet ahlâka aykırı olarak) halka din diye bellettiği hükümlerden bir miktar daha örnek serpiştirseydin. Nasıl ki kadını aşağılatır nitelikteki hükümlerin Canver tarafından sergilenmesi, dünyasından habersiz gazetecilerimizi harekete geçirtti ise, bu tür örnekler de aynı işi görürdü.

"Şeriat ve Kadın" davası için hazırladığım metin 125 sayfa tuttu; kısa zamanda bunu göndereceğim.

(...)

İlhan Arsel

12 Aralık 1989

Sevgili ve Aziz Turan,

Yarın akşam İstanbul'a hareket edecek olan birisiyle bu zarfı yollayacağım. Mahkemeye verilmek üzere hazırladığım 129 sayfalık *karşıt* yazıyı da ekliyorum. Sanırım bu artık son "Karalama" olacaktır. İlk dört sayfasında ufak tefek bir iki değişiklik var, fakat 73. sayfaya kadar olan kısım yenidir. Geri kalan sayfalara biraz çeki düzen vermeye çalıştım, fakat esas tema'ya fazla dokunmadım.

Daha önce bildirdiğim gibi *2000'e Doğru* dergisi ve Fatma Yazıcı aleyhinde açılan davalar, Muhammed'in cinsel yaşamı ve evlilikleri ile ilgili olarak Diyanet İşleri Başkanlığı'nca hazırlanmış olan ve yalan ve yanlışlarla dolu Rapor, esas ittihaz edilmek suretiyle karara bağlanmıştır. Gerek Dergi'de çıkan ve gerek Yazıcı'nın kitabımdan naklen yayımladığı yazılar, *Şeriat ve Kadın'ın* ele aldığı sorunları içerik bulunduğu için söz konusu Rapor'u eleştirmem gerekiyordu.

Görüşlerini lütfen bildirmeni rica ederim. Zarfı getirecek olan kişi'ye ağırlık olmaması için şimdilik sadece bir nüsha gönderiyorum. Bir başka gelecek olanla Muammer'in ve Hayri Balta'nın nüshalarını da kendilerine ileteceğim.

(...)

İlhan Arsel

28 Aralık 1989

Sevgili ve Aziz Turan,

Biraz önceki telefon görüşmemiz sırasında öyle hissettim ki, göndermiş olduğum zarf yüzünden sizi incittim. Biliyorum ki çok hassas bir konudaki duygulara, eğer yüz yüze konuşma durumu mevcut değilse, söz ya da yazı ile değil, fakat bunların dışında kalan yollarla akış olanağı tanımak gerekir. Her zaman tekrar ettiğim gibi, siz benim için, kardeşten de yakın bir kimsesiniz. Bu itibarla her şeyi bu ölçeğe vurarak değerlendirmek bana mutluluk verir. Bir araya geldiğimiz zaman düşüncelerimi daha rahatlıkla açıklayacağımı sanırım. Fakat bu arada size birtakım masraflar yaptırtmaktayım (posta, fotokopi, vs... gibi). Muhtemelen daha da yaptırtacağım. Eğer zaman ve fırsat bulamayıp mahkeme için hazırladığım (125 sayfalık) metnin, (hem mahkeme kalemine verilmesi ve hem de bazı kişilere dağıtılması) için yeteri kadar fotokopisini çıkaramaz isem, bunu sizden rica edeceğim (ki bu, birtakım masrafı gerektirecektir. Bu masrafları karşılamam gerekir).

H...'nun bana hitaben yazdığı mektup ile Diyanet'e yazdığı mektubun suretlerini ekliyorum. Öyle anlıyorum ki kendi kafasında ve hayalinde yaşattığı bir din anlayışını şeriat'ın özü sanıyor ve buna ters düştüğünü gördüğü işlemlere ve eylemlere ve dolayısıyla başta Diyanet olmak üzere din adamlarına yaylım ateşi açıyor. Ben eminim ki, bu "öz"ün ne olduğunu ve bu "özü" var kılanların yaşamlarını, kandırmalarını, acımasızlıklarını, vs... öğrendiği an, (şeriat'ı eleştirme konusunda) bizlerden daha "ateşîn" kesilecektir.

(...)

İlhan Arsel

4 Şubat 1990

Sevgili ve Aziz Turan,

Bir hafta sonra New York'a dönmüş olacağım. O zaman daha geniş yazacağım. Şimdilik Velidedeoğlu'na, Hayri Balta'ya yazdıklarımın birer suretini ekliyorum. Senin de görmeni istedim. Görüşlerinden yararlanacağım.

Gözlerinden öperim.

İlhan Arsel

21 Şubat 1990

Sevgili ve Aziz Turan,

Çoktandır yazamadım, senden de mektup alamadım. Bundan üç hafta kadar evvel (eşimle) birlikte İsviçre'ye, o benim eski öğrenciliğimin geçtiği yerlere gitmiş, sonra o İstanbul'a devam etmiş, ben de New York'a dönmüş idim. Seni birkaç kez telefonla aradımsa da çıkaramadım. Daha doğrusu numara düşüyor ve fakat birtakım karışık konuşma seslerinden sonra ses kesiliyor. (...) Bu satırları son denemeden sonra yazıyorum.

(Eşimin) bu İstanbul seyahati pek maceralı oldu. Son gün bir dükkânda alışveriş yaparken çantasını çalmışlar. İçindeki (...) hepsi gitmiş. (...) Şansı var ki, pasaportunu evde bırakmış; yoksa dönüşü pek zorlaşacaktı. Sana iletilmek (ve bir kısmı Hayri Bey'e gönderilmek) üzere bazı kâğıtlar ve bir de gömlek vermiştim. Telaştan gömleği vermeden getirmiş.

Hayri Bey'e yazdığım gibi, ifademin alınması için Adalet Bakanlığı'nın Amerika'ya yazmaktan sarfınazar etmesi maksatlıdır. Ya mümkün mertebe davayı savsaklamak ve geciktirmek istiyorlar ya da Amerikan makamlarına karşı utanç verici duruma düşmekten kaçınıyorlar. Fakat ne olursa olsun buraya yazmaları hususunda ısrarlıyım. Fakat Bakanlığın Mahkeme'ye yazmış olduğu şeyleri bilmek isterim. Ona göre bir şey hazırlayarak göndereceğim. Bu arada Uğur Alacakaptan, toprağı bol olsun, Muammer'in yerini alacak. Hayri Bey'le birlikte iyi bir ekip teşkil edeceklerdir. (...)

Sen nasılsın? Yanık yara iyice iyileşti mi? Kendine çok iyi bak ve tedbirli ol lütfen.

(...)

İlhan Arsel

10 Mart 1990 (New York)

Sevgili ve Aziz Turan,

Yazmakta geciktiğim için özür dilerim. Daha önce de belirttiğim gibi, bir iki kez telefonla seni aradımsa da çıkaramadım.

Şeriat Böyle başlıklı senaryo özetini zevkle okudum; pek ustaca hazırlamışsın. Senaryosunu da en güzel şekilde tamamlayacağından eminim. Bu arada elime geçen diğer yazılarından dolayı da seni tebrik etmek isterim. Geçen gün kardeşimin gönderdiği 28 Ocak 1990 tarihli *2000'e Doğru*'da çıkan "Türkler İsteseler de Müslüman Olamazlar" başlıklı yazını okudum. Konuyu özlü ve etkili bir şekilde özetlemişsin. Yine aynı derginin 14 Ocak 1990 tarihli nüshasında yayımlanan "Diyanet'in Yalanı ve Gerçek" başlıklı yazın da aynı değerde. İçinde yaşadığın topluma ve insanlığa yaptığın ve daha da yapacağın hizmetleri düşündükçe, kendimi ne kadar rahat hissettiğimi bilemezsin.

(...)

(Maruz bulunduğum tehlikelere rağmen) savcının ve yargıcın, ifademin alınması için Türkiye'ye gelmem hususunda ısrarlı bulunmaları, insan varlığına ve haklarına ne kerte yabancı kaldıklarının açık bir kanıtıdır. Kara ruhlu ve kara beyinli bu kişilerden başka ne beklenebilir ki?

(...)

İç ve dış basını harekete geçirme işine gelince: Amerika'da, insan hakları sorunlarını kendileri için amaç edinen çeşitli ve çok etkili kuruluşlar, benimle ilgili davayı gündeme getirme kararındadırlar. Bun-

lardan biri (ki, dünya çapında bir kuruluş olup "Helsinki Watch" adıyla tanınır), geçen yıl, bir yandan Türk makamlarına (örneğin Başbakan ve yardımcısına, Dışişleri Bakanı'na, vs...), diğer yandan Avrupa ülkeleri yetkililerine, benimle ilgili yazılar yazmıştı. Bu aynı kuruluş, şimdi yeniden lehimde bildiriler yayımlamak ister. Benzeri diğer kuruluşlar da bu işe el atacaklar.

(...)

İlhan Arsel

13 Nisan 1990

Sevgili ve Aziz Turan,

Benim tembelliğimi hoş görmeni dilerim. 23 Mart tarihli yazına cevap vermekte geciktiğim için üzülürken, biraz önce 4 Nisan tarihli mektubunu aldım. Her yolladığını zevk ve istifadeyle okuduğumu bilmelisin. Sağlam karakterinin, medenî cesaretinin ve insancıl duygularının ifadesi olan satırların, bana rahatlık ve ilerisi için büyük umutlar veriyor.

Fakat ne sonsuz bir enerjin ve çalışma gücün var senin? Çeşitli gazete ve dergilerde, birbirinden güzel ve yararlı yazılar yazıyorsun ve bu arada başka işleri de aynı titizlikle sürdürüyorsun. Bu kadar çok işi bu kadar iyi bir şekilde başarabilmek için nasıl vakit bulabildiğine şaşıyorum. Hiç uyumaz mısın sen?

Her şeyden önce Diyanet'e verdiğin yanıt vesilesiyle teşekkürlerimi ve tebriklerimi belirtmeliyim. Cüneyt Canver bana daha önce Diyanet'in yazısını göndermiş olsaydı, ben de şimdiye kadar bir şeyler hazırlardım. Neyzen Tevfik'in:

"Gece bastı kara kaplı kitab- oldu hâkim;
Anırırken tepişen bunca eşek âlim..."

sınıfına dahil ettiği bu adamların hayret edilecek bir utanmazlıkla yalana sarılabilmeleri, insanı ürkütüyor. Ağızlarını açtıkları her defasında etrafa saçtıkları "pis cehalet kokusu" ise daha da tiksindiriyor.

Fakat 1 Nisan tarihli *2000'e Doğru*'da çıkan yazınla sen, bu "Örümcek kafalı"ların yalancılıklarını, sahtekârlıklarını ve hilekârlıklarını, en güzel, en bilgili ve en etkili şekilde sergileyerek haklarından gelmişsin. Gazetecilere, milletvekillerine ve çeşitli çevrelere (özellikle

bazı yargıç ve savcılara) bu yazıdan birer suret göndermen çok yararlı olacaktır. Ancak zarfları adreslemek, pullamak vs. gibi işlerle senin vakit kaybetmene ve hele masrafları yüklenmene, hiçbir şekilde gönlüm razı olmaz. Birisini bu işle görevlendirebilir miyiz acaba? Eğer masrafları ödeme işini bana bırakacak olursan (...)'e talimat vererek gerekenleri yapmasını söylerim.

Bu arada Hüseyin Hatemi denilen "boş kafaya" da, yine aynı Dergi'nin bir başka sayısında, layık olduğu dersi vermiş ve özellikle Kur'an'ı, "Tevrat'ın düzelticisi" şeklinde tanımlayan satırları vesilesiyle gereken (cevabı) yerleştirmişsin.

Ne hazindir ki ahlâk ve bilgi yoksunu bu sarıklılar, o her şeyden habersiz insanlarımıza ya da kuruluşlarımıza "Yalan" edebiyatıyla hâkim olabiliyorlar. Fakat ne olursa olsun, bu yalanlarını, bu kandırmalarını, herkesin duyabileceği bir şekilde mutlaka suratlarına vurmak gerek. Her zaman tekrarladığım gibi, şeriatın ne olduğunu gözler önüne serebildiğimiz an, bu "Tepişen âlimleri", o "Kanlı kürsî"den indirmek ve "Kürsî"yi de kafalarına geçirmek kolaylaşacaktır.

Diyanet'in, yalana dayalı ve yanlışlarla dolu raporları yüzünden İstanbul Asliye Mahkemesi'nce mahkûm edilen Fatma Yazıcı ile ilgili yazımı bu yakınlarda tamamlayacağımı sanırım. Bir de ayrıca "Pir" ve "Pire" ile ilgili saldırılarını yanıtlamak üzere kısa bir yazı hazırlayacağım. 1987'de ikinci basım vesilesiyle *Biz Profesörler* adlı kitabıma "Pir, Pire, Hülle ve Üniversite" başlığıyla bir kesim koymuş ve verilmek gereken yanıtı vermiş olmama rağmen, öyle anlıyorum ki, kendilerini sahiden bir şey sanıp bu konuyu sömürü unsuru yapmakta fayda umuyorlar. Yüzme öğrenmek hevesiyle denize atlayan Nasreddin Hoca'nın, batmamak için ıkınıp sıkınırken altına kaçırması ve suyun yüzüne çıkan kazuratını görünce "Eğer ben yüzmeyi senden öğreneceksem, hiç öğrenmem" deyip denizden çıkması misali, kulaklarını yeniden çekmek gerekiyor.

Bundan başka aklıma bir de şu geliyor: *Cumhuriyet*, *Milliyet* ve *Hürriyet* gibi gazetelerin iç sayfalarından birinde, Diyanet'in yayınlarından örnekler vererek yalanları "ilan" şeklinde kamuya yansıtmak. Bir örnek hazırlayıp sana yollayacağım.

Şeriat ve Kadın'la ilgili davanın seyri konusundaki iyimser görüşlerin sevindirici; benim de sezindiğim şu ki, Atatürk düşmanlarını beraat ettirmek suretiyle kendi aleyhlerine olmak üzere yarattıkları olumsuz yankıların daha da yayılmasını önlemek üzere bir çözüm yolu aramaktalar. Son duruşmada Alacakaptan ve Balta'nın etkili konuşmalarının ağırlığı muhakkak ki onları bu yola sürüklemiştir.

Sağlığına çok iyi bakmanı ve çok tedbirli olmanı diler, gözlerinden öperim.

(...).

İlhan Arsel

19 Mayıs 1990

Sevgili ve Aziz Turan,

Sana son yollamış olduğum mektubumun tarihine bakıyorum: 13 Nisan. Bir aydan fazla olmuş yazmayalı!

Sebep, telefonda da bildirdiğim gibi, Diyanet'in "Cevabî Yazısı" vesilesiyle hazırlamakta olduğum metin. Dün bitirebildim; yarın İstanbul'a gidecek olan biriyle gönderiyorum. Şöyle bir göz atmanı rica ederim. En kısa zamanda yerine iletmek istiyorum.

Yazıyı kime ve hangi makama hitaben yazmak hususunda tereddütte kaldım. Diyanet'in yazısı Devlet Bakanı'na hitaben kaleme alınmış ve Meclis'e o kanalla sunulmuş. Fakat herhangi bir Bakan'ı kendime muhatap edinmek istemedim. Gördüğün gibi "Başbakanlık Makamı'na" deyiverdim.*

Bu metni çoğaltıp Meclis üyelerine ve ayrıca gazetecilere ve bildiğim bazı kişilere dağıtmak düşüncesindeyim. Aklıma, *Şeriat ve Kadın*'ın ilk basımı vesilesiyle uygulanan sistem geldi. O zamanlar (...) Matbaası'nın sahipleri (...), eğer parşömen kâğıda daktilo edebilirsem, dizgiye gerek kalmadan baskıya geçilebileceğini söylemişler ve öyle yapmışlardı. Bu nedenle parşömen kâğıdına yazılmış olarak sana dört sayfalık örnekler gönderiyorum. Mahmul durumda olduğunu bilmekle beraber yine de, eğer mümkün ise, tanıdığın matbaacılara bir danışmanı rica edeceğim.

* 51 sayfalık bu yazı, Diyanet'in Cevabî Yazısı, Cüneyt Canver'in Soru Önergesi, Turan Dursun'un konuyla ilgili olarak *2000'e Doğru*'nun 1 Nisan 1990 tarihli sayısında yayımlanan "Diyanet'in Yalanları ve Kadınların Aşağılanmaları" başlıklı yazısı ve olayın basındaki yankıları, "İlhan Arsel, *Diyanet'e Cevap/ Kadınları Aşağılayan Hükümler Konusunda Başbakanlığa Mektup"* adıyla Kaynak Yayınları tarafından (Temmuz 1996) yayımlanmıştır. (Y.N.)

Belki gözünden kaçmıştır diye sana, *Milliyet* gazetesi yazarlarından Çetin Yetkin'in bir yazısını ve kendisine yolladığım mektubun suretini ekliyorum. Bir de Oktay Akbal'ın bana atıfta bulunduğu bir yazıyı bulacaksın.

Telefonda sormak aklıma gelmedi: *2000'e Doğru*'nun baskısına geçildi mi? Çok merak ediyorum. Yazılarımızı yayımlatabileceğimiz başka bir yer pek yok. Hele senin yazılarının mutlaka devam etmesi gerek.

Kendine iyi bakmanı rica eder, (eşimle) birliktę selam ve sevgimizi iletiriz.

İlhan Arsel

22 Haziran 1990

Aziz ve Sevgili Turan,

Bundan yirmi yıl kadar önce iki yönlü fıtık ameliyatı olmuştum. Ben "Fıtık nüksetmez, bir daha fıtık olmam" diye düşünürken yeniden oluvermişim. Geçen hafta doktora gittiğimde ameliyat gerektiğini bildirince şaşırıverdim. Neyse ki son derece basit bir şey olduğunu ekleyerek beni teselli etti. Ve önceki gün için hastaneye yatmam hususunu belirtti. Fakat son derece iyi bir tesadüf eseri olarak sigorta sorunu nedeniyle ameliyat tehir edildi. "İyi bir tesadüf" diyorum, çünkü seninle ilgili yazıyı hazırlamam gecikebilirdi.

Dün Şule Perinçek'ten *2000'e Doğru*'nun senin için kapak yapacağına dair faks aldım; haber beni çok sevindirdi. Topluma bundan daha büyük bir hizmet yapılamazdı. Seninle olan anılarımı ve hakkındaki düşüncelerimi dile getirir nitelikte olmak üzere hazırladığım dört sayfalık yazıyı pazartesi günü faks ile kendilerine yollayacağım. Fakat başlık olarak koyacaklarını söyledikleri "Müftülükten Tanrısızlığa" ibaresini, hatalı bir taktik gibi görmekteyim. Bunun yerine "Müftülükten *Akılcılığa*" ya da "Müftülükten *Şeriatla Savaşa*" şeklinde bir şeyler, bilmem daha uygun kaçmaz mıydı?

Bunu söylemek üzere biraz önce seni telefonla aradım, cevap çıkmadı. Herhalde Ankara'da olmalısın. Emin bulunmadığım için yarın tekrar ederim diye bu satırları yazıyorum.

Diyanet'in yazısına karşı hazırladığım 51 sayfalık yanıt'ı ilgililere vermiş olmana sevindim. Seni yormuş olma düşüncesine saplanmaktan kurtulsam daha da sevineceğim.

Geçen hafta *Milliyet* gazetesi yazarlarından Çetin Yetkin'den aldığım mektubun bir suretini ekliyorum. Bilmem sana onun *Milliyet*'te çıkan ve Arap-Türk ilişkileriyle ilgili makalesini ve bununla ilgili olarak kendisine yazdığım yazıyı göndermiş miydim? Yetkin'in yazısından anlaşılıyor ki, gazeteler, gerçekleri yansıtmak konusunda izledikleri devekuşu politikasını sürdürmekten vazgeçmeyecekler.

Cumhuriyet ile söyleşi ne oldu? Yayımlanınca lütfen beni haberdar ediver.

Çalışmalarımı büyük bir şevkle sürdürmekteyim. Her zaman tekrarladığım gibi, bütün sorunum *zaman* unsurunda yatıyor. Çalıştığım masanın karşısındaki duvarda bir saat durur. Onun yelkovanlarıyla adeta ölüm yarışına çıkmış gibiyim. Sabah olup da belli saatte masamın başına oturduğum andan itibaren gözüm ara sıra ona takılır. Verimli ve gönlüme uygun çalışma yaptığım zamanlar mesele yoktur; saatin işlemesi beni rahatsız etmez. Fakat böyle olmayıp da bir şeye takıldığım an iş değişir; dakikaların boş yere geçmesi, beni çılgına çevirir. Çevirdikçe verimsizlik ciddileşir. Ve bakarım ki, saat iki oluvermiş. İşte o zaman içimden ya saati oradan alıp balkondan fırlatmak ya da avaz avaz bağırmak gelir.

Kaç zaman var ki, *Aydın İhaneti* konusunda tamamlamış olduğum kitabı yayım safhasına sokma hazırlığındayım. Bunun yanında, sana evvelce sözünü ettiğim konuda hazırlığım var ki, sanırım üç büyük cilt tutacak.

Her ne kadar bu çalışmalar sayesinde hem mutluluk duyuyor ve hem de sağlığımı koruyabiliyor isem de bir hayli yoruluyorum. Vaktiyle masamın başında, öğle molası hariç hemen hemen devamlı olarak sekiz-dokuz saat geçirebilirken şimdi 3-4 saatte bir şöyle bir istirahate çekilme ihtiyacını duyuyorum.

Selam ve sevgiler.

İlhan Arsel

14 Temmuz 1990

Sevgili ve Aziz Turan,

Son 2 Temmuz tarihli mektubuna teşekkür ederim; her zaman olduğu gibi ince ve zarif düşüncelerle dolu.

2000'e Doğru'nun "süresiz" olarak kapatılması kararını verenler, sanırım bu karardan mutlaka dönme zorunluluğunda kalacaklardır. Zira idarî organların keyfîliklerine karşı yargıya başvurma olanağını yok eden bir Hükümet'in, uygar ülkelerden gelecek baskılara karşı koyması düşünülemez.

Mektubunda Şule Perinçek'in hazırladığı "Kapak" konusu vesilesiyle "... 'Tanrısızlığımı' ve 'Dinsizliğimi' saklamıyorum. 'Taktik' olarak bile yapmıyorum bunu" diyorsun. Senin hiçbir bahane ve düşünce ile "Taktik" kaygusuna kapılacağını düşünmem. Fakat acaba "Ben Tanrısızım" demekle, şeriat'ın ahlâk, vicdan ve akıl verileriyle bağdaşmaz nitelikler içerisinde tanımladığı ve *İnsan*'ın *İnsan*'a sevgisini yok eder zihniyetle donattığı bir Tanrı anlayışına saplanmış insanları, sanki "Tanrılı" imişler gibi bir durumda kılmış olmaz mıyız?

Oysa ki "Tanrısız" olan sen, ya da ben ve bizim gibiler değil, fakat Tanrı anlayışını bu kerteye indiren ve dolayısıyla insan varlığının gelişmesini engelleyen ve insanlar arası sevgiyi kökünden yok edenlerdir.

Eğer biz insanlarımıza anlatabilirsek ki Tanrı denen şey, (...) eli, başı, ayakları olan; tahtına oturmuş keyfî buyruklar saçan, küfürlerle konuşan, yalanlar yağdıran, insanları kendisine kul yapmaktan zevk alan, birbirlerine kırdıran, gaddar ve hunhar duygularla dolu olan, vs... bir *Yaratan* olamaz (ve çünkü böyle bir *Ya-*

ratan, kendi yarattığı *Akıl* ve *Vicdan* karşısında barınamaz), işte ancak o zaman "Beyinleri" ve "Vicdanları", biraz olsun işler hale sokma şansına kavuşmuş oluruz.

Bunu yaptıktan sonradır ki, bu aynı insanlara, Tanrı'nın nasıl bir şey olduğunun bilinemeyeceğini ve fakat akıl yordamı ile bunun, olsa olsa bizatihi *Sevgi* olduğunu ve Tanrı fikrine yönelmekle insanların bu *Sevgi* kaynağında birleşmiş ve dolayısıyla *Tanrı-Kişi* ayniyetine yönelmiş olacaklarını kabul ettirmek kolaylaşacaktır. Aristo'ya inen bu düşünce tarzındaki asaleti onlara ancak bu şekilde aşılayacağımızı sen benden iyi bilirsin.

Ve sanırım yine ancak bu takdirdedir ki şimdiye değin şeriat verileri aracılığıyla "Tanrı" diye kendilerine belletilene inanmanın "Tanrısızlık" olduğunu idrak edecekler ve şeriatçıları "Tanrısızlıkla" itham edebileceklerdir.

Aynı muhakeme tarzını "Dinsizlik" konusunda da tekrarlamak mümkün. Sen ve ben her ikimiz de biliriz ki, asıl "Dinsizlik", aklın vicdan süzgecinden geçirdiği sese yabancı kalmaktır. Bu bakımdan asıl dinsizlik Şeriat hükümlerinin temelinde yatar; asıl dinsiz şeriatçıdır, çünkü şeriatçı, bu tür bir *ses*'e aykırı ne varsa her şeyi (örneğin insan varlığını haysiyet duygusundan uzaklaştıran, köleliği dahi doğal kılan, kadını aşağılatan, Tanrı'yı ve Muhammed'i yüceltmeyi günahlardan kurtulma yolu sayan –ya da nice benzeri– hükümleri) kabul eden yaratıktır.

"Ben dinsizim" demekle, şeriatçıyı dinli imiş gibi bir durumda göstermiş olmaz mıyız? Ya da akılcılığa ve insan sevgisine kavuşturmak istediğimiz insanları yitirme tehlikesini yaratmış sayılmaz mıyız?

Teokratik Devlet Anlayışından Demokratik Devlet Anlayışına adlı kitabımın sonuna Atatürk'ün, ünlü tarihçi Wells'ten mülhem olarak insanlık sevgisiyle dolu sözlerini koymuştum. Şöyle der:

> "Baylar, bütün insanlığın görgü, bilgi ve düşünüşte yükselip olgunlaşması, Hıristiyanlık'tan, Müslümanlık'tan (Yahudilik'ten), Budizm'den (vs.) vazgeçerek yalınlaştırılmış ve herkes için anlaşılacak bir duruma getirilmiş katkısız ve lekesiz bir dünya dini'nin kurulması... düşününün tatlı olduğunu yadsıyacak değiliz."

Bu sözleriyle Atatürk, biraz yukarda değindiğim şekliyle *İnsan Sevgisini* din anlayışı haline sokmuş oluyordu. Bundan daha asil bir "Dindarlık" olabilir mi?

Daha yazacağım çok şey var; ama burada kesiyorum, mektubu geciktirmiş olurum.

Her zamanki sevgilerimle.

İlhan Arsel

25 Temmuz 1990

Sevgili Turan,

Telefonda sağlık haberini almakla sevindim; fakat eşinin rahatsızlığına üzüldüm. Ümit ve tahmin ederim ki iyileşmiştir.

Basılmakta olan kitaplarını merakla bekliyorum. Şule Perinçek'e göndermiş olduğum yazının ilk şekli ilişiktir. Dergiyi sorumlu durumda kılarım endişesiyle bir iki kısmı çıkarmıştım. Fakat şimdi tekrar okuduğumda, ilk şekliyle yayımlanması bakımından pek sakınca olmadığını anladım. Bununla beraber karar kendilerine aittir.

Ayrıca *Nokta* dergisinde çıkan bir yazı vesilesiyle A.Ö.'a hitaben yazdığım yazıyı bulacaksın. Okuduktan sonra lütfen kendisine iletmeni rica ederim.

Adalet Bakanlığı'na hitaben yazdığım yazının geri çevrilmesi halinde Devlet Şûrası'na giderek kararı bozdurtma olanağının bulunduğunu sanmaktayım.

Dava'yı rü'yet etmekte olan hakimi ret konusunda hazırlamakta olduğum yazıyı da sana ayrıca göndereceğim.

Ümit ederim ki, kitabının basımını geciktirmedin. (...)

Selam ve sevgiler.

İlhan Arsel

EKLER

CEVAP*

(İlhan Arsel)

Her yazara düşen ilk görev (ve hele bu yazar halk kitlelerine hitap ediyor ise), okuyucusuna gerçekleri yansıtmak ve özellikle yalandan kaçınmaktır. Bunu yapabilmek için, hiç kuşkusuz bilgi sahibi olmak, gerekli araştırmalarda bulunmak şarttır. Eğer bu görevinde kusur edecek olursa onu yola sokmak elbette ki okuyucuya düşen bir haktır.

Tercüman gazetesi köşebaşı sütunu yazarı, böyle bir görevle kendisini bağlı görmemeyi gelenek edinmişe benzer. Çünkü bundan on yıl kadar önce, kişiliğim ve yayınlarım hakkındaki yetersiz bilgileriyle bu sütunlarda bana saldırmış ve hak ettiği karşılığı, İstanbul 5. Sulh Ceza yargıçlığının 1978/1 sayılı kararına dayalı yanıtımla almıştı. Bu kez yazar, 18 Şubat 1988 tarihli makalesinde, Sn. Talât Halman'ın *Milliyet*'teki "Şeriat ve Kadın" başlıklı yazısını hedef edinerek, hem ona ve hem de bana saldırmak istemiştir. Saldırırken de, 31 Mart zihniyeti temsilcilerinin taktiğiyle halkı tahrik denemesine girişmiştir; hem de kendisini fikren ve ahlaken suçlu duruma sokarcasına. Çünkü "Kandil Işığı Altında Bir Kültür Bakanının Seviyesi" başlıklı yazısında, bizleri, şeriata iftirada bulunmakla suçlarken "İftira" dediği şeylerin Diyanet İşleri Başkanlığı'nın resmî yayınlarında ya da bu başkanlığın şeriat kaynaklarında yer aldığını gizlemiş ve bunların, din adamları tarafından Türk halkına belletilmekte bulunduğunu söylemekten çekinmiştir: ya bilgisizlikten ya da melânetten.

Eğer melânetten ise, bu takdirde melânetinin hesabını vermesi beklenir.

* İlhan Arsel'in Turan Dursun'a yazdığı 12 Mart 1988 tarihli mektubun ekidir. (Y.N.)

Yok eğer bilgisizlikten ise bu takdirde de onun bu noksanlığını birkaç örnekle sergilemek gerekir. Yapılacak ilk şey Başkanlığın yayınlarına ve bu arada 12 ciltlik *Sahih-i Buharî Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi* adlı yapıta şöyle bir göz atmaktır. Bu yapılacak olursa görülecektir ki, I. cild'in 222. sayfasında (Hadis No. 209) kadınların *"aklen ve dinen dûn oldukları"* hatırlatıldıktan sonra *iki kadının tanıklığının bir erkeğin tanıklığına denk bulunduğu ve işte bu yüzden kadınların aklen eksik sayıldıkları; öte yandan hayız'lı yaratıldıkları için, âdetli iken ibadet etmekten yasaklandıkları ve işte bu nedenle de dînen eksik bulundukları* yazılıdır.

Yine bunun gibi aynı yapıtın 2. cildinin 440-451. sayfalarında 301 ila 310. Hadis'lerle: "Sütresiz namaz kılanın önünden ve bir taş atımı mesafeden eşek, kara köpek, domuz ve *kadın* geçecek olursa namazın geçersiz sayılacağı" açıklanmıştır. Bu cildin 441. sayfasında "kırmızı köpeğin namazı kat'etmiş sayılmayacağı", Ebû Zerk Hadîsi olarak anlatılmakla, *Kadın'ın* durumu biraz daha vurgulanmıştır.

Yine aynı yapıtın 8. cildinin 312-313. sayfalarında genellikle *uğursuzluğun*: "Ancak üç şeyde, at'ta, ev'de ve *kadın'*da hasıl olduğu" yazılıdır.

Hüccetü'l-İslâm diye bilinen İmam Gazalî'nin *Ihyâu 'ulumi'din* adlı yapıtının (Bedir Yayınları, İstanbul 1975) 2. cildinin 117. sayfasında: Kadınlardan "iyi" insan çıkmayacağı ve çıksa dahi değerinin karga'dan daha yukarı olmayacağına dair şu hadis yer almıştır: "Kadınlar arasında saliha kadın, yüz tane karga arasında alaca bir karga gibidir."

Aynı cildin 149. sayfasında cehennemin çoğunluğunun kadınlardan oluştuğu, 78. sayfada kadınların insanın karşısına "şeytan gibi çıkar oldukları", 147. sayfasında nikâhın kadın bakımından bir nevi kölelik olduğu ve evlilikte erkeğin efendi durumunda bulunduğu ve bu nedenle "Kadın(ın), tamamen *efendisinin* emrinde" tutulduğu, şeriat hükümleri olarak karşımızdadır.

Bin dört yüz yıl boyunca *kadın* denilen varlığı aklen ve dînen dûn, hak ve özgürlükten yoksun kılan bu örnekleri böylece ardı ardına sıralamak ve bunların uygulaması karşısında Şeriat'ın çağdaş ve uygar

ölçülere uygun bir *kadın* değerlemesine yöneldiğini iddia etmek ise çılgınlıktır. Söylemeye gerek yoktur ki Yüceliği üzerinde tartışılmayan bir Tanrı'dan bu tür hükümlerin sadır olabileceğini düşünmek, Tanrı'ya karşı saygısızlıktır.

İşte yazar bu bilgisizliğine ve bu bilinçsizliğine rağmen *Kadın Hakları* sorununu şu üç şeriat hükmüne dayanarak çözümlediğini sanmaktadır:

"Bana... üç şey sevdirildi: güzel koku, Kadın ve ...namaz";

"Cennet anaların ayakları altından geçer";

"En hayırlınız, kadınlarına karşı en iyi davrananınızdır."

Her şeyden önce belirtelim ki, kadını kötülük kaynağı bilen ve hak ve özgürlükten yoksun eden şeriat hükümleri karşısında bu sözlerin değeri yoktur. Kadın'a "Sen hak sahibisin" derken onu hak ve özgürlüğe yabancı kılmak, kadın'a değer vermek olmaz; onunla alay etmek olur. Bu itibarla, yazarın yaptığı gibi, kadın sınıfının lehinde imiş gibi görünen hükümlere sarılmanın anlamı yoktur. Fakat yazar Şeriat'ın özünden ve biraz da muhakeme gücünden öylesine yoksundur ki, bu vermiş olduğu örneklerin dahi, asıl'larına uygun olmak şöyle dursun, fakat Kadın'ı yüceltir nitelikten uzak bulunduğundan habersizdir. Gerçekten de kendisine dayanak edindiği yukardaki ilk hüküm, kadın haklarıyla ilgili değil ve fakat erkeğin cinsel ihtiyacıyla ilgilidir ve şöyledir: "Dünyanızdan üç şey seçtim: güzel koku, (Güzel) *Kadın* ve namaz."

Daha başka deyimle bu hüküm Şeriat'ın:

"Kadın, malı, güzelliği, asaleti ve dindarlığı yüzünden nikâh edilir" şeklindeki temel ilkesiyle bağlantılı olup erkeklere, evlenirken kadını yüz ve beden güzelliğine göre almaları gereğini hatırlatır. Bu konuda bilgi almak isteyenler, yukarda zikrettiğimiz Türkçe kaynaklara göz atabilirler.

"Cennet anaların ayakları altından geçer" şeklindeki hükme gelince, bunun da kadın'a pek değer veren bir yönü yoktur; çünkü eğer olmuş olsaydı herkesten önce Muhammed'in, kendi öz anası için hayır dua etmesi ve onun cennete konmasını istemesi gerekirdi. Oysa ki başta Buhârî'nin yapıtları olmak üzere temel Şeriat kaynaklarından

öğrenmekteyiz ki Muhammed, Tanrı'nın kendisine, anası için mağfiret dileme iznini vermediğini söylemiştir; Müslüman imanından ölmedi diye. Anlatmak istemiştir ki, cennete gidebilmek, *Ana* olmakla pek ilgili değildir; Müslüman olmakla ilgilidir. Fakat Müslüman olmak da yeterli olmayıp kadının kocasına itaat etmesi, her hususta kocasının hizmetlerini görmesi ve onu kendinden razı etmesi gereklidir. Bütün bunları yaptıktan sonra cennete gitse dahi orada kocasını cennet hurileriyle baş başa bulacağını da bilmelidir.

Bütün bunlar bir yana ve fakat yine Diyanet İşleri Başkanlığı'nın söz konusu yayınlarının 9. cildinin 40. sayfasındaki 1340 sayılı hadisten anlamaktayız ki Muhammed'e göre: "Cehennemdekilerin çoğunluğunu kadınlar teşkil etmektedir." Yani kadınların genel olarak gidecekleri yer, cehennemdir.

Nihayet yukardaki üçüncü hükme gelince, *Köşebaşı* yazarı bunu da eksik göstermiştir. Çünkü İbn-i İshak'tan öğrenmekteyiz ki, Vedâ hutbesi sırasında Muhammed'in söylediği şudur: "Onlara (kadınlarınıza) iyilikle emrediniz, çünkü onlar sizin kölelerinizdir."

Buradaki "kölelerinizdir" sözcüğünü, biraz olsun yumuşatmak maksadıyla "size emanet edilmişlerdir" şekline sokanlar bile, erkeğin "efendi/seyyid" ve kadının "tâbi" durumda olduğuna dair hükümlere sarılmaktan geri kalmazlar.

Öte yandan şunu da hatırlatalım ki, her ne kadar "Kadınların da sizin üzerinizde hakları vardır" dendiği belirtilir ise de, bunun "yiyim ve giyimlerinin temininden" başka bir alanı kapsamadığı ve kadına eşit haklar sağlamadığı bir gerçektir.

Sanırım ki bu kısa açıklamamızdan sonra *Tercüman* okuyucuları, *Köşebaşı* yazarlarının fikir ve bilgi seviyesi hakkında daha isabetli bir değerleme yapacaklar ve onun uluorta savurduğu küfürleri kime yöneltmek gerektiğini anlayacaklardır.

8 Nisan 1989

Azizim A.Ö.,

Bundan birkaç hafta önce gazete yazarlarımızdan bazılarına gönderdiğim bir mektubumda şöyle demiştim:

> "'Kara Ses' denen bir mürtecî'nin *Şeriat ve Kadın* adlı kitabım vesilesiyle hakkımda çıkarmış olduğu sözüm ona ölüm fetvası, aslında aklı selîm sahibi her insanımıza ve özellikle yazar ve düşünürlerimize yöneliktir. Böyle olduğu halde birkaç kişi hariç, zinde güç temsilcilerinin hiçbirinden herhangi bir tepki gelmemiştir.
>
> "Hepimizin şunu bildiğinden kuşku etmemekteyim ki, Şeriat denen şey bu tip insan yetiştirir. Türkiye'de bugün nice binlerce din adamı, pusuya yatmış, çağdaş ve akılcı düşün insanlarımıza benzeri nitelikteki fetvalarla terör saçma fırsatını beklemektedir. Altmış bini aşkın camide her bir imam, bir parmak işaretiyle cahil yığınları üzerimize saldırtmak için bağnazlık ortamının biraz daha yoğunlaşmasını hayal etmektedir. Kara Ses'lileri, o sahte güç'ten yoksun kılabilmenin tek yolu, Şeriat'ın insan beynini kemirici, aklı ve mantığı yok edici, düşün gücünü yitirtici, yaratıcı zekâyı körletici, insan varlığını kul kertesine indirici ve tek sözcük ile kişiyi uygar gelişmeden önleyici yönlerini ve içyüzünü gözler önüne sermek, şeriatçıyı kendi silahı ile alt etmektir. Otuz yıla yakın bir zaman var ki, bunu yayınlarımın tema'sı ve yaşamının amacı edinmişimdir.
>
> "Özgür düşünceye yönelik tehdit ve saldırılar karşısında birbirimizi yapayalnız bırakmanın nasıl bir sonuç yaratacağını benden iyi takdir edeceğinizi düşünerek müsterih olmaktayım."

Nokta dergisinin yetkililerine, bu yukardaki satırları yollama fikri aklımdan geçmedi. Çünkü onların şeriatçıya göz kırpar olmalarından haberdarım. Bundan dolayıdır ki *Nokta* muhabirlerinden S.H.'ın benimle temasa geçip söyleşi yapmak istemesine şaşmış ve hatta kendisine şaka olsun diye görüşlerimin "sansür" edilebileceğini hatırlatmıştım. Her ne kadar benim bu şakamı o, ciddiye alarak, "Hayır, *Nokta* böyle bir şey yapmaz" şeklinde kendi sorduğu sorulara karşı verdiğim yanıtları, değil tümü itibariyle basmak, fakat şurdan-burdan kırparak yayınlamak cesaretini bile gösteremedi. Bırakınız cesareti, fakat ne yazık ki kendisinin ısrarları üzerine en kısa zamanda hazırladığım metni aldıktan sonra bir teşekkür ya da yazının yayınlanmamasından mütevellid bir teessür, bir itizar dahi beyan etmedi.

Evet bütün bunlara rağmen ben, bazı yazarlara göndermiş olduğumu bildirdiğim yukarda parantez içindeki satırları, bu mektubumla, şimdi size de iletmek istedim. Çünkü nedendir bilmem, sizin hakkınızda Fakülte yıllarından kalma çok olumlu izlenimlerim var. Sanırım o tarihlerde henüz asistan idiniz. Sizi ben, tıpkı diğer bazı Fakülte arkadaşlarım gibi, özgür düşünce insanı olmak yanında sağlam karakter sahibi ve medenî cesaret örneği kimse olarak bilmişimdir. O kadar ki, 1977 yılında Fakülte'den ayrılırken dekanlığa sunmuş olduğum istifa dilekçemin bir yerinde:

> "Otuz yıla yaklaşık bir süre boyunca ders verdiğim bir kuruluştan ve çok sevdiğim ve saydığım bazı arkadaşlarımdan ve hele bizlerden çok daha sağlam bilgi ve karakterde olduklarını çeşitli davranışlarıyla kanıtlayan asistan meslektaşlarımdan ayrılmak, hiç kuşkusuz yürek parçalayıcı bir anlam taşır benim için..."

derken, sizi bu sözünü ettiğim "Arkadaşlar"dan saymışımdır. Değişmiş bir şey yok, fakat itiraf etmek isterim ki yayın işlerini yönetmekte olduğunuz *Nokta* dergisinin, Kara Ses ve benzerlerinden gelen ilkel saldırılara karşı tepki niteliğinde herhangi bir şey yazmamış olmasına akıl erdiremiyorum.

Hemen ekleyeyim ki benim sizlerden beklediğim ve istediğim şey savunmamı yapmanız değil, fakat insanlarımızın beynine zerkedilen şeriat zehrini, Devlet'in resmî kaynaklarından örnekler vererek teşhir edebilmem için, fırsat yaratmanızdır. Ben eminim ki bu ülkeye yapılabilecek en büyük hizmet şeriatı eleştirmek, akıl ve vicdan süzgecinden geçirmek ve herkesin anlayabileceği şekilde tartışabilmektir. Kişi'yi düşünme gücüne ve böylece gericiye karşı kendisini savunma bilincine kavuşturmak ancak bu suretle mümkündür.

En iyi dileklerimle.

İlhan Arsel

İlhan Arsel'in (...)'e mektubu

Bir süre var ki, Atatürk'ü İslamın hayranı imiş gibi gösterme modası türemiştir Türkiye'de.

Aslında bu modayı yaratanlar şeriatçılardır. Atatürk'ün sırf bazı reformlara girişirken zamansız ve yersiz direnmeleri önleyebilmek amacıyla İslam lehinde söylemiş olduğu sözlere sarılarak, Türkiye'yi yeniden şeriat bataklığına sürüklemek umudundadırlar.

Kendilerini aydın sanan bazı kimselerin "Aydınlar Ocağı" adıyla meydana getirdikleri bir kuruluş, 1973 yılında "Türk-İslam Sentezi"ni ortaya atarken şeriatçının bu kurnaz siyasetinden yararlanmıştır. Oysa ki, Atatürk'ün İslam lehinde söyler göründüğü sözler, onun İslam hakkındaki gerçek düşüncelerinin tam zıddıdır. Bunun kanıtı şudur ki, giriştiği reformların her birisi, şeriatın temellerine atılmış birer mayından başka bir şey değildir. İlişik yazım, Atatürk'ü İslam hayranı şeklinde takdim eden bir konuşmacıya hitaben yazdığım mektubun suretidir.

Azizim (...),

Atatürk'ün ölüm yıldönümü vesilesiyle yaptığın konuşmanı dinlerken karşımda sanki "Türk-İslam Sentezi" temsilciliğini yapan ya da "Atatürkçü" kılığa sığınan bir şeriatçıyı buldum. Öyle sanıyorum ki, bu büyük insanın düşüncelerini pek yanlış, pek kısır bir anlayışla ve hiç kuşkusuz tek yönlü olarak sergiledin. Şöyle ki:

Bildiğin gibi, ölümünden bu yana Atatürk'ü her vesile ile hırpalamaya ve en azından "deccal" şeklinde tanıtmaya çalışan şeriatçılar, bütün çabalarına rağmen halktaki Atatürk sevgisini yok edememişlerdir; edemeyince de bu sevgiyi şeriat çıkarları için sömürme kurnazlığına yönelmişlerdir. Sömürebilmek için Atatürk'ü sanki İslamın hay-

ranı imiş gibi gösterme yolunu seçmişlerdir. Bundan dolayıdır ki, onun, sırf reform yapabilmek için, İslam lehinde söyler göründüğü sözlerine (ve örneğin "İslam en son, en mükemmel, en akla uygun, en tabii bir dindir... Kur'an 'Kitab-ı Ekmel' yani eksiksiz, her şeyi öngören bir kitaptır" şeklindeki konuşmalarına) sarılmışlar ve güya Türk milletini "İslamın özüne ulaştırmak" istediğini savunmuşlardır. Bunu artık güncel konu yaptıkları anlaşılmaktadır.

Ancak ne var ki, ne Atatürk'ün gerçek düşüncelerinden haberdardırlar ve ne de çoğunlukla İslamın içyüzüne vakıftırlar; vakıf olanlar ise, foya meydana çıkar korkusu ile, şeriat gerçeklerini ortaya vurmazlar.

Oysa ki, Atatürk, her ne kadar ilk başlarda yukardaki şekilde konuşmuş olmakla beraber gerçekte ne İslamı en mükemmel bir din olarak benimsemişti, ne Kur'an'ı "eksiksiz ve her şeyi öngören" bir kitap olarak kabul etmişti ve ne de Türk milletini İslamın özüne ulaştırma hevesindeydi.

Temenni ettiği şey, Türkün öncelikle şeriat bataklığından kurtulmasıydı.

Öte yandan insanlık tarihinin din savaşları tarihi olduğunu ve dinlerin hoşgörüsüzlük kaynağı bulunduğunu ve bütün musibetlerin din ve inanç ayrılıklarından doğduğunu bildiği içindir ki, bütün insanların dinlerini terk edip *akıl* ve *sevgi* kaynağında birleşecekleri bir dünya dini düşüncesine yönelmişti. Nitekim *Büyük Nutuk*'ta, ünlü tarihçi Wells'in görüşlerine yer vererek şunları söylemiştir:

> "Baylar, bütün insanların görgü, bilgi ve düşünüşte yükselip olgunlaşması Hıristiyanlık'tan, Yahudilik'ten, *Müslümanlık*'tan, Budizm'den *vazgeçerek* yalınlaştırılmış ve herkes için anlaşılacak bir duruma getirilmiş, katkısız ve lekesiz bir dünya dini'nin kurulması ve insanların, şimdiye değin kavgalar, pislikler, kaba istek ve eğilimler arasında bir bataklıkta yaşadıklarını kabul ederek bütün gövdeleri ve usları aşılayan kötülük etkenlerini ortadan kaldırmaya karar vermesi gibi koşulların gerçekleşmesini gerektiren Birleşik Dünya Devleti kurma düşününün tatlı olduğunu yadsıyacak değiliz."

Görülüyor ki, Atatürk'ün ideal edindiği şey, bütün insanların dinlerinden kopmaları; yani Hıristiyanlığı, Yahudiliği, Budizmi, Müslümanlığı vs. bırakıp "lekesiz" bir insanlık sevgisinde buluşmalarıdır. Daha başka bir deyimle Atatürk'ün bu sözleri, açıkça İslamı ret anlamındadır. Hiç değilse onu sadece ibadet alanına münhasır kılmak ve uzun vade itibariyle (ve akılcılığın gelişmesiyle) yok olmaya bırakmak amacına matuftur.

Eğer şeriatçının iddia ettiği gibi İslamiyetin "en son, en mükemmel, en akılcı vs." bir din olduğuna inanmış olsaydı hiç kuşkusuz Müslümanlıktan vazgeçmeyi söz konusu yapmaz, İslamı her yönü ile uygular, Kur'an'ı devletin temel yasası kılardı: tıpkı Müslüman ülkelerin bugün yaptıkları gibi.

Öte yandan şeriatın akılcı gelişmeye, hoşgörüye, insanlık sevgisine ve müspet ilme ve daha doğrusu olumlu hiçbir şeye yer vermediğini bildiği içindir ki, Tanrı ile peygamber emirleridir diye kabul edilen hükümleri geçersiz saymış ve dünya yaşamlarını akılcı verilere, müspet ilme ve müspet ahlâka uydurmaya çalışmıştır. Giriştiği reformların her biri (Cumayı değiştirmekten laiklik ilkesine varıncaya kadar hepsi) İslama aykırı ve Kur'an'ı reddeder nitelikte şeylerdir. Sırf yobaz direnmesini tahrik etmemek için başlangıçta Anayasa'ya "Devletin dini –dini İslamdır–" hükmünün konmasına ses çıkarmamışken, yobazların hakkından geldiği an bu hükmü de yok etmiştir.

Hemen her konuşmasında o, ima yoluyla Türk toplumuna şunu anlatmak istemiştir ki, bütün geriliklerin ve ilkelliklerin ve felaketlerin nedeni şeriata saplanmışlıktır: "...Kaza, kader, talih, tesadüf deyimleri Arapçadır, Türkleri ilgilendirmez" derken ya da "Menşelerimizi hatırlayınız. Tarihimizin en mutlu dönemi, hükümdarlarımızın halife olmadıkları zamandır" (29 Ekim 1923 konuşmasından) diye eklerken belirtmeye çalıştığı şey, hep bu olmuştur.

Fakat şeriat yüzünden son derece geri ve bağnaz kalmış bir topluma nüfuz edebilmek ve giriştiği reformlarda başarılı olabilmek içindir ki, İslamı över ya da İslama taviz verir görünmek zorunda kalmıştır. Tarih boyunca her devirde ve her yerde, çoğu liderlerin çeşitli amaçlarla yaptıkları şey budur. Sayısız örneklerden biri olmak üzere

Napolyon'u ele alacak olursak: "Ben dinlere inanmam" diyen ve dinleri sömürü aracı olarak bilen bu ünlü kumandan –ki aynı zamanda büyük bir siyaset ve devlet adamı idi– İmparatorluğunun çıkarları adına sadece Hıristiyanlığa değil, fakat Müslümanlığa da taviz vermekten geri kalmamıştır. Mısır'ı işgal ettiği tarihlerde, halkı kendisine kolaylıkla itaat ettirebilmek için Hıristiyanlığın düşmanı ve İslamın hayranı olduğunu, her daim Kur'an okuduğunu ve kendi adına camiler yaptırıp bütün dünyanın duyacağı şekilde Müslüman olacağını ilan etmişti.

Katolikliğin "hamisi" görünüşü altında Papalıkla "Konkorda" imzaladığı sıralarda: "... Papalık taraftarı olduğum sanılacaktır; hayır ben hiçbir dine inanmam. Mısır'dayken Müslümandım, burada Katolik olabilirim (sırf Fransız halkının yararına olmak üzere) ..."

Aynı işi sadece siyaset ve devlet adamları değil ve fakat kendilerini peygamber diye tanıtan kimseler de yapmışlardır ve bunların başında Muhammed gelir.

Kavminin kendisinden yüz çevirdiğini görünce onları kazanmak amacıyla taviz siyasetine yönelmiş ve Arapların taptıkları putları över görünmüş ve Tanrı'nın güya: "Bana Lat, Uzza ve üçüncü olarak Menat'ı haber verin "şeklinde ayet gönderdiğini söylemiştir. Kureyş ve diğer uruglar, Muhammed'in kendi putlarını bu şekilde anmasından hoşlanmışlar, secdeye kapanmışlar, fakat ne var ki, Muhammed'e katılmışlardır. Bunun üzerine Muhammed "şeytan beni kandırdı" diyerek söylediklerini geri almış ve Kur'an'a "...Tanrı şeytanın telkinlerini bozar..." ayetini koymuştur (bkz. Hacc Suresi, ayet 52-53).

Öte yandan Yahudileri ve Hıristiyanları kendisine çekebilmek için İbrahim'den İsa'ya gelinceye kadar bütün peygamberlerin Müslüman olduklarını söylemiş, kendisini "Tevrat'ı doğrulayan kitabı getiren peygamber" olarak tanıtmış (Bakara Suresi, ayet 89-91), İseviliği Haniflik içerisinde eritmeye çalışmış ve Kudüs'ü kıble yapmış ve daha buna benzer nice taviz yollarına başvurmuştur. Fakat bütün çabalarına rağmen onları kazanamayacağını anlayınca tavizlere son vererek düşmanlık siyasetine geçmiş, örneğin kıbleyi Kudüs'ten Mekke'ye (Kâbe'ye) çevirmişti (bkz. Bakara Suresi, ayet 143-145). Neden

çevirdiğini soranlara da "Doğu Batı Allah'ındır. O dilediğini doğru yola eriştirir" şeklindeki ayetle karşılık vermiş (Bakara Suresi, ayet 142). Böylece başarısızlığını Tanrı'nın keyfiliği felsefesiyle örtbas etmiştir.

Her işini Tanrı'nın emri ve yardımı ile gördüğünü söyleyen Muhammed, böylesine taviz yollarından umut beslerse, Atatürk'ün hoca efendilerle birlikte dua eder pozlarda resim çıkartması ya da İslamı över görünen konuşmalar yapması hiç yadırganabilir mi? Kaldı ki, Atatürk'ün bu davranışlarında farklı inançtaki halkları kandırmak ya da birbirlerine düşman kılmak ya da sömürmek değil, fakat uygarlaştırıcı devrimlere hazırlamak amacı yatmıştır. Dine taviz verir görünürken dahi o, din farkı nedeniyle insanlar arası düşmanlıklar yaratmaya değil, fakat tüm insanlığın akıl rehberliğinde ve (inançları ne olursa olsun) sevgi kaynağında kaynaşacakları bir dünya anlayışı yaratmaya yönelmiştir.

Bu amacının ilk hedefi Türk toplumunu *akılcı* yola sürüklemekti. Giriştiği reformların hepsi, özellikle laiklik ve Batıcılık vs. gibi şeyler hep bu amaca yöneliktir.* Düşündüğü o olmuştur ki, akılcı düzeye eriştiği an Türk toplumu, tüm kötülüklerin ve felaketlerin şeriattan doğma olduğunu anlayarak ondan kopacaktır. Bu düşüncesinde hiç kuşkusuz haklıydı. Nitekim akılcı eğitim yolu ile yetiştirdiği ilk kuşak sayesindedir ki, Türkiye, şeriattan giderek uzaklaşmış ve bu sayede Müslüman toplumlar içerisinde en ileri gideni olabilmiştir.

Ne yazık ki, aydın geçinen bizler, şeriat alanındaki bilgisizliğimiz yüzünden, şeriatçının kandırmalarına kapılmış ve işte bugün ülkenin kapkaranlık bir vadiye yönelmesine neden olmuşuzdur. Şeriatçı bize: "İslam hoşgörü dinidir, akılcı dindir, barış dinidir, insan haklarına saygılı dindir, kadın haklarını yücelten dindir, eşitlik dinidir vs..." demiş ve biz onun bu yalanlarına gözü kapalı olarak inanmışızdır.

* "Türk-İslam Sentezi", kendilerini aydın sanan kişilerin "Aydınlar Ocağı" adıyla meydana getirdikleri kuruluşun 1973 yılında ortaya attığı bir görüştür (Bkz. *Cumhuriyet* gazetesi, 19 Nisan 1987).

Eğer biraz olsun Kur'an ve hadis kaynağını karıştırmış, biraz Muhammed'in yaşamına göz atmış ve biraz da aklımızı kullanmış olsaydık ve daha doğrusu İslamın içyüzü hakkında yeterli bilgiye sahip bulunsaydık, Türk toplumunu bu yalanlardan kurtarır ve akıl çağına çıkarırdık. Örneğin şeriatçı karşımıza dikilip de, "şeriat –din'de zorlama olmaz– ilkesine dayalı bir hoşgörü dinidir" dediği zaman bunun bir kandırma taktiği olduğunu kolaylıkla söyleyebilir ve kanıtlamak üzere İslamın "İslamdan gayrı gerçek din yoktur" inancına dayalı bulunduğunu ve Kur'an'da "İslamdan gayrı bir dine bağlı olanlar sapıktırlar" ya da "müşrikleri nerede görürseniz öldürün" ya da "İslamı din edinmeyenlerle (Yahudiler ve Hıristiyanlarla) boyunlarını büküp kendi elleriyle cizye (kafa parası) verene kadar savaşın" ya da "...onların (kâfirlerin, müşriklerin) boyunlarını vurup, parmaklarını doğrayın" ya da "...yalnız Allah'ın dini (İslam) kalana kadar (kâfirlerle) savaşın" şeklindeki ayetleri ve daha nice benzerlerini sergileyebilirdik. (Kur'an'dan birkaç örnek vermek gerekirse, Bakara 193; al-Tahrîm 9; Tevbe 5 ve 29, 34; Ahzâb 61, 64-65.)

Bunlara, İslamı kılıç yolu ile kabul ettirmek için Muhammed'in girişti̇ği savaşları ve son nefesini verirken İslamdan başka din kalmayıncaya kadar bu savaşların sürdürülmesini vasiyet eden sözlerini ekleyebilirdik.

Sadece tüm insanlar arası kardeşliği yok edici değil ve fakat farklı inançta iseler ana baba, kardeş ve yakınlar arasında dahi düşmanlık yaratıcı hükümleri, örneğin, Kur'an'ın "Ey inananlar, kâfirliği severlerse ve küfrü imân'a (İslama) tercih ederlerse babalarınızı, kardeşlerinizi... dost edinmeyin", "...akraba bile olsalar, müşrikler için mağfiret dilemek Peygamber'e ve mü'minlere yaraşmaz" şeklindeki ayetleri belirtebilirdik (bkz. Tevbe Suresi, ayet 23; 113-114; Ankebût Suresi, ayet 8 vs.).

Ve en güzel bir örnek olmak üzere de Muhammed'i verebilirdik. Çünkü Muhammed, hoşgörüsüzlüğü o noktaya götürmüştür ki, kendi öz anası Emine'ye Müslüman olarak ölmedi diye, Tanrı'dan mağfiret dilememiş, Tanrı'nın kendisine bu izni vermediğini iftiharla söyle-

miştir. (Bu konuda bkz. Beyzevî, *Anvar al-Tanzil* ve *Asrar al-Tevil.*) Kendisini evladı gibi yetiştiren ve fakat İslamı kabul etmeyen amucası Ebû Tâlib için yaptığı da bu olmuştur.

Yine bunun gibi, eğer İslamın içyüzünü bilebilmiş olsaydık, şeriatçının "İslam kadın haklarına en saygılı din'dir" şeklindeki yalanlarına karşı Kur'an'dan ve hadislerden ve bunların uygulanmalarından örnekler verebililir ve bu yalanları kolaylıkla çürütebilirdik. Kadın şahsiyetinin haysiyetini incitici nitelikteki hükümleri ve örneğin Muhammed'in:

"Kadınlar aklen ve dînen dûn yaratıklardır; aklen dûn'dürler; çünkü iki kadının tanıklığı bir erkeğin tanıklığına bedeldir; din'en dûn'dürler, çünkü hayızlı oldukları zaman oruç tutamazlar, namaz kılamazlar" ya da "uğursuzluk üç şeyde vardır: karı'da, ev'de ve at'ta" ya da "namazı kat'eden (bozan) şeyler: köpek, eşek, domuz ve kadın'dır" ya da "bana cehennem halkı gösterildi, çoğunluğu kadınlardı" şeklinde ve daha buna benzer nice küçültücü sözlerini ve kadını erkeğin kölesi haline getirici emirlerini belirtebilirdik. (Bu konuda bkz. Arsel, *Şeriat ve Kadın,* İstanbul, 1987.)

Yine bunun gibi, eğer İslam hakkında bilgimiz olsaydı, şeriatçının "İslam eşitlik ve adalet dinidir, insanlar arasında ırk, soy, boy, cins, derece farkı tanımaz, köleliği doğal saymaz vs..." şeklinde konuştuğu zaman, onun bu yalanlarını kolaylıkla ortaya vurabilirdik. Örneğin Müslümanlarla Müslüman olmayanlar arasındaki eşitsizlikten tutunuz da, paye, unvan ve rızık bakımından Müslümanlar arası eşitsizliğe (örneğin: "Allah rızık bakımından bir kısmınızı bir kısmınızdan üstün etmiştir" al-En'âm 53; Zuhruf 32; Nahl 71) ya da köleliği doğal sayan ayetlere (Nahl 75) ya da Arap ırkının üstünlüğünü belirten hükümlere varıncaya kadar nice sayısız hükümleri sergileyebilirdik. Hele özellikle bunlar arasında Muhammed'in Arapları diğer bütün ırklardan üstün gören sözlerine yer verebilir ve "İnsanlığın en mükemmel sınıfı Araplardır; Arapların en mükemmeli Kureyşlilerdir; Kureyşlilerin en mükemmeli de Beni Haşim'dir"; "Arapları sevmek, saymak demek iman sahibi olmak demektir... Arapları seven beni seviyor demektir" şeklindeki (ve daha benzeri nice) hadislerini ve bu arada Türkleri küçül-

tücü sözlerini nakledebilirdik. (Bu konuda bkz. Arsel, *Arap Milliyetçiliği ve Türkler,* ayrıca bkz. *Teokratik Devlet Anlayışından Demokratik Devlet Anlayışına.*)

Evet İslamı gerçekten tanıyabilmiş olsaydık şeriatçının bu ve benzeri alanlardaki 1400 yıllık yalanlarına *hayır* diyebilirdik.

Türk aydınının en büyük suçu, İslamın özünü öğrenmemesi, eleştirmemesi, akıl süzgecinden geçirmemesi ve medeni cesarete sarılarak şeriatı teşhir etmemesidir. Eğer bunu yapabilmiş olsaydı, dediğim gibi, şeriatın, insanlarımızı nasıl hoşgörüden ve tüm insanlık sevgisinden yoksun, nasıl koyu bağnaz ve farklı inançtakilere düşman, nasıl akıl verileri yerine gökten inme emirlere amade, nasıl kader felsefesine dalmış, nasıl insanlık şahsiyetinin haysiyetinden uzak ve kulluktan yukarı bir seviyeyi kendine yakıştırmayan, nasıl kadını aşağılık bir yaratık sayan ve her yaşantısı ile nasıl çöl kurallarına bağlanan ve asıl acıklısı, nasıl İslam öncesi güzel niteliklerine (akılcılık, kadını saygın görme vs. gibi) ve öz diline yabancı kıldığını anlardı.

İşte bu bilgisizliği yüzündendir ki, Atatürk'e bağlı görünen şeriatçının kandırmalarına ve memleketi her gün biraz daha şeriat bataklığına sürükleyen melanetine göz yummuştur.

Atatürk'ün, vaktiyle ve o zamanki şartlar altında, İslam lehine söylemiş olduğu sözleri, siyaset madrabazlarının ya da din adamlarının, sırf kişisel çıkarlar için sömürü aracı yapmaları doğaldır.

Aydın "acubesi" olmaktan ileri geçemeyen çoğu okumuşların "Türk-İslam" sentezine girişmek hevesiyle bu yolu seçmelerini anlamak da kolaydır.

Fakat medeni cesaret sahibi olarak şeriata *hayır* diye haykırmak gereken senin gibi kimselerin aynı usullere tenezzül etmesi, onların yolunda gitmesi, gerçekten acı ve Atatürk'e karşı saygısızlıktır.

Biz Profesörler adlı kitabımda Ali Kemal'in vaktiyle: "Siyasî cesaret bir sosyal değerdir ki bizde yoktur" sözlerine değinerek, Batı tarihinin hemen her döneminin, insan aklını ve zekâsını din hükümlerinin tutsaklığından kurtarmak ve bağımsızlığa kavuşturmak isteyen aydınlarla dolu olduğunu belirttim. Sanıyorum ki, bu tür cesaret örneklerine hiçbir zaman bugünkü kadar muhtaç olmamışızdır.

28 Aralık 1989

Sayın M.S.,
2000'e Doğru Dergisi
İstanbul

Derginiz Sorumlu Müdürü Fatma Yazıcı hakkında verilen mahkûmiyet kararının, Diyanet İşleri Başkanlığı'nca hazırlanmış bir rapora dayatılması olayı, cehalet ve melanet temsilcilerinin artık devlete ve hükümete "fetva" yolu ile iyice hâkim olmakta bulunduğunun yeni bir kanıtıdır. Bildiğiniz gibi Salman Rüşdi'nin *Şeytan Ayetleri* kitabının Türkiye'ye sokulmasını yasaklayan Bakanlar Kurulu Kararı, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın fetvası üzerine alınmıştır.

Öyle anlaşılıyor ki, Başkanlık (ve tabii din adamları sınıfı), Humeyni örneğine özenerek teokratik bir düzene kavuşma özlemi içerisindedir. O pek zavallı ve pek kısır fikir dağarcığı ile, fikir insanlarımızın kaderini çizme hevesindedir. Bu hevesi kökünden söndürmek gerekir; söndürebilmek için de akla ve mantığa ve müspet ahlâka ters düşen şeriat verilerini sergilemek ve bu arada din adamlarının yalan ve sahteliğe dayalı işlemlerini gözler önüne sermek yeterlidir. Fatma Yazıcı ile ilgili hüküm bu nitelikteki bir rapora* dayatılmıştır ki, eleştiri konusu yapıldığı takdirde hem bu amacı ve hem de muhtemelen "iâde-i muhakeme" olasılığı gerçekleştirmeye vesile olacaktır. Sadece bu son olasılık dahi bir yandan din adamına haddini bildirmek ve diğer yandan adalet sistemine çeki düzen vermek ve bu arada Savcılarımıza ve Yargıçlarımıza ders teşkil etmek bakımından yarar sağlayacaktır.

* Bu rapor, *2000'e Doğru* dergisi aleyhine İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan dava (E. 987/175 ve K. 1987/435) vesilesiyle Diyanet İşleri Başkanlığı'nca hazırlanmış olan Rapor'dur.

Söz konusu Rapor'un, sırf *2000'e Doğru* dergisini ve Sorumlu Müdürü'nü mahkûm ettirmeye matuf olmak üzere kötü bir niyetle hazırlandığı kuşkusuzdur. Bu kötü niyet, din bilgini geçinen "üstat"larımızın sadece yanılgıya kapılmaları ve kendi yayımlarıyla dahi çelişkiye düşercesine yanlışlara saplanmaları şeklinde değil; fakat asıl kasıtlı denebilecek şekilde yalan taktiğine başvurmaları suretiyle kendisini belli etmektedir. Örneğin Rapor'da, Hayber Seferi'nde alınan esirler arasında Hayber reislerinden Huyey bin Ahtab'ın kızı Safiyye'nin bulunduğu ve kocasını "Savaşta kaybettiği için kimsesiz" kaldığı, bu yüzden Muhammed'in ona acıdığı ve onu azat ederek "Ailesine dönmesi ya da Müslüman olup kendisiyle evlenmesi arasında tercih" serbestisinde bıraktığı ve "Yahudilerin kalplerini kazanmak ve düşmanlıklarını yumuşatmak amacıyla" onu kendisine eş yaptığı yazılıdır ki, tamamen yanlıştır.

Çünkü bir kere Safiyye'nin kocası savaşta ölmemiştir; Hayber Kalesi'nin fethi sırasında esir alınmış ve hazinenin yerini söylemedi bahanesiyle (...) başı kesilmek suretiyle öldürülmüştür. (...) Fakat Başkanlık Safiyye'yi, sanki kocası savaşta ölmüş de kimsesiz kalmış ve bu yüzden Muhammed'in merhametini kazanmış gibi bir kanı yaratmak için onu "Savaşta ölmüş" gibi göstermiştir.

Öte yandan Muhammed Safiyye'yi esir aldıktan sonra, "İstersen ailene dön, istersen benimle evlen" şeklinde bir tercih karşısında da bırakmadığı halde Başkanlık, sanki bırakmış gibi yanlış bir iddiada bulunmaktadır. Bu yanlışlık ya Başkanlığın kötü niyetinden ya da bilgisizliğinden kaynaklanmaktadır ki, her iki davranış da esef vericidir. Rapor'daki beyanı ile kendi yayınları arasında çelişme ve çatışma bulunması daha da ibret vericidir. Başkanlık bu kasıtlı yanlışa Reşâme'nin kızı ve Aver Anberî'nin kız kardeşi *Safiyye* ile, Benû Nadir Reisi Huyey b. Ahtab'ın kızı ve Kinâne b. Ebû'l-Hukayk'ın eşi *Safiyye*'yi birbirlerine karıştırmak yüzünden kapılmışa benzer. Her iki Safiyye'ye ait olayları birbiri içine tıkmış ve muhtemelen kendi amacına uygun bir çözüm bulduğunu sanmıştır. Oysa ki, her iki Safiyye ayrı ayrı zamanlarda ve farklı olaylar vesilesiyle Muhammed'in

eline esir olarak düşmüş olan kadınlardır. Yukarda söz konusu edilen "Tercih", Hayber'de esir alınan Safiyye ile değil, fakat Reşâme'nin kızı Safiyye ile ilgilidir. Hayber'de esir aldığı Safiyye'yi "Ailesine dönmek ya da kendisiyle evlenmek" gibi bir tercih karşısında bırakması mümkün değildir, çünkü Safiyye'nin aile efradını (yani kadıncağızın kocasını, babasını ve kayınbiraderini) başlarını kestirmek suretiyle öldürtmüştür. Ortadan yok ettiği bir aileye Safiyye'yi iade edemeyeceği aşikârdır.

Diğer yandan Hayber'de esir aldığı Safiyye ile evlenmesinin Yahudileri kazanmak ve onların "düşmanlıklarını ve kinlerini yumuşatmak" amacı ile de hiç ama hiç ilgisi yoktur. Çünkü Hayber Seferi hicretin 7. yılına rastlar. Oysa ki, Muhammed, hicretin daha 2. yılının sonlarından itibaren Yahudilere karşı tam bir düşmanlık siyasetine başlamış ve onları imha planları hazırlamıştır. Hayber Seferi'ne giriştiği tarihlerde artık Yahudilerin kökünü iyice kazımak safhasında idi. Zira daha önce Medine'deki başlıca Yahudi kabilelerini (örneğin Benû Kaynuka, Benû Kureyza, Benû Hadiyr vs.) temizlemiş ve şimdi sıra Hayber Yahudilerine gelmişti. Daha başka bir deyimle Hayber Seferi, Yahudilerden tüm olarak kurtulma siyasetinin son uygulama safhasını teşkil etmekteydi. Bu itibarla 17 yaşındaki Safiyye'yi Yahudilerle dostluk kurmak için değil, fakat sırf güzelliğine vurulduğu için almıştır.

Yine bunun gibi Başkanlık, Mahkeme'ye tevdi ettiği Rapor'unda, Muhammed'in, kendi oğulluğu olan Zeyd'in eşine, yani Zeyneb'e âşık düşüp onunla evlenmesi olaylarını yalan ve yanlış şekle sokmuştur. Örneğin Rapor'da (s.5), Zeyneb'in Zeyd'e ısınamadığını, kocasına kötü muamele yaptığını söyleyerek bu evliliği temelsiz gibi göstermeye çalışırken (bkz. Rapor, s.5), bu aynı evliliği *Sahih-i Buharî Muhtasarı...*, adlı resmi yayınlarında: "Bu mes'ûd izdivaç" tümcesiyle tanımlama suretiyle (Bkz. *Sahih-i...*, c.IV, s.423) kendi yalanını kendi ortaya vurmaktadır.

Yine bunun gibi Zeyneb'le evlenirken şehevi bir duyguya kapılmadığını söylerken, başta Taberî, Vakidî, İbn İshak, İbn Hişam vs. tüm İslam kaynaklarında Muhammed'in Zeyneb'i yarıçıplak bir halde

görerek ona vurulduğu hususu ile ilgili verileri –ki Taberî'nin TC Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayımlanmış yapıtında yazılıdır– bilmezlikten gelmektedir.

Bu yukarıya aldıklarım nice örneklerden birkaçıdır. Gerek bunları ve gerek diğer birçoklarını, İstanbul Savcılığı'nın aleyhimde açmış olduğu dava'ya yanıt olmak üzere hazırladığım *karşıt yazı*'da belirttim. Ancak ne var ki, o metni, davanın hitamında kullanmam mümkün olacaktır ki, bu biraz zaman alır. Fakat buna karşılık bu konuyu *2000'e Doğru*'da işleyebilir ve kamuya yansıtabiliriz.

En iyi dileklerim ve saygılarımla.

İlhan Arsel

29 Kasım 1989

(...) Bey,

Bundan iki yıl kadar evvel size *Şeriat ve Kadın* adlı kitabımın ilk baskısını yolladığımda, din çevrelerinin muhtemel tepkilerinden ve kitabın ikinci baskısını yapma güçlüğünden söz etmiştim. 29 Ekim 1987 tarihli yanıtınızla bana aynen şunları yazmıştınız: "Kitabınızı aldım, çok yararlı, dolgun, içerikli; güncel değeri ayrıca vurgulanmalı. Kuşkusuz bilim çevrelerince yeterli ilgiyi görecektir. Ne var ki, kitabın yayımıyla ilgili bazı karamsar görüşlerinizi paylaşamıyorum. Bugün Türkiye'de gericiliğin epey yol aldığı bir gerçektir, ama irtica akımlarına karşı bir direniş de var. Gün geçtikçe laikliğin savunulmasında daha bilinçli bir gelişme izleniyor. Bu bakımdan... kitabın toplatılması söz konusu olamaz..."

İtiraf ederim ki, her ne kadar bu satırlarınız karamsarlığımı gidememiş idiyse de geçici bir ferahlık vermişti. Fakat ne yazık ki, o tarihten bu yana irtica gerçekten ürkütücü boyutlara ulaştı. O kadar ki, kitabımın ilk iki baskısı vesilesiyle takipsizlik kararı veren İstanbul Savcılığı, bu kararını Bilirkişi Rapor'una istinaden: "Kitapta şeriatın kadınlar hakkındaki değer ölçüleri eleştirilmektedir. Kitabın İslam dinini tahkir etme gibi bir amacı olmayıp, sadece kadın haklarını savunan bir görünümü mevcuttur. Bu yönden... kitabın TCK 175/3 maddesine aykırı bir yönü yoktur... Bu nedenle soruşturma açılmasına mahal olmadığına karar verildi..." şeklindeki bir gerekçeye dayatmış iken, kararından hemen bir ay sonra kitap aleyhine dava açmıştır. Yani bir ay öncesine gelinceye kadar "suç unsuru yoktur" dediği bir kitap için, birdenbire fikir değiştirerek "suç unsuru vardır" deyivermiştir: kuşkusuz gerici çevrelerin (ve özellikle Diyanet İşleri Başkanlığı'nın) baskısına kapılan Adalet Bakanı'nın tahrikiyle!

Fikir özgürlüğüne indirilen bu yeni darbenin Türkiye'yi, bir kez daha "Bağnaz" ülkeler safında uygar dünyaya hesap verme zorunluğunda bırakacağı muhakkaktır.

Fakat umut vericidir ki, sayıları az da olsa zinde güç temsilcileri savaşı terk etmemişlerdir. Bunun son kanıtı, Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in Meclis'e getirdiği Soru Önergesi'dir. Bu Önerge ile Canver, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın *kadın*'ı küçültür nitelikteki yayınlarını, hem hükümetin ve hem de asıl kamuoyunun dikkat nazarına sunmuştur. Şeriatçıların halkımızı nasıl ilkel bir zihniyetle yetiştirmekte olduklarının sayısız örneklerinden birini ortaya vurmak itibariyle son derece önemli bu girişim –ki sanıyorum *Şeriat ve Kadın* adlı kitabımdan kaynaklanmıştır– *Milliyet* ve *Hürriyet* gazeteleri tarafından göze batar bir *haber* şeklinde okuyuculara yansıtıldı. (...)

Oysa ki, *kişi*'nin insanlık şahsiyetini rencide eden ve özellikle *kadın*'ı hayvan kertesine indiren şeriat hükümlerini sergilemek, bizlerin ve sizlerin en kutsal görevimiz olmak gerekir.

Ben şuna inanıyorum ki, "Türban" sevdasına kapılmış görünen kızlarımızın ve kadınlarımızın gözleri önüne, İslami kaynaklarda (ve örneğin devlet yayınlarında) yer alan, şeriat emirlerini aynen serebilmiş olsak "türban sorunu" kendiliğinden çözüm yolu bulacak ve yok olacaktır.

Çünkü okumuş ya da cahil hiçbir kadın tasavvur edilemez ki, kendisini "kara köpek", "eşek", "domuz", "karga", "şeytan" vb. tanımlamalara sokan ya da "dinen ve aklen dûn" kertede kılan ya da buna benzer nice haysiyetsizliklere layık bulan emirlere –ki kitabımda kaynak vermek suretiyle bunları belirttim– katlansın. Hiçbir kadın tasavvur edilemez ki, bu gerçekleri öğrendiği an, kendisini aşağılatan bir zihniyetin simgesi niteliğindeki türban'a ve çarşafa karşı tiksinti duymasın. Şunun bunun kışkırtmasıyla sokaklara dökülen kadınlarımızın bu tür giysilere özlem besler görünmeleri, *özgürlüğe hasret* kalmalarından değil ve fakat özgürlüğün nimetlerinden yoksun bırakılmış olmalarındandır. *Kıskanç* ve *hodgam* bir tabiatla yoğrulmuş şeriatçı zihniyetin kurbanı olmalarındandır. Bu zihniyet onları, yüzyıllar boyunca "namus", "iffet", "fazilet" kandırmalarıyla hem boynu

eğik ve hem de umacı kıyafetler içerisinde yaşatmış, benlikten uzaklaştırmış, köle gibi aşağılatmıştır. Oysa ki, hiçbir kadın, bırakınız haysiyetsizliğe katlanmayı ve fakat yüzünü, gözünü, saçını kapatmayı ya da buna benzer çirkin kılıklarda dolaşmayı istemez. Aksine, kılık ve kıyafetiyle ve şahsiyetiyle beğenilmek ve sevilmek ve saygınlığa erişmek ister: yeter ki bilinçlendirilmiş olsun.

Şeriatın emirlerini onlara açıklayabildiğimiz ve din adamının yalanlarını ortaya vurabildiğimiz an bu bilinçlenme kendiliğinden doğabilecektir.

Aynı şeyi, şeriatın el attığı her alanda yapabilsek ve akla ve mantığa ve ahlaka aykırı din emirlerini ortaya vurabilsek ve daha doğrusu insanlarımızı din adamının pençesinden kurtarabilsek, sizi temin ederim ki, gericilik silinip gidecektir; aklı selim sahibi olan halk, şeriatın içyüzünü öğrendiği an, şeriatçının karşısına dikilecek ve ona haddini bildirecektir.

(...)

İlhan Arsel

26 Ekim 1989

Sayın S.H.,

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın benimle ilgili olarak size yolladığı 10 Ağustos 1989 tarihli yazı ve sizin de kendilerine vermiş olduğunuz 14 Ağustos 1989 tarihli yanıt önümde. Bunları dostum Talât Halman aracılığıyla edinmiş bulunuyorum.

Her şeyden önce sizi fikirsel ve ahlaksal olgunluğunuz ve söz konusu yazınızla sadece Diyanet İşleri Başkanlığı'na değil ve fakat aydın saydığımız nice kişilere örnek olabilecek tutumunuz vesilesiyle tebrik etmeliyim. Hele Başkanlığa hitaben: "Arsel'e kızmadan, üzülmeden onun yanılgılarını gösterip de doğruya çekmek iktiza ederdi. 'Dinsiz, Müslüman düşmanı' sözleri, sadece onun savlarını çürütemeyecek kimselerin savunma tarzı olur" şeklinde yazmış olduğunuz satırlar, İslamcıların ibretle okumaları gereken şeylerdir. Fakat korkarım ki, onların büyük bir çoğunluğu ve hele Diyanet İşleri Başkanlığı, bu güzel öğütleri değerlendirebilecek kerteye henüz erişememişlerdir. Bundan dolayıdır ki, hem kendilerini ve hem de savunur göründükleri İslamı küçültürler ve bu arada başkalarına "cahil", "dinsiz", "Allahsız" gibi yamalamaları yaparlarken aslında kendi kendilerini bu duruma düşürdüklerini fark etmezler.

Bunun ilginç bir örneğine, Başkanlığın yukarda söz konusu olan yazısı ile tanık olmaktayız ki, burada kısaca ele almakta yarar vardır. Yazı: "İlhan Arsel, bütün dinlere ve özellikle İslam dinine... aşırı ölçüde kin ve hınç besleyen bir kişiliğe sahiptir..." diye başlıyor ve: "Bu itibarla, tarafsız bir ilim adamı haliyle İslam dinini ve bu dinin kutsal prensip ve hükümlerini... değerlendirebilecek bir kimse değildir" gibi bir yargılamaya ulaşıyor ve nihayet *Şeriat ve Kadın* adlı

kitabımdaki "iddiaların ve yorumlamaların" gerçeklere uymadığı ve bunları İslam kaynakları ile karşılaştırmak gerektiği tavsiyesine yer veriyor.

Ben genellikle her türlü seviyesizliklere karşı, susmayı, muhataba verilebilecek en isabetli yanıt sayarım. Fakat bu kez ortada seviyesizliğin de dışında, bir bakıma "kendini bilmezlik" ve "halkı kandırma" gibi hususlar söz konusu olduğu için, itiyadımdan ayrılıp şunu söylemekten kendimi alamamaktayım ki, benim bütün dinlere kin ve hınç beslediğimi iddia eden Başkanlık, Türkiye halkını farklı inançtakilere karşı "kin ve hınç" duyguları içerisinde yoğurmakla meşguldür. Yoğururken de malzeme olarak kullandığı şey:

> *"İslâmiyet'ten başka bir dine yönelirse, onunki kabul edilmeyecektir. O âhirette de kaybedenlerdendir"* (K. 3 Âli İmrân Suresi, ayet 5)

ya da

> *"Allah katında dîn, şüphesiz İslâmiyet'tir"* (K. 3 Âli İmrân Suresi, ayet 19)

şeklindeki (ve diğer benzeri) Kur'an emirleridir. Başkanlığın *Hutbeler* adıyla yayımladığı bir kitapta aynen şöyle yazılıdır:

> *"İslâm'dan başka dinlere rağbet edenler tam bir* ***sapıklık*** *içerisindedirler."*[1]

Böylece Başkanlık, farklı inançta olanların, örneğin Yahudilerin ya da Hıristiyanların vs. "sapık" olduklarını ve bağlı bulundukları dinin *gerçek* din sayılmayacağını anlatır ve onlarla dost olunmaması için:

> *"Ey inananlar, Yahudilerle Nasranîleri dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostudur ve sizden kim onları dost edinirse şüphe yok ki o da onlardandır"* (K. 5 Mâide Suresi, ayet 51)

şeklindeki Kur'an emirlerini sıralar. Yani insanlarımızı farklı inançtakilere karşı biraz daha düşman kılar.

1 Başkanlığın bu fetvası için bkz. *Hutbeler*, Ankara, 1973. s.217.

Fakat bununla da kalmaz, bir de İslamdan gayrı inançta bulunanlara karşı ölüm ve dehşet ve kin saçıcı İslami emirleri öğreterek insanlarımızın bağnaz ve saldırgan bir ruhla yetişmelerini sağlar ki, Tevbe Suresi'ndeki;

> *"Müşrikleri nerede bulursanız öldürün"* (K. 9 Tevbe Suresi, ayet 5)

şeklindeki emir bunlardan sadece bir tanesidir. Bilindiği gibi "müşrik" sözcüğü, her ne kadar lügavi olarak "Tanrı'ya eş koşanlar" anlamına gelir gibi görünürse de, Muhammed'in bizzat kendi uygulaması ve bu uygulamanın İslam tarihi boyunca her fırsatta tazelenmesi bakımından çok geniş kapsamlıdır: Kur'an'ı Tanrı sözü olarak kabul etmeyenlerden tutunuz da "kâfir" ya da "zındık" damgasına layık sayılanları ya da Tanrı anlayışına yabancı kalanları (örneğin Budistleri) ya da Tanrı fikrini "Siyasetin sonucu olarak" tanımlayanları (Atatürk gibi) ve daha nice kişileri içine alır. Nitekim gerici gazeteler "Kur'an'ın aslı yakıldı" şeklinde konuştu diye bir din bilginini (Turan Dursun'u) suçlamak için "Müşrik aynı Müşrik!" şeklindeki kocaman manşetler atarak birbirleriyle yarışmışlardır.[2]

Başkanlığın bir de halkımızı, "Müşrikler"den gayrı "Ehl-i Kitab" diye bilinen Yahudilere ve Hıristiyanlara karşı düşmanlık duyguları içerisinde tutan tutumu vardır ki, dayanağı şu hükümdür:

> *"Kitab verilenler(le)... boyunlarını büküp kendi elleriyle (ve alçalarak) cizye verene kadar savaşın"* (K. 9 Tevbe Suresi, ayet 29).

Bildiğiniz gibi Muhammed, Medine'ye hicret ettiği andan öleceği ana kadar 28 savaş yapmış, 40'dan ziyade çete yollamıştır: hep insanları İslama zorla sokmak için.

Başkanlığın, şeriata dayalı olarak halkımıza bellettiği hususlardan biri de şudur ki, İslamdan başka *gerçek* din olmadığı gibi, başka dinden peygamber diye bir şey yoktur: yani "Yahudi Peygamber" ya da "Hıristiyan Peygamber" diye bir şey söz konusu değil-

2 1 Haziran 1989 tarihli *Zaman* gazetesine bakınız.

dir. Gelmiş geçmiş bütün peygamberler "Müslümandır". Bildiğiniz gibi, Kur'an'da, İbrahim'in "ilk Müslüman peygamber" olduğu (En'âm 14, 161), Nuh'un "Müslimlerden olmak üzere emrolunduğu" (K. 10 Yunus 73) ve daha sonra gelen ve İsa'ya kadar varan peygamberlerin (örneğin İshak, İsmail, Yakup, Musa, Harun, Davud, Süleyman, İsa vs.) hep Müslümanlıkla emrolundukları yazılıdır. (Örneğin, bkz. Nisâ 163; Nahl 123; Bakara 140; Sâd 48; Meryem 54-55 vs.)

Görülüyor ki, Başkanlık, şeriat esaslarına bağlı olarak başka inançta olanların peygamberlerini dahi inkâr durumundadır.

Hatırlatmak isterim ki, İbrahim'in "ilk Müslüman peygamber" olduğuna dair Kur'an'a yukardaki ayeti yerleştiren ve üstelik "İbrahim'in dinine uy" (Nahl 123) diyerek bunu pekiştiren Muhammed, daha önceleri kendisinin "İlk Müslüman peygamber" olduğunu söylerdi. Bundan dolayıdır ki, Kur'an'ın En'âm Suresi'ne "Doğrusu ben ilk Müslüman olmakla emrolundum" (En'âm 14) ayetini koymuştu. Bu çelişmenin neden ileri geldiğini bizim allamelerimiz pek bilmez. Oysa ki, bunun izahı kolaydır. Mekke'de ilk başlarda kendisini sadece Araplara ve hatta sadece Mekke halkına, onların anlayacakları Arapça dilindeki Kur'an ile peygamber olarak gönderilmiş gibi ilan ederken, Medine'ye geçip de güçlenmeye başladıktan ve Yahudileri ve Hıristiyanları kendisine bağlamayı aklına soktuktan sonra (örneğin bkz. Mâide 104), İbrahim'den İsa'ya kadar bütün peygamberlerin Müslüman olduklarını iddia etmiş ve aynı zamanda Kur'an'ın daha önce indirilmiş olan *Tevrat*'ı ve *İncil*'i tasdik eder olduğunu (örneğin bkz. A'lâ 18-19; Nisâ 47 ve Mâide 66), kıblenin Kudüs yönüne doğru bulunduğunu (örneğin Bakara 115, İsrâ 1) ve bu nedenle eğer İslamı kabul edecek olurlarsa kendi dinlerine bağlanmış olacaklarını söylemiş ve fakat kandıramayacağını anlayınca onlara karşı düşman kesilmiş ve yukarda bazı örneklerini gördüğümüz "kin" ve "hınç" hükümlerini yerleştirmiş, kıbleyi Kudüs'ten Mekke'deki Kâbe'ye çevirmiş (örneğin, Bakara 144) ve bunu yaparken saldırılara geçmiş ve tümünü esir alıp kesmek ve sürmek ve mallarını ganimet olarak ele geçirmek gibi usullere yönelmiştir.

Bu belirttiklerim sadece birkaç örnektir. Eğer yer ve zaman müsait olmuş olsa bu konuyu, şeriatın temel hükümlerine dayalı olarak bu şekilde açıklamaya devam etmem kolaydır. Fakat kısaca söylemek istediğim şey şudur ki, İslamdan başka din tanımayan ve farklı inançtakilere ve başka dinlere karşı kin ve düşmanlık saçan ve insanlarımızı da bu ruhla oluşturanlar, şeriat emirlerini insanlarımıza belleten Diyanet İşleri Başkanlığı ve tabii dolayısıyla bütün din adamlarıdır.

Bana gelince, benim, *kin* değilse bile (çünkü "kin" ilkel insanlara özgüdür) "hınç" besler olduğum şey: *"İnsan'ın insan'a sevgisini yok eden", "İnsan aklını işlemez hale getiren", "insan şahsiyetinin haysiyetini rencide eden", "İnsan'ı özgürlükten yoksun eden"* ve kısacası *insan varlığını ilkelliğe iten* ne varsa her şeydir. Burada *insan* derken kastettiğim şey, dini ve dili ve rengi ve soyu vs. ne olursa olsun insanın bizatihi *insanlığıdır*. Ben, insanları inanç farkı yüzünden birbirlerine saldırtan, birbirlerine boğazlatan, birbirlerine düşman kılan hükümleri (velev ki, bu hükümler Tanrı'dan geliyor diye iddia olunsun) *Yüce* bir Tanrı anlayışı ile bağdaştıramam. Aklı başında ve vicdanı yerinde olan hiçbir insanın bağdaştıracağını da sanmam. Örneğin yukarda birkaç örnek olsun için belirttiğim hükümlere dayanarak size:

"Tanrı'yı ve Peygamberi'ni inkâr edenleri öldürmen gerekir" ya da "Yahudilere ve Hıristiyanlara savaş açıp onları dize getirmen ve boyunlarını büküp cizye verene kadar onlarla savaşman ve asla onlarla dost olmaman gerekir" desem ya da buna benzer laflar etsem, bu sözlerime karşı siz haklı olarak "olmaz böyle şey" diye isyan eder ve beni mutlaka terslersiniz.

Bunu yaptığınız an Diyanet İşleri Başkanlığı'nın benim hakkımda kullandığı sözlere muhatap olmanız ve bütün bunlar bir yana fakat "katli caizdir" fetvalarıyla karşı karşıya kalmanız mukadderdir.

Diyeceksiniz ki, "dinde zorlama olmaz şeklinde ya da buna benzer hoşgörü havası yaratır nitelikteki hükümler var, bunlara ne diyorsun?"

Hemen derim ki, "dinde zorlama olmaz" hükmünün bağnazlığı önlemekle bir ilgisi olmadığı gibi,[3] "hoşgörü" niteliğinde görülen hükümlerin de gerçek anlamda hoşgörü amacıyla konmuşluğu yoktur: Bunlar, Muhammed'in daha henüz güçlü olmadığı Mekke döneminde yerleştirdiği şeylerdir. Zorlama usullerine başvurabilecek güce sahip olmadığı için o dönem boyunca böyle görünmekten başka yapabileceği bir şey bulamamıştır. Fakat Ensar'la anlaşıp Medine'ye geçtikten ve kervanlara saldırmaya ve ganimet alarak varlık edinmeye ve böylece taraftarlarının sayısını artırıp iyice güçlenmeye başladıktan sonra, kılıç yolu ile iş görmeye ve yukardakine benzer dehşet saçıcı emirler verip saldırı ve savaş siyasetine geçmiştir.

Sadece bu alanda değil ve fakat insan yaşamı ile ilgili her alanda durum budur. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bu alanlarla ilgili olarak yayınladığı hükümleri gözleriniz önüne serebilsem, tepkiniz tıpkı yukardaki gibi olacak ve "Yüce bir Tanrı böyle bu tür emirler göndermiş olamaz" diye hınçlanacaksınızdır.

Şeriat ve Kadın adlı kitabımda kadınları "dinen ve aklen dûn", "uğursuz", "kara köpek, eşek, domuz" vs. hayvan ve buna benzer deyimlerle aşağılatan şeriat esasları ele alınmıştır. Bu esaslar büyük çoğunluğu itibariyle Başkanlığın kendi yayınlarından çıkarılmıştır. Buna rağmen Başkanlık, size göndermiş olduğu yazısında şöyle demektedir: "Adı geçenin kitabında ileri sürülen iddiaların gerçek ve kaynaklara uygun olup olmadığını anlamak için, gösterdiği kaynaklarla... karşılaştırmanız uygun olur."

Güya sizi şüpheye sürükleyici bir taktik izlemiştir. Fikir edinesiniz diye Başkanlığın yayınlarından çıkarılmış bir iki örnek ekliyorum.

Bu vesile ile bir de Başkanlığın, halkımızı nasıl ilkel bir kafa yapısı ile yetiştirmekte olduğunu kanıtlar bir iki örnek daha yolluyorum. Bunlar nicelerden sadece birkaçıdır. Başkanlığa yazmış olduğunuz

3 Çünkü bu hüküm, bazı ibadet görevlerinin kolaylıkla görülebilmesi ve müminlerin sıkıntıya girmemesi için öngörülmüştür. Örneğin yolculukta oruç tutamayanların diğer günlerde tutmasını öngören Bakara Suresi'nin 185. ayetinde bile "Allah size kolaylık ister" diye yazılıdır. Buna benzer diğer örnekler için bkz. *Sahih-i Buharî Muhtasarı...*, c.I, s.92; c.II, s.59 vs.

mektubunuzda siz bunlardan bir ikisine değinmişsiniz: sineğin idrak sahibi olup, yemek içine düştüğünde önce günah kanadını batırıp şifa kanadını dışarda bırakacağına ve eğer bu kanat iyice batırılacak olursa şifanın günahı götürmüş olacağına ya da veba gibi hastalıkların sari olmadığına dair örnekler, bunlardan sadece bir ikisidir. Başkanlık yayınlarından çıkarılma elimde bunun gibi aklı şaşırtıcı ve vicdanı sızlatıcı daha neler var. Bir ikisini eklemekten kendimi alamıyorum. Bunlardan birisi fare'nin deve sütü içmeyip koyun sütü içmek gibi bir geleneğe sahip olduğu ve çünkü Yahudilerden bir kavmin vaktiyle Tanrı tarafından fare şekline dönüştürüldüğü ve Yahudilerin daha önce yine Tanrı tarafından deve sütü içmekten yasak edilmiş olmaları nedeniyle o tarihten bu yana farelerin deve sütü içmez oldukları hususu ile ilgilidir ki, Başkanlığın yayınladığı *Sahih-i Buharî Muhtasarı*'nın 9. cildinin 68. sayfasında 1364 sayılı hadis olarak ortadadır. Yine Başkanlığın yayınlarından olmak üzere "oruçla ilgili bazı fıkhi hükümler" vardır ki, sizin tabirinizle "iğrenç verici" olmaktan ileri geçmez. Bunlar arasında "oruçlu olduğu halde uyuyan bir kadına, eşinin uyandırmadan münasebette bulunmuş olmasının" orucu bozup kazayı gerektireceğine ya da "ön ve arka mahallin gayrısı bir yere sürtmekle yahut istimna (el ile oynayarak) inzâl vâki olmak" ya da "hayvan ve ölü ile" cinsi münasebet halinde orucun bozulmuş sayılıp "kaza"yı gerektireceğine ve fakat az tuz yemek suretiyle orucun bozulması halinde hem "kaza" ve hem de "keffaret" gerektiğine dair bazı şeriat emirleri yer almıştır. Başkanlığın yayınladığı *Diyanet Dergisi*'nin sayı 100-101, c.9, s.306-307 ilişiktedir.

Diyanet İşleri eski Başkanlarından Lütfü Doğan'ın *Ramuz el-Ehadis* adıyla piyasaya sürdüğü kitabı gördünüz mü bilmem. Görmedinizse orada, cennetlik bir Müslümana dört bin bakire ve sekiz bin dul ve yüz huri verileceğiyle ilgili bir hadis vardır ki, okumanızı tavsiye ederim. Bir okuyucu bu vesile ile şöyle diyor:

> "Bu hurileri anladım, bir ölçüye kadar bakirelere de sesimizi çıkarmayalım. Ama şu sekiz bin dul ne oluyor? Eğer bunlar dünyadayken dul hale getirilmişlerse kocaları nerede? Yok eğer

cennette bu hale gelmişlerse, haşa ırzlarına kim geçmiş? İslama ve insanlığa yakışmayan cehalet ve gericiliğin üzerine, akıl ve bilimin ölçüleriyle gidelim de, kim rencide olursa olsun."

Üniversite görmüş ve "din bilgini" diye geçinen bu kişiler, akıldışı işlerle uğraşmayı ve halkı da bunlarla uğraştırmayı marifet bilip, bu ülkeye *akılcılığı* sokmak isteyenleri "cahillikle" suçlarken, kendi zavallılıklarını teşhir ettiklerinin farkında değillerdir.

Bütün bu yukardaki saçmalıklar ve akılsızlıklar ortada iken, bilmem nedendir "pirenin zinası" sorunu, Başkanlığı pek tedirgin eder görünmektedir? Bu hususu evvelce *Biz Profesörler* adlı kitabımda "Pîr, Pire, Üniversite ve Hülle" başlığı altında kısaca açıklığa kavuşturmuştum. Cinlerin dişisi ve erkeğiyle ve "cima" eden ve etmeyeni ile uğraşan ya da yemek içine düşen bir sineğin, önce günah kanadını yemeğe daldırabilecek kadar idrak sahibi bulunduğunu "bilim" olarak ortaya vuran ya da buna benzer sayısız mantıksızlıklarla uğraşmayı iftihar vesilesi yapan Başkanlığın "Pire'nin zinası" sorununu mantıksızlık sayması şaşırtıcıdır.

Kendisine bunu dert edinecek yerde, asıl "Hülle" usulünün tiksinti verici ve vicdan sızlatıcı yönleriyle uğraşabilmiş olsa, insanlarımız bakımından çok daha yararlı bir iş görmüş olurdu; ama takdir edeceksinizdir ki, bunu onlardan beklemek hayaldir.

Bildiğiniz gibi, kocası tarafından "Talâk-ı selâse" ile boş edilmiş bir kadının, tekrar kocasına dönebilmesi için yabancı bir erkeğe nikâh olması, onun koynuna girip cinsi münasebette bulunması, sonra ondan ayrılması gerekir. Çoğu zaman kocanın kendi kusuru ile ortaya çıkan bu tür boşanmalarda kadın, bilmediği ve istemediği bir adamla cinsi münasebette bulunmaktansa ayrı kalmayı tercih ettiği içindir ki, mutsuzluklar doğmuş ve diğer konularda olduğu gibi bu konuda da, "Hilei şer'iye" kurnazlıklarıyla yıkılan bir yuvayı kurtarma yolları aranmıştır. Ancak ne var ki, şeriatçıların "din bilgini" diye başlarına taç ettikleri Ebu Suud gibi ortaçağ kafalı insanlar ve onun günümüzdeki temsilcileri, ille de kadını yabancı bir adamın koynuna sokup onun "Balcağızını" tatma zorunluğunda tutma hevesiyle bu yolları tıka-

mışlardır. Söylemeye gerek yoktur ki, "Hülle" adı verilen böylesine insafsız ve ahlak dışı bir sistemin Tanrı'dan gelme olacağını düşünmek her şeyden önce Tanrı'ya hakaret olur. Keşke Ebu Suud efendi, "Pîr'e" ya da hatta "Pire'ye" hülle ettirmenin mümkün olduğunu söylese idi de, Tanrı'yı bu durumlardan tenzil etmiş bulunsaydı. Böylelikle hem Tanrı fikrini küçültmekten ve hem de insanların mutsuzluklarına araç olmaktan kurtulurdu.

Bizim millet olarak talihsizliğimiz, gerçeklere *akıl* yolu ile erişilir diyerek şeriatı ve özellikle din adamını safdışı kılan Atatürk gibi bir insanı, birkaç yeni kuşak yetişmeden yitirmiş olmamızdır.

İlhan Arsel

18 Temmuz 1989

Sevgili Muammer,

Şeriat ve Kadın'ın toplatılması ve yazarının cezalandırılması için İstanbul Savcılığınca açılan davaya katılma kararın beni sevindirdi.

Sanıyorum ki, bu dava Adliye tarihimizin en "utanç verici" ve "yargılama sahtekârlığının" en tipik örneklerinden biri olarak kalacaktır.

"Utanç verici" diyorum, çünkü Türkiye nihayet bilimsel kitapları (hem de *suç* taşır bir yönü olmadığı ve en sağlam İslami kaynaklara dayandığı bilim adamlarımız ve yetkili yazar ve düşünürlerimiz ve yargı mercilerinin re'sen tayin ettiği bilirkişiler marifetiyle belirtilmiş nitelikteki kitapları) ve bilim adamlarını sanık sandalyesine oturtacak noktaya gelmiş görünmektedir.

"Yargılama sahtekârlığının en tipik örneklerinden biri" diyorum; çünkü, Savcılık, hukuk ve ahlak açısından olduğu kadar adalet görevi bakımından yüz kızartıcı bir taktiğe tenezzül etmiştir.

Gerçekten de 1987 yılında basılan kitabım hakkında Savcılık 22.6.1987 tarihinde soruşturma açmış ve Prof. Kayıhan İçel'i bilirkişi tayin etmiştir. Hazırlamış olduğu raporunda bilirkişi: "Kitabın İslam dinini tahkir etme gibi bir amacı olmayıp, sadece kadın haklarını savunan bir görünümü mevcuttur. Bu yönden inceleme konusu kitabın TCK. 175/3 maddesine aykırı bir yönü tespit edilememiştir" kanaatini belirtmiştir.

Savcılık bu kanaate aynen katılarak 25.5.1987 tarihinde takipsizlik kararı vermiş ve şöyle demiştir: "...Bilirkişi raporunda açıklanan ve *tarafımızca da varılan kanaat ve görüşü teyid eden gerek-*

çeye göre adı geçen kitapta herhangi bir suç bulunmadığı anlaşıldığından, CMUK 164 maddesi gereğince soruşturma yapılamasına mahal olmadığına karar verildi."

Kitabın ikinci basımı Savcılığa verildikten sonra Savcılık yeniden soruşturma açmış ve birinci basım ile ikinci basım arasında herhangi bir değişiklik olmadığını, ilk basım vesilesiyle yaptırılan bilirkişi incelemesi üzerine takipsizlik kararı alındığını ve bu karardan sonra yeniden soruşturma açılmasını gerektiren başkaca da hukuki bir değişikliğin bulunmadığını belirterek 13.1.1989 tarihinde yeniden takipsizlik kararı vermiştir.

Böylece Savcılık, kitabın gerek birinci ve gerek ikinci basımlarında suç unsuru bulunmadığını kabul ederek dava yoluna gitmemiştir. Ancak ne var ki aradan bir ay kadar geçmeden bu aynı savcılık, sanki birbiri ardına takipsizlik kararı veren kendisi değilmiş ve sanki ortada süre aşımı diye bir şey yokmuş gibi, fikir değiştirmiş ve kitabımın bir dergide tanıtımından dolayı verilen mahkûmiyet kararını kendisine temel ittihaz ederek işbu davayı açmıştır: pek muhtemelen Adalet Bakanı'nın, gerici çevrelere gözdağı verebilmek amacına dayalı zorlaması nedeniyle bu işe girişmiştir.

Girişirken de şeytana taş çıkartan kurnazlıklara başvurmuştur ki, bunlardan biri kitabın ilk basımının Savcılığa tevdi ediliş tarihine pek değinmeyip, ikinci basımı sanki birinci basım imiş gibi gösterme çabasına yönelmektir. O kadar ki, Mahkeme, birbirini izleyen üç celse boyunca –ki davanın açılmış olduğu tarihten bu yana 4 aylık bir zamanı kapsıyor– sırf bu tarihleri tespit için ilgililere talimat çıkarmakla vakit geçirmiştir.

Öte yandan Savcılık, daha önceki takipsizlik kararlarıyla çelişmeye düşercesine bu kez, kitapta suç unsuru bulunduğu havasını yaratıp kamuoyunu aleyhime tahrik kurnazlığına başvurmuş ve hiç kullanmadığım sözcükleri (örneğin "sübyancılık") sanki kullanmışım kanısı yaratmak yanında bir de İslam kaynaklarından aldığım malzemeyi sanki kafamdan uydurmuşum gibi göstermiştir. İspatı çok kolay olan bu hususları ben, Mahkeme'ye vermiş olduğum karşıt yazıda belirttim.

Fakat sana burada söylemek istediğim şey şudur ki, bu dava, başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere gerici çevrelerin (ki bu çevrelerin arkasında Arap parmağı da var kuşkusuz) kapıldığı telaş üzerine açılmıştır. Çünkü, her zaman tekrarladığım gibi, bu çevrelerin korkar oldukları şey, şeriatın akla, mantığa, vicdana ve ahlaka ters düşen hükümlerinin alenen ele alınması, tartışılması ve herkesin dikkatini celbedecek şekilde gözler önüne serilmesidir. Bu yapılırsa, saplı bulundukları köhne ve ilkel zihniyetin meydana çıkacağından, sahteliklerinin anlaşılacağından ve dolayısıyla saltanatlarının son bulacağından emindirler. Bütün istedikleri şey, insan yaşamının her yönünü içine alan çöl zihniyetini ve çöl değerlerini, aydın kişilerin farkına varamayacakları yalanlar ve kandırmalarla halk yığınlarına kör inançlar şeklinde sokuşturmaktır. Örneğin bir yandan İslamın kadın haklarına saygılı olduğunu söylerken, diğer yandan "kadınlar aklen ve dinen dûn yaratıklardır" ya da "namazı kat'eden şeyler kara köpek, domuz, eşek ve *kadın*'dır" şeklindeki ya da buna benzer nice hakaretamiz sözleri ve küçültücü hükümleri ve bu arada insan haysiyetiyle bağdaşmaz kuruluşları (hülle, talâk, taaddüd-ül zevcat vs...) Tanrı ve peygamber emirleri olarak belletmeleri ancak bu cambazlıklarla mümkündür.

Bütün bu hususları sergileyen kitabıma karşı Diyanet İşleri Başkanlığı yetkilileri ve din adamları, fikir yolu ile savaşım şıkkına yanaşamamışlardır. Çünkü yanaştıkları an karşılarına, onların kendi kaynaklarıyla ve yayınlarıyla çıkacağımı bilirler. Fikir yolu ile yapamadıklarını, iktidarın gerisine gizlenip o kendilerine özgü bayağılıklarla, sahtekârlıklarla ve Araba yaraşır hilekârlıklarla yapmak isterler. Ceza kanunlarını işlerlikte tutup fikir insanlarımızı hapislere attırıp susturmaktan başka çare göremezler. Otuz yıla yakın bir zamandan beri şeriatın nasıl bir felaket kaynağı olduğuna dair yazılar yazmış ve çeşitli kitaplar yayınlamış bulunmama rağmen, şimdiye kadar bana karşı bu yolu deneme cesaretini gösterememişlerdir. Öyle anlaşılıyor ki, giderek güçlenmenin bilinci içerisinde şimdi, bu denemeye girişmişlerdir.

Ben eminim ki, bu bir taban yoklamasıdır. Eğer başarı sağlayabilirler ve mahkeme kararıyla beni susturabilirlerse, bundan böyle şeriat konusunda başkaca hiç kimseye ağız açma fırsatı bırakmayacaklarını bilmektedirler.

Bu dava, benim kendi şahsi sorunlarım açısından değil, fakat fikirsel yaşamlarımız bakımından son derece önem arz ettiği içindir ki, Muammer Aksoy gibi özgürlük serdarlarına muhtaçtır. Eğer senin çapında birkaç kişi, sırf sembolik bir hava yaratma amacıyla ve gövde gösterisi yaparcasına bu davaya çıkabilmiş olsa, şeriatçı çevre mutlaka sinecek ve hizaya gelecek ve bir daha buna benzer soysuzluklara kolay kolay yönelemeyecektir.

Ne hazindir ki, Savcılık, her şeyden önce bu çevreleri ve özellikle kadınlarımızın insanlık haysiyetini çiğner nitelikteki hükümleri yayınlayan Diyanet İşleri Başkanlığı'nı dava edecek yerde, bu hükümleri gözler önüne seren ve bu çevreleri etkisiz hale getirmek isteyen bizleri takiple meşguldür. O Başkanlık ki, Türkün menfaatlerini ve haysiyetini koruyacak yerde zedelemekten başka iş görmez. Daha geçenlerde bir Türk gazetesi, bu Başkanlık yetkililerinin Suudi Arabistan'ın davetlisi olarak hacca gittiklerini, saraylarda ağırlandıklarını, beş para harcamadan keyf çattıklarını ve bu yüzden Türk hacılarına "kurbanlarınızı Türkiye'de kestirin, milyarlarca para memlekette kalsın" diyebilecek yurtseverliğe dahi sahip bulunmadıklarını yazıyordu. (...)

İlhan Arsel

6 Nisan 1989

Aziz ve Sevgili Doğu,

Hakkımdaki lütufkâr satırların için bilhassa teşekkür etmek üzere seni telefonla aradım. Türkiye dışında olduğunu söylediler evden. Geçen gün kardeşimle görüştüğümde onların da seni bulamadıklarını öğrenince gecikmeden şu birkaç satırı karalamak istedim.

Turan Dursun'un ve benim yazılarımızın yayımlandığı *2000'e Doğru*'nun toplatıldığı haberine çok üzüldüm. Gericiler, tam bir fikir ilkelliği içerisinde ne yapacaklarını bilemez haldeler. Sırtlarını devlete dayamış olarak dergi, gazete ya da kitap toplatmaktan başka marifetleri ve kaba güce bel bağlamaktan gayrı ümitleri yok. Aydın sandığımız çevrelerin susmasından yararlanarak işlerini yürütmedeler.

Kendi kendime hep soruyorum: "*2000'e Doğru* olmasa bu memleket ne yapar?"

Toplatma kararı neye dayatıldı? Merak ediyorum. Yazılarımda malzeme olarak kullandığım şeyler hep İslam kaynaklarından ve çoğu zaman devletin resmi yayınlarından alınmadır. Eğer bunları ortaya koymak suç ise her şeyden önce Diyanet İşleri Başkanlığı'nı dava etmek gerekmez mi? Toplatma kararına karşı herhalde itiraz edilmiştir diye düşünmekteyim. Eğer bozdurulursa o aynı sayının ya da hiç olmazsa şeriatçının *okunmamasını* istediği yazılarımızın yeniden bastırılması çok yerinde olacaktır sanırım.

(...)

İlhan Arsel

16 Eylül 1988

Sayın Seda Güler,

Gönderdiğinizi bildirdiğiniz *Kadınca* dergisinin son nüshasını ve mektubunuzu henüz almadım. Eğer uçak postası ile verilmedi ise sanırım 4-5 haftadan önce elime geçmez. Fakat bu arada kardeşim yollamış, onu aldım. Mektubunuza muttali olduğum zaman ayrıca yazmak kaydıyla, şimdilik şu satırları karalamak istedim.

Çok zaman var ki, Türkiye'den gazete ve dergi getirtmez oldum; kötü haberleri okuyup da üzülmemek için. Fakat bu yüzden bazen iyi ve umut verici haberleri de kaçırdığımın farkındayım. Nitekim derginizin Eylül 1988 nüshasını şöyle bir gözden geçirmekle, uygalamakta olduğum devekuşu taktiğinin pek isabetli olmadığı sonucuna vardım. Hele okuyucuyu çağdaş sorunlara ve uygarca düşünmeye yönelten yazılar, beni bir hayli sevindirdi.

Benimle ilgili *söyleşi*'yi pek güzel ve bilimsel şekilde özetlemişsiniz; alıntılar ve gerici zihniyeti belirleyen resimler, istenilen havayı vermiş. Tebrik ederim. İlk gönderdiğim metnin fazlasıyla geniş olduğunu ve o şekilde yayımlanmış olsa idi, muhtemelen okuyucunun dikkatini dağıtmış olabileceğini şimdi daha iyi anlamaktayım.

Fakat sizi asıl *Şeriat ve Kadın* gibi bir kitaptan söz edecek cesaret ve idealizmi gösterdiğiniz için kutlamalıyım. Bu güzel davranışınız, vaktiyle *Arap Milliyetçiliği ve Türkler* adlı kitabım (ve diğer bazı yayınlarım) dolayısıyla bana övgüler yağdırmakta birbirleriyle adeta yarış eden ve fakat bu kez sessizliğe bürünen ünlü kalemlere ders sağlamalıdır.

Birçok yayınlarımda ve özellikle *Biz Profesörler* adlı kitabımda ısrarla belirttiğim gibi, *idealizm* denen şey, asil ve kutsal bir duygudur ki, maalesef şeriat ülkelerinin (ve dolayısıyla bizim ülkemizin) insanlarında pek bulunmaz. Bundan dolayıdır ki "medeni cesaret" nedir hiç bilmeyiz. Askeri alanlarda (ve hiç kuşkusuz Kur'an'daki cennetlerin kara gözlü dilber hurilerine bir an önce kavuşma hevesiyle) gösterdiğimiz cesaret örneklerini, fikir ve düşünce alanlarında hemen hemen hiç çıkaramamışızdır.

Oysa ki, cesaret denen şey, ataleti ve betaeti kabullenmiş, tüm benliğiyle batıl itikatlar bataklığına gömülmüş bağnaz yığınlar çoğunluğunun ilkel din inanışlarına, ilkel geleneklerine ve ilkel yaşamlarına karşı savaşıma girişmek, halkın geriliklerini hiç çekinmeden halkın yüzüne haykırmak, toplumu bu ilkelliklerde bırakanlara, örneğin din adamlarına ya da aydın geçinen sınıflara çatmak, tek başına kalmayı göze alarak fikir boğuşması yapmaktır.

"Tek başına kalmak" diyorum, çünkü insanları fazilet davranışlarından alıkoyan şey, daima "yalnız bırakılma" korkusundan doğmuştur. Medeni cesarete sahip *gerçek aydın* bu korkuyu yenebilen kimsedir; ancak bu sayede insan beynini her türlü tutsaklıktan kurtarıp özgürlük vadisine, serbest düşünceye çıkarmayı kendisine amaç yapabilen, bu uğurda her fedakârlığı göze alabilendir. Böyle bir kimse için, halkı pohpohlamaktan, övgülere boğmaktan kaçınmak ve acı gerçekleri ortaya vurmak kutsal bir görevdir. Jaures'in dediği gibi, gerçek *cesaret:* "Galebe çalan yalan kanunlarına boyun eğmemek, budalanın alkışlarını ve bağnazlığın haykırışlarını ruhumuzda, ağzımızda ve kalemimizde *yansıtmamaktır.*"

Bu tanımın, bizim bakımımızdan taşıdığı anlam, *şeriat* denen yedi başlı canavara karşı girişilmek gereken savaşım açısından değer taşır: zira düşmana saldırmak ya da düşman karşısında ölümü göze alarak yurdu savunmak nasıl bir cesaret eseri sayılıyor ise, bin yıl boyunca bizi bir felaketten bir diğerine sürükleyen, insanlarımızı kul kertesine indirip insanlık haysiyetinden ve akıl özgürlüğünden eden ve böylece akılsız milletler safına iten, yok olmaya sürükleyen *şeriat* zihniyetine *hayır* diyebilmek ve bu korkunç hastalığı teşhis etmek ve eleştirmek de onun kadar ve hatta ondan çok daha büyük bir *cesaret* sayılmalıdır.

Evet, asıl büyük cesaret, "Gerçeklere şeriat yolu ile gidilir, akıl yolu ile gidilmez" diyen ve her ilmin, her gerçeğin Kur'an'da ya da Muhammed'in sözlerinde yattığını söyleyen şeriatçıya karşı direnmek ve bunun *yalan*'dan başka bir şey olmadığını, şeriattan uzaklaşmadıkça ilkellikten kurtulunamayacağını kanıtlayabilmektir; bin dört yüz yıllık tabuları yıkabilmektir; kör bir inançla kutsallaştırdığımız *kuruluşları* temellerinden sarsabilmektir.

Ancak ne var ki, biz, *cesaret*'in bu biçiminden pek habersiz kalmışızdır. Tarihimiz şeriat uğruna cihatlar ve savaş kahramanlıklarıyla ve fakat ne yazık ki medeni cesaret yoksunluklarıyla doludur. Savaş alanlarında hiç yılmadan ölüme koşan insanlarımıza karşın, aynı fedakârlığı fikir ve düşünce ve insanlık şahsiyetinin haysiyeti adına yapacak kimseler çıkaramamışızdır. Plevne'de düşmana korkusuzca saldıran Gazi Osman Paşa'nın daha sonra Saray'a Padişah'ın görevlisi olarak girdiği andan itibaren her haksızlığa, her soysuzluğa haysiyetsizce göz yumar olması, İslamla haşır neşir olduğumuz bin yıllık tarihimizin hemen her sayfasını süsleyen örneklerden sadece bir tanesidir. Şeriat bataklığına dalalı beri, Neyzen Tevfik'in deyişiyle "Bir Kureyşi kin için" pek fedakârane yanmış, gönlümüzü "Dini tufeyliden" kurtaramamışızdır; bize hayrı dokunmayan "Kanlı kürsüyü" bir türlü yıkamamışızdır.

Bu ve buna benzer şeyler yazdığım ve tekrarladığım her defasında kendimi daima karamsar bir ruh haleti içerisinde bulurum. Ancak ne var ki, zaman zaman tanık olduğum bazı aydın görüşlü kişilerin uygar davranışları, beni biraz olsun teskine sürükler. *Kadınca* dergisindeki son *söyleşi*'yi hazırlamakla bana bu örneklerden birini sağladınız. Size bunun için bilhassa müteşekkirim.

Selam, sevgi ve saygılarımla.

İlhan Arsel

İLHAN ARSEL

Turan Dursun'a Mektuplar

Prof. Dr. İlhan Arsel'le Turan Dursun'un tanışması 1977 yılına rastlar. Arsel'in Amerika'ya gitmesiyle iki dost arasındaki ilişki kesintiye uğrar.

Arsel ve Dursun'un yazışmaları 1987 sonunda başlar ve Turan Dursun'un öldürüldüğü 4 Eylül 1990'a kadar sürer. Öyle ki, kara haberden birkaç gün sonra, Turan Dursun'un 30 Ağustos 1990 tarihli mektubu ulaşır İlhan Arsel'e...

İki kitap olarak hazırladığımız mektuplarda, aydınlanma mücadelesinin iki bayrağı arasındaki sarsılmaz dostluğu, şeriatın karanlığına karşı mücadele azmini okuyacaksınız.

Arsel ve Dursun'un mektupları, iki yazarın günlük yaşamlarından kısa ve uzun vadeli programlarına, sevinçlerinden hüzünlerine, "din" ve "Tanrı" konusundaki görüşlerine kadar, birçok konuyu içeriyor.

Elinizdeki kitap, İlhan Arsel'in Turan Dursun'a yazdığı 51 mektubu ve ek olarak dokuz yazıyı bir araya getiriyor.

İlhan Arsel'in *Turan Dursun'a Mektuplar*'ını okura sunuyoruz.

ISBN: 975-343-134-1